

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Katarina Tolgfors* (M) avsagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om efterträdare

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Johanna Rantsi* som suppleant i utbildningsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utbildningsutskottet
Johanna Rantsi (M)

§ 4 Sjöfartsfrågor

Sjöfartsfrågor

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU10
Sjöfartsfrågor
föredrogs.

Anf. 1 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! I dag ska vi debattera TU10, om vår sjöfart. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Efter en lång tid av mörker ser det just nu mycket ljust ut för svensk sjöfart. Man kan säga att svensk sjöfart har fått flyt. Att det flaggas svenskt beror inte på något annat än att ett gediget arbete har bedrivits av Sverigedemokraterna och regeringen som har lyssnat till sjöfartens behov. Den

förändrade stämpelskatten, som blev en avgift, tillsammans med en förbättrad och utökad tonnageskatt har gjort att vi vänt mörker till ljus.

Självklart ska vi inte sitta nöjda i båten med detta och tro att allt kommer att flyta på med dessa insatser. Det finns mer att göra, och vi är inte färdiga med arbetet för att göra svensk sjöfart mer konkurrenskraftig. Det handlar om regelverk, kostnader, utbildningar med mera. Sjöfarten är internationell. Vi konkurrerar alltså med andra länder i världen, och det kräver att man är intresserad och på tårna för att se hur andra länder agerar för att locka fartyg till sin flagg.

Sjöfartsverket har en avgörande roll för sjöfarten för att underhålla och säkra farleder, ge sjötrafikservice, sjömansservice, lotsa, bryta is och leda och utföra sjö- och flygräddning. Verket har viktiga uppdrag för att sjöfarten ska fungera, men Sjöfartsverket har länge brottats med dålig ekonomi, och tyvärr har de nu för första gången varit tvungna att varsla personal.

När fartygen blir större och fartygsanlöpen färre minskar intäkterna, och då står man inför valet att spara mer för att klara av att utföra sitt uppdrag eller ta ut mer avgifter från sjöfarten för att klara sin ekonomi. Vi sverigedemokrater anser att Sjöfartsverket har en viktig uppgift att fylla, men vi måste också vara realistiska vad gäller svårigheten med ekonomin i verket. Sverigedemokraterna har länge arbetat för att försöka göra om verket från affärsverk till anslagsfinansierat verk. Vi anser också att man bör flytta flyg- och sjöräddningen till försvaret för att få ned kostnaderna.

Sjöfartsverket har ett stort behov av att byta ut och förnya sin isbrytarflotta och har försökt upphandla nya isbrytare. Detta har fördröjts på grund av överklaganden. Sverigedemokraterna hade gärna sett att man när man nu bygger nya isbrytare utrustar och bygger dem så att de kan nyttjas året runt, kanske för kabelläggning, kustbevakning och brandsläckning. De skulle också kunna användas som inspektionsfartyg. Självklart måste tid också finnas för underhåll av fartygen som arbetar tungt på vintern.

När det gäller lotsning känns det som att det går åt rätt håll med distanslotsning. Det är en viktig nyckel till sjöfarten med tanke på att det är svårare att rekrytera lotsar till detta fysiskt farliga arbete.

Vi sverigedemokrater har länge pratat om en möjlighet som Sverige inte tar till vara, och då tänker jag på våra inre vattenvägar. Nu pågår ett stort arbete med att bygga nya, större slussar som kommer att göra det mer lönsamt att frakta gods på Göta älv. På denna sträcka är lotsen en stor kostnad, och här ser vi stora fördelar med just distanslots. Det sägas att om man får igång trafiken på de inre vattenvägarna kan man frigöra motsvarande 50 000 lastbilar från vägarna. Jag tror att möjligheterna är större än så.

Det finns i dag mycket litet trafik på de inre vattenvägarna, vilket borde göra det möjligt att testa att under kanske fem år avgiftsbefria de inre vattenvägarna och sedan utvärdera effekten av detta. Vi har även föreslagit att man kan införa en modell som innebär att trafik som går mellan svenska hamnar slipper farledsavgifter. Detta skulle gynna ny trafik som går utmed den svenska kusten och levererar gods. Om fartygen går till utländsk hamn och sedan till svensk hamn ska farledsavgiften betalas för resan till första svensk hamn.

Fru talman! Gotlandstrafiken tänker jag inte tala om, eftersom regeringen genom Trafikverket har tillsatt en utredning för att se hur nästa upp-

handling ska organiseras efter 2035. Vi får nog all anledning att diskutera detta när utredningen är klar.

Fru talman! Vi kan inte prata om sjöfarten utan att prata om hamnarna. Vi har fem corehamnar: Göteborg, Malmö, Trelleborg, Stockholm och Luleå. Dessa hamnar har en särskild status och ger en del fördelar men även skyldigheter, så som högre EU-prioritet, större möjlighet till EU-finansiering, krav och stöd för modern, effektiv och hållbar infrastruktur, konkurrensfördelar för logistik och näringsliv, stärkt roll i klimat- och energiomställningen och internationell synlighet och strategisk betydelse.

Det vi politiker kan göra för att stärka hamnarna är att rikta ljuset på infrastrukturen till och från hamnarna, både vägar och järnvägar. Det finns tyvärr en hel del flaskhalsar till vissa hamnar, vilket är problematiskt inte bara för godsflöden utan även för persontransporter och framför allt för dem som bor i städer med frekvent färjetrafik.

Jag skulle vilja säga att de svenska hamnarna står väl rustade och kan ta mot mer gods. Vi ser inget behov av en hamnstrategi, men jag kan delvis hålla med motionsskrivare om att det kan vara smart att utreda eller se över huruvida det ska vara utländskt ägande av driften av hamnar. Det kanske inte är några problem alls, men jag hade välkomnat en sådan utredning eller översyn med tanke på hur världsläget ser ut och den civila beredskapen. Det spelar ju ingen roll om vi har 1 000 svenskflaggade fartyg om vi inte har några hamnar att lägga till vid, särskilt i krigstid.

Fru talman! Sverigedemokraterna och regeringen har ordnat med sju nya gränsövergångar där besättningen kan gå av eller på, det vill säga göra besättningsbyten. De nya är Grums, Höganäs, Nacka, Stenungssund, Tjörn och Uddevalla. Vi vet att fler önskas, men sjöfarten är hyfsat nöjd med denna utökning. Självklart ska vi försöka se till att det kommer fler hamnar framöver.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att jag är oerhört stolt över vad Sverigedemokraterna och regeringen har åstadkommit med vår sjöfartspolitik.

(Applåder)

Anf. 2 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ståhl, för anförandet!

Jag skulle vilja ställa några frågor och få ett par saker lite mer utvecklade. Det är alltid härligt att känna stolthet, men om vi ska vara helt ärliga var stämpelavgift, tonnageskatt och detta att man kan gå i land på fler ställen ganska lågt hängande frukter kopplat till hur detta var utrett och så vidare sedan tidigare.

Nu säger ledamoten att man inte behöver någon hamnstrategi. Jag undrar lite över det, för ledamoten lyfte ju själv fram behovet av en infrastruktur som anknyter till hamnarna både vad gäller farledsavgifterna, som ledamoten nämnde, och vad gäller väg och järnväg från hamnarna. Vad är det då som gör att man inte skulle behöva en hamnstrategi? Jag skulle vilja höra lite ytterligare om det från ledamotens sida.

Ledamoten lyfter också fram att det finns ett antal större hamnar och att man ska se över utländskt ägande när det gäller dem. Vi var några stycken som deltog i ett frukostmöte i går och fick höra en del om hur Sund & Bält i Danmark numera äger sex strategiska danska hamnar.

Vad är det som gör att Sverigedemokraterna inte anser att man skulle behöva se över vad som i princip är en hamnstrategi? Vi har ett förändrat säkerhetsläge, och vi har större behov av bättre kommunikationer. Vad är det som gör att man inte skulle behöva en sådan?

Anf. 3 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Precis som Ulrika Heie säger finns det naturligtvis en problematik med ett eventuellt utländskt ägande. Det är den delen jag känner att det är viktigt att kika på. Det kan hända att man genom de koncessionsavtal som finns kan skriva bort detta så att det inte blir några problem, men just den delen hade det varit intressant att kika på.

I övrigt har vi i dag väldigt bra och välfungerande hamnar. Dock finns det en del små problem med tillgången till vägar i vissa hamnar, men jag ser som sagt ingen större poäng att skapa en hamnstrategi.

Däremot, fru talman, får Ulrika Heie gärna meddela vad hon anser skulle vara viktigt att ha med i en hamnstrategi. Vad är det som saknas gentemot det som finns i dag? Jag vet ju att regeringen sitter och tittar på detta. Vi pumpar in många miljarder i infrastrukturpropositionen för att skapa tillgänglighet, och hamnarna är en viktig del i detta. Flygplatserna är en annan viktig del.

Personligen ser jag ingen direkt fördel med att skapa en hamnstrategi med tanke på att hamnarna i dag är välmående.

Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag har en annan fråga. Den gäller det som ledamoten sa om att stämpelavgift och tonnageskatt nu är genomförda men att mer finns att göra. Ledamoten nämnde regelverk, kostnader, utbildningar och så vidare, men sedan blev det inte så mycket mer.

Jag är nyfiken på vad det är som Sverigedemokraterna, kanske tillsammans med regeringen, avser att genomföra när det gäller regelverk, kostnader och utbildning.

Det var lite prat om att ta bort farledsavgifter och så vidare. Men skulle ledamoten kunna förtydliga det som gäller utbildning, regelverk och kostnader lite grann?

Anf. 5 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det är inga konstigheter över huvud taget. Vad gäller utbildning handlar det om att ge sjömän möjlighet att utbilda sig i block. Man ska kunna påbörja en utbildning, kanske studera på distans ombord på fartygen och utöka sin kompetens. Det är inga konstigheter alls.

Vi skulle kunna få en enklare utbildning, precis som i Danmark. I dag finns det försvårande omständigheter kring utbildningen som gör att Sverige inte kan konkurrera med Danmark, vilket är en nackdel. Det här är inte bra.

Vad gäller kostnader är farledsavgiften en stor kostnad för sjöfarten. Vi har haft tanken att det skulle vara avgiftsbefriat att köra mellan två svenska hamnar, men om man lämnar Sverige och åker till en hamn i ett annat land och sedan kommer tillbaka skulle det bli en avgift i den första svenska hamnen.

Vi har en totalt outnyttjad kategori i dag, nämligen kustsjöfarten. Om man kör buss mellan svenska hamnar klarar man sig utan farledsavgifter. Men varje gång man går in i en svensk hamn i dag betalar man en farledsavgift, och det gör såklart att vi tappar stora möjligheter att få gods på våra fartyg. Godset går i stället på lastbilar. Här ser jag en stor utvecklingspotential.

Samtidigt har vi de inre vattenvägarna. Den trafiken är näst intill obefintlig, och där hade man absolut kunnat göra ett pilotprojekt i dag för att få igång de inre vattenvägarna och kunna utnyttja den trafiken. Det gäller speciellt nu när vi bygger om och bygger större slussar i bland annat Göta älv. Det ger stora möjligheter att göra förflyttningar till sjöfart.

Anf. 6 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! I TU10 behandlas ett antal olika frågor om sjöfart. För att förklara för den som lyssnar på debatten: Vi har en debatt i trafikutskottet som handlar om infrastruktur i det stora hela. Vi har också en budgetdebatt som delvis handlar om de här sakfrågorna. Nu gäller det alltså om ett motionsbetänkande som handlar om sjöfarten.

Detta kanske gör att man saknar vissa frågor i debatten, men jag ville bara förklara hur det hela är uppbyggt och varför man inte diskuterar alla frågor i alla betänkanterna som också rör sjöfarten. Det finns dock gott om viktiga frågor att debattera när det gäller sjöfartens utveckling.

Man får väl ändå säga att vattenvägarna är våra äldsta vägar. Jag ska inte göra någon lång historisk exposé över Sverige som sjöfartsnation. Det är klart att det har funnits tider som har varit stoltare än den vi ser i dag, även om jag tycker att det finns anledning att vara stolt över ett antal svenska rederier, som gör ett fantastiskt arbete. Det gäller både miljöomställning och förmåga att se att sjöfarten är en fin möjlighet att transportera mycket gods på ett klimatsmart sätt.

Jag hade själv förmånen att tillsammans med ytterligare en ledamot i utskottet besöka Holland och Tyskland och vara med vid sjösättningen av en båt som Thunbolagen hade beställt och byggt här i Europa. Denna båt ska gå längs den engelska kusten.

Precis som den tidigare talaren nämnde är kustsjöfarten en viktig del både i vårt land och i resten av Europa. Sjöfarten är till stor del internationell och har ett internationellt regelverk, men det finns verkligen mycket som vi kan göra här i Sverige också.

Thunbolagen beställer en ny båt var tredje månad. Det är fantastiskt att se den framtidstro som finns kopplad till den svenska sjöfarten! Den här regeringen har vidtagit några åtgärder som har varit bra för sjöfarten; det får man ändå säga. Men det finns betydligt mer att göra på många olika sätt.

Även om vi nu väntar på en nationell plan tyckte jag att det lät betryggande att ledamoten från Sverigedemokraterna nämnde slussarna i Trollhättan och att de nu ska byggas. Det känns tryggt, för det är otroligt viktigt att Vänersjöfarten kan utvecklas på ett bra sätt. Det ger oss möjlighet att avlasta vägnätet och järnvägsnätet. Sjöfarten är ju både en klimatsmart och en avlastande del i övrigt.

Precis som vi alla vet är de avgifter som finns väldigt betungande. Centerpartiet tycker att man borde vara ännu tydligare när det gäller miljöavgifterna och farledsavgifterna så att det blir en betydligt bättre differen-

tiering för dem som har beställt nya båtar som går på mycket mer miljö-
vänliga bränslen. Det borde man kunna göra på ganska kort sikt.

I den dialog vi har med de bolag som beställer nya båtar är det spän-
nande att höra att de menar att man kan minska utsläppen mycket på kort
tid. Det är otroligt viktigt för oss i klimatarbetet att detta kan ske, och där-
för välkomnar jag verkligen om kommande regeringar fortsatt kan lyfta
sjöfartens möjligheter till utveckling som ett prioriterat område.

Hur det än är blir det nämligen väldigt mycket fokus på väg och järn-
väg. Trots att det finns ett mål om att flytta över alltmer gods till sjöfart,
men också till järnväg, ser vi inte det hända. Då är det viktigt att peka på
de hinder som finns för detta, och avgifterna är en sådan del, men också
att se över hela systemet. Det handlar om möjligheterna att utveckla kust-
sjöfarten och insjöfarten men också om hur vi skapar möjligheter för alla
hamnar längs vår kust att vara en del i framtidsarbetet med den gröna om-
ställningen.

Här tycker jag att man bör titta på grannländerna. I många andra frågor
tittar vi ju på både Norge och Danmark, och i Norge har man tagit fram en
grön strategi där bransch, hamnar – som i Sverige i dag många gånger ägs
av kommunerna – och myndigheter går samman och gemensamt avsätter
resurser för att få en betydligt bättre fart i den gröna omställningen av sjö-
farten.

Jag vill i detta sammanhang också säga att vi givetvis står bakom alla
våra reservationer men att jag väljer att yrka bifall till reservation num-
mer 6.

Det är viktigt att, vilket jag tycker att regeringen gör, peka ut stråk av
olika slag. I det läge Sverige har i dag där lufrum, landrum och sjöfartens
möjligheter är stängda åt ett antal olika håll blir det extremt viktigt att vi
tar till vara de styrkor som finns i vårt infrastruktursystem.

Här blir sjöfarten extremt viktig eftersom väldigt mycket av infrastruk-
turen är nord-sydlig. Ska vi nå ut med våra exportvaror måste ju i princip
allt, än så länge, gå ut sjövägen. Där önskar jag att regeringen på allvar ser
över hur hela systemet ska fungera, lyfter hamnstrategier och sådana delar
och även ser beredskapsfrågan. Det är också viktigt att transportköparna
får möjlighet att vara med i omställningsarbetet på olika sätt.

Det är valår i år, och vi vet inte vilken regering som sitter efter valet.
Men oavsett det önskar jag att dessa frågor inte hamnar i skymundan. Vi
kan väl ändå säga att sjöfartsfrågorna under en ganska lång period inte har
lyfts på det sätt som skulle behövas.

Vi har talat om kustsjöfarten. Utmed hela vår kust finns det samhällen
och människor som bor. I går var vi några från utskottet som hade möjlig-
het att besöka Skärgårdarnas Riksförbund. Att färjorna i skärgården fun-
gerar är också en del av sjöfarten. Nu har vi inga särskilda motioner på det
området, men det är ändå ett område för hela trafikutskottet att ta sig an
framöver: att se till att kommunikationerna, som delvis består av gula eller
vita färjor och av andra transporter på vatten, fungerar och får möjlighet
att utvecklas. För konkurrenskraften i våra ösamhällen är de otroligt vik-
tiga.

Gotlandsfärjan kommer säkert att komma upp under den här debatten.
Det är viktigt att transporterna till och från Gotland fungerar på ett till-
fredsställande sätt och till priser som inte är alltför höga. Men det finns
faktiskt många fler öar i landet. Vi skulle behöva en östrategi.

Det är inte roligt att höra hur man har det på Holmön i Bottenviken, där man kan bli strandsatt antingen på land eller på ön i uppemot åtta dygn därför att det inte går att ta sig fram med båt och dimman gör att man inte heller kan ta helikopter.

Oavsett parti bör man ta sig an de här frågorna på ett lite mer initierat sätt i den kommande regeringen.

Anf. 7 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Jag vill inleda mitt anförande i den här debatten med att poängtera hur viktig sjöfarten är för oss i vårt samhälle. 90 procent av allt vi importerar och exporterar till och från Sverige har någon gång under sin fraktkedja fraktats med just sjöfart. Vi har nästan 270 000 öar i Sverige. Det är världsrekord. Vi har också en av Europas allra längsta kuster. 1,6 miljoner människor bor på en ö. Detta säger rätt mycket om hur beroende vi är av både sjöfart och båtar. Vi är beroende av sjöfart såväl i fredstid som i ofreds- och orostid. Det är något som alltid kommer att behöva finnas där vi bor.

Fru talman! Under sjöfartsdebatten här i kammaren 2025 sa jag att Sveriges handelsflotta hade minskat drastiskt de senaste 50 åren men att vi nu skulle bryta denna dystra trend under mandatperioden.

Vi vill ju se en konkurrenskraftig svensk sjöfart. Vi vill se fler svenskflaggade fartyg för fler arbetstillfällen, mer svenska skatteintäkter och en bättre försörjningsförmåga.

Vad har vi då gjort, fru talman, för att åstadkomma detta?

Den moderatledda regeringen har under mandatperioden inte bara sänkt stämpelskatten utan också slopat stämpelskatten för in-teckning i skepp. Vi har infört ett nytt bareboatregister, Skeppslega, som förenklar ut- och inhyrning av obemannade skepp. Vi har alltså lyssnat på branschen och vad den efterfrågar.

Vi reformerar tonnageskattesystemet, vilket gör att fler olika typer av fartyg kommer att kunna ingå i detta. Vi ser också över var de får köra och utsättas för internationell konkurrens.

Kompetensförsörjningen är en stor fråga inom många infrastruktur-områden, framför allt inom sjöfart. Den moderatledda regeringen ser till att vi får fler svenska studenter på World Maritime University. Vi har infört en flexiblare utbildning för att bli sjöbefäl klass VII. Söktrycket till dessa utbildningar ökar också nu, fru talman, vilket är glädjande. Vi ser också till att man ska kunna studera till matros som vuxen, vilket tidigare inte gick.

Regeringen har slutit flera sjöfartsavtal med andra länder utanför EU för att ömsesidigt godkänna olika behörigheter. Vi har förenklat myndighetskontakter och infört en inflaggningslots hos Transportstyrelsen, just för att underlätta inflaggning.

Sjöfartsbranschen välkomnar regeringens sjöfartsarbete. Flera rederier har nu valt att flagga in sina fartyg med svensk flagg.

Stena Bulk var först ut då de redan i april förra året meddelade att de planerade att flagga in upp till fem tankfartyg. Sirius Shipping sätter svensk flagg på samtliga sju fartyg som nu är under konstruktion. Furetank har med sina partner under de senaste två åren tagit leverans av hela nio fartyg, samtliga levererade till svensk flagg. Ytterligare fem fartyg ska levereras inom de kommande 14 månaderna, med intentionen att även de

ska ha svensk flagg. Det nya bareboatregister vi infört har bidragit till två nya svenskflaggade fartyg.

De svenskflaggade fartygen ökar helt enkelt med den moderatledda regeringens flitiga arbete. Vi har alltså, fru talman, vänt den dystra trenden. Nu har vi över 100 fartyg med svensk flagg. Vi moderater säger som det är, och vi håller också vad vi har lovat.

Vi har inte bara arbetat med ekonomiska åtgärder för att stärka svensk sjöfart; vi har också vidtagit åtgärder för en stark inlandssjöfart. Vi har förlängt den nationella sjöfartssamordnarens uppdrag med fokus på sjöfartens omställning och överflyttning av gods till just sjöfart.

Vi prioriterar infrastruktur till och från våra hamnar. Ett exempel är Hjulstabron, som vi vill prioritera upp i nationell plan. Vi säger också blankt nej till en ny låg bro i Göteborg, som kraftigt skulle begränsa möjligheterna till sjöfart.

Vi har infört ett förbud mot utsläpp av skrubbevatten. Det är en bra miljöåtgärd för att minska utsläpp av farliga ämnen såsom svavel och tungmetaller.

Vi har räddat de viktiga järnvägsfärjorna i södra Sverige, som är våra flytande broar till kontinenten. Vi har sett till att Sverige är kvar i IMO och utövar ett internationellt inflytande över sjöfarten. Sjöfarten är ju ingenting som stannar inom Sveriges gränser, utan där måste vi ofta komma överens internationellt.

Precis som den tidigare talaren, ledamoten Ståhl, lyfte i talarstolen har vi också infört sju nya gränsövergångar, alltså övergångar där man kan mönstra av och mönstra på olika fartyg. Det är för sjöfolkets skull, så att de kan komma hem till familjen. Vi är inte klara i och med att nya gränsövergångar har införts, utan vi behöver också se till att polisen utökar sina öppettider så att gränsövergångarna håller öppet.

Transportstyrelsen har fått i uppdrag att underlätta för omställning till elektrifierad sjöfart, med fokus på konvertering av fartyg till eldrift.

När det gäller våra kära fritidsbåtar, som vi har gott om i landet, jobbar vi med att stoppa stölder av dessa genom att ge nya befogenheter för tullpersonal som ska motverka att sådant stöldgods förs ut ur landet.

Fru talman! Det händer minst sagt mycket inom sjöfarten, men det finns också mer kvar att göra. Ett område som behöver stärkas ännu mer är just kompetensförsörjningen för att se till att det finns kunnig personal till våra fartyg.

Jag har en framtidstro när det kommer till sjöfarten. Det handlar om grön omställning och innovation. Det finns framträdande rederier på området, och jag tror på morot i stället för straffskatter och piska.

Vi har mycket att tacka sjöfarten för. Det gäller både export och import, som jag nämnde tidigare. Det handlar om transport av både varor och människor. Sedan får inte minst turismen glömmas bort.

Enligt statistik från Sjöfartsverket reste hela 20,5 miljoner passagerare med färjor inom, till eller från Sverige under förra året. 20,5 miljoner passagerare! Färjetrafiken är inte bara viktig för inrikes resor utan är också en betydande transportväg för utländska turister.

Turismen i Sverige omsätter enligt Svensk Turism 419 miljarder kronor, och den genererar 70 miljarder i skatteintäkter. Våra passagerarrederierna sprider turismen till hamnstäder över hela landet, och många resenärer fortsätter sedan till mindre orter och mer avlägsna destinationer. På så sätt

främjar färjetrafiken regional utveckling, stärker lokal besöksnäring och skapar tillväxtpotentialer även utanför storstäderna. Sjöfarten är viktig för hela Sverige.

Vi i den moderatledda regeringen ställer inga trafikslag mot varandra, utan alla trafikslag behövs utifrån sitt eget syfte. Men en sak är säker, fru talman: Utan sjöfart stannar Sverige. Regeringen har levererat konkreta åtgärder: Stämpelskatten för in-teckning av skepp är avskaffad, regelverket för in- och uthyrning av obemannade fartyg har förändrats och vi ser nu ett trendbrott, nämligen att fler svenska fartyg har flaggats in. Det här är resultatet av en aktiv näringspolitik, inte av statliga detaljstyrningsstrategier. Vi har ambitionen att få fram fler svenskflaggade fartyg, och vägen dit går genom konkurrenskraftiga villkor, inte genom mer byråkrati.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Johanna Rantsi har berömt sig själv och regeringen för dess arbete under den gångna mandatperioden när det gäller svensk sjöfartspolitik. Jag ska också till viss del berömma regeringen för att det har hänt en del saker, till exempel en uppdatering av tonnageskatte-systemet och bareboatregistret. Det finns en hel del som är bra.

När jag lyssnade på ledamotens anförande tänkte jag till lite. Ledamoten talade om ofred, krigstider och vikten av svenskt sjöfolk på inflaggade fartyg. Det stämmer som ledamoten säger att det flaggades in ett antal fartyg under 2025, inte mindre än 13 fartyg. Det är bra. Nu har nio av fartygen fått en fastställd säkerhetsbemanning från Transportstyrelsen, det vill säga vilka som ska tjänstgöra. Det innebär 236 heltidstjänster på fartygen. Det är jättebra.

Men det lilla problemet är att 196 av tjänsterna gick till utländska sjömän. Endast 17 procent gick till svenska sjömän. Det var väl inte riktigt det vi hade tänkt oss. Om det blir ofred behöver vi för att försörja landet svenska sjömän på våra fartyg. Annars är risken att de åker hem till Asien och lämnar fartygen.

Jag har följande fråga till ledamoten: Hur ska vi ta frågan vidare så att svenskar ska börja jobba på fartygen? Där är jag lite orolig.

Anf. 9 JOHANNA RANTSI (M) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för en mycket angelägen fråga.

Jag delar ledamotens oro om att vi behöver mer av svenskt sjöfolk i Sverige. En av de största utmaningarna för att fartyg och rederier ska kunna flagga svenskt är just kompetensförsörjningen.

Vi har varit inne på frågan, och som jag sa i mitt anförande har vi vidtagit vissa åtgärder, men mycket återstår att göra. Vi anser att det behövs fler utbildningsvägar in i sjöfartyrket. På ett fartyg jobbar fler än befäl. Det finns många yrken på ett fartyg, och vi ser gärna fler utbildningsvägar in.

Precis som jag nämnde kort i mitt anförande kan man i dag läsa till matros som vuxen. Det kunde man inte för bara ett eller två år sedan. Då var det en grundläggande gymnasieutbildning där vuxna inte tilläts läsa. Det är inte alla som vet när de är 15–16 år om de vill bli matros eller inte.

Sjöfartsfrågor

Vi arbetar med att ta bort hinder för utbildning till sjöyrken. Jag ser gärna att vi utvecklar ett starkare samarbete med marinen. Det hänger tätt ihop med det ledamoten var inne på i sitt anförande om försvarsförmåga. Många unga arbetar inom marinen och kör båtar där. De får en god sjöfartsutbildning inom det militära, vilket de inte riktigt kan tillgodoräkna sig i andra utbildningssystem i dag. Jag ser gärna att vi bättre tar till vara den kompetens som finns inom marinen. Där vet jag att branschen har ett tätt samarbete, vilket har utökats de senaste åren. Man syns på varandras mässor och träffar varandra.

Vi har självklart ett ansvar som politiker att ta bort lagstadgade hinder i förordningar, men branschen har tillika ett stort ansvar att synas.

Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Johanna Rantsi för svaret.

Jag är kanske inte helt nöjd med svaret, och jag anser att det finns problem även i fortsättningen. Vi har jobbat med dessa frågor politiskt sett tillsammans med Blå Tillväxt, det vill säga branschen på både den fackliga sidan och arbetsgivarsidan.

Men jag känner att vi inte riktigt kommer fram. Jag vill fortfarande lägga lite vikt vid inflaggningen. Ledamoten själv lyfte upp Stenas inflaggning av de tre stora tankfartygen. Jag sa det inte tidigare, men jag kan säga det nu, nämligen att det var noll svenskar på dem. Det är naturligtvis inte bra när Sveriges största rederi hanterar frågan på det sättet.

Då blir svaret att man tittar på att förkorta utbildningen. Jag är inte säker på att det blir helt rätt när det går så fort. Vad blir konsekvenserna? Hur är konsekvensanalysen av detta, det vill säga att se över arbetet med att snabba upp utbildningen i sjösäkerhet? Det känns som att detta mer handlar om ekonomi, administration och korta processer. Är det säkert att det blir bättre sjösäkerhet ute på fartygen? Jag är inte övertygad om det.

Jag är inte heller övertygad om att den här uppsnabbningen av vuxenutbildningen är helt perfekt. Den innebär ju att möjligheterna till vidareutbildning begränsas eftersom man inte får högskolebehörighet. Det är klart att det finns ett behov hos sjöfolket av att kunna utvidga detta, så att man kan bli andrestyrman eller befälhavare. Då försvarar naturligtvis det här, och då kanske det blir så att ungdomar och andra som är intresserade av att jobba till sjöss väljer någonting annat.

Det senaste förslag som har kommit från arbetsgivarnas sida är att engelska ska vara språket inom svensk sjöfart. Jag tycker att man ska prata svenska också. Annars tror jag inte att vi kommer att ha svenska sjömän på våra färjor i framtiden utan utländska även där.

Anf. 11 JOHANNA RANTSI (M) replik:

Fru talman! Jag fastnade framför allt i två av de frågor som ledamoten ställde. Det jag vill börja med att svara på är det som ledamoten nämnde kort på slutet om språkkrav på våra fartyg. Jag delar inte riktigt ledamotens åsikt att svenska kanske ska vara ett krav för alltid. Vi ser ju att engelska blir vanligare och vanligare och är någonting vi lever med i vardagen i hela vårt samhälle. Vi har också väldigt lika nordiska språk. Det är fullt möjligt för någon som pratar norska och någon som pratar svenska att förstå varandra, liksom för någon som pratar skånska och någon som pratar danska. Jag och vår sida i politiken är öppna för att se över det här och i alla fall

göra en analys av vad det skulle innebära. Jag vill inte stänga den dörren helt.

Ledamoten pratade också om kompetensförsörjningen. Jag skulle vilja lyfta frågan om att få våra studenter att stanna i yrket. När jag besöker våra sjöfartshögskolor, till exempel i Kalmar, träffar jag studenter som vittnar om att många av deras äldre studentkamrater som utbildat sig inom sjöfarten går i land och jobbar med helt andra saker än sjöfart. Energibranschen tar många av dem som är utbildade, då det är liknande arbetsuppgifter. Men studenterna själva vittnar om att de utbildar sig för att de vill jobba på svenskflaggade fartyg.

Det här går hand i hand. Utan svenskflaggade fartyg får vi inte studenter som går vidare för att jobba inom branschen. Utan studenter som ska in i branschen får vi inte svenskflaggade fartyg.

Jag tror att vi ska sitta still i båten en liten stund och se hur det här utvecklar sig. Men jag delar ledamotens oro över kompetensförsörjningen. Det är en av de största utmaningarna framöver.

Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Sverige är ett exportland. Vår industri, våra jobb och vår välfärd är beroende av att varor kan transporteras till och från vårt land. Nästan allting går via havet. Omkring 90 procent av Sveriges import och export transporteras sjövägen. Ändå är sjöfarten alltför ofta en blind fläck i svensk transportpolitik.

När man läser detta betänkande slås man av hur många avgörande frågor som fortfarande saknar tydligt politiskt besked. Sjöfartsverkets ekonomi är osäker, isbrytarkapaciteten behöver stärkas, hamnarnas roll i transportsystemet är otydlig och Sverige saknar fortfarande en nationell strategi för sina hamnar. Det duger inte för ett land som Sverige, som är beroende av sjöfarten. Sjöfartspolitikerna är inte en nischfråga. Den är näringspolitik, beredskapspolitik och i högsta grad säkerhetspolitik.

Fru talman! Det första jag vill lyfta är Sjöfartsverkets situation. Sjöfartsverket ansvarar för några av de mest centrala funktionerna i vårt transportsystem: farleder, lotsning, isbrytning, sjö- och flygräddning samt sjögeografisk information – sjökort, som vi säger på svenska. Det är verksamheter som är helt avgörande för både säkerheten till sjöss och näringslivets transporter.

Men vi vet också att Sjöfartsverket under lång tid haft en ansträngd ekonomisk situation. Intäkterna har pressats samtidigt som kostnaderna ökat. Resultatet har blivit besparingsdiskussioner, höjda avgifter och en osäkerhet kring hur verksamheten ska finansieras långsiktigt. Detta är inte hållbart.

Det här är i grunden samhällskritisk infrastruktur. Precis som vägar och järnvägar är farleder, isbrytning och sjöräddning en del av det som får Sverige att fungera. Ändå finansieras stora delar av denna verksamhet genom avgifter från sjöfarten själv. Det innebär i praktiken att sjöfarten får bära kostnader som egentligen borde vara ett nationellt ansvar. Regeringen har visserligen skjutit till vissa medel, men det handlar framför allt om kortsiktiga lösningar. Sverige behöver en långsiktig och hållbar finansieringsmodell för Sjöfartsverket.

Fru talman! En annan central fråga gäller sjöfartens konkurrenskraft. Den svenskflaggade handelsflottan är i dag betydligt mindre än motsvarig-

heterna i flera jämförbara länder. Detta är problematiskt. När fartyg flaggas ut förlorar vi inte bara arbetstillfällen och skatteintäkter. Vi förlorar också maritim kompetens och erfarenhet och i förlängningen en del av vår nationella handlingsförmåga. Det gäller särskilt i ett säkerhetspolitiskt läge där transporter kan bli en strategisk resurs.

Därför är det viktigt att Sverige har konkurrenskraftiga villkor för svenskflaggade fartyg. Vissa steg har tagits. Stämpelskatten på fartygsinteckningar har tagits bort, och förändringar i tonnageskattingen diskuteras. Jag utgår från att regeringen kommer att lägga fram förslaget, men ännu har det inte skett. De här insatserna är bra men otillräckliga. Sverige måste ha villkor som är minst lika bra som våra nordiska grannländers. Annars kommer rederier att fortsätta att välja andra flaggor.

Fru talman! Detta är inte bara en näringspolitisk fråga. Det är också en beredskapsfråga. Ett land som Sverige behöver ha tillgång till fartyg, sjöfolk och maritim kompetens.

Fru talman! En fråga som ibland får mindre uppmärksamhet men som är helt avgörande är isbrytningen. Varje vinter påminns vi om hur central den är. Sverige har hamnar långt uppe i Bottenviken och Bottenhavet. Därifrån exporteras mycket av svensk malm, svenskt stål och svenska skogsprodukter. När isen lägger sig måste farlederna hållas öppna – annars riskerar exporten att stanna. Isbrytning är därför inte bara en transportfråga. Det är också fråga om industripolitik och beredskapspolitik. I ett säkerhetspolitiskt läge där transporter kan bli avgörande för försörjningen är isbrytningen också en del av Sveriges totalförsvar. Därför bör Sverige säkerställa både investeringar i nya isbrytare och en stabil finansiering av verksamheten.

Fru talman! Jag vill särskilt lyfta upp hamnarnas roll. Sveriges hamnar är dess portar mot omvärlden. Det är där våra exportvaror lämnar landet, och det är där importen kommer in. Hamnarna är också noder där sjöfart, järnväg och väg möts. Trots detta saknar Sverige fortfarande en samlad nationell hamnstrategi. Det är ett problem.

I dag utvecklas hamnar ofta utifrån lokala initiativ och regionala förutsättningar. Det är i grunden positivt. Men eftersom hamnarna samtidigt utgör strategisk nationell infrastruktur behövs även ett nationellt perspektiv. En nationell hamnstrategi skulle kunna identifiera vilka hamnar som är strategiskt viktiga för Sverige, stärka kopplingarna mellan hamnar och övrig infrastruktur, bidra till effektivare godstransporter och stärka beredskapen i transportsystemet samt ge oss bättre planeringsförutsättningar för investeringar i hamnar, farleder och anslutande infrastruktur.

För ett exportberoende land borde detta vara en självklar del av transportpolitiken. Ändå saknar Sverige fortfarande en sådan strategi. Det menar vi socialdemokrater är en brist i regeringens politik.

Fru talman! Sjöfarten spelar också en viktig roll i klimatomställningen av transportsektorn. Genom att mer gods kan transporteras med sjöfart och järnväg kan belastningen på vägnätet minska och utsläppen reduceras.

Sjöfarten har en stor möjlighet att bidra till ett mer hållbart transportsystem, men det krävs också att politiken skapar förutsättningar genom investeringar i hamnar, farleder och effektiva logistiklösningar.

Fru talman! Sjöfarten är ofta osynlig i vardagen. Vi ser lastbilarna på vägarna. Vi ser tågen på järnvägen. Men utan fungerande sjöfart stannar Sverige. Det gäller i vardagen, när industrin exporterar sina varor, men det

gäller också i kris och ytterst i krig, när transportförmåga och försörjnings-säkerhet blir avgörande.

Därför behöver Sverige en politik som stärker svensk sjöfarts konkurrenskraft, Sjöfartsverkets långsiktiga finansiering, isbrytningsförmågan och hamnarnas roll i transportsystemet. Därför bör Sverige också ta nästa steg och ta fram en nationell hamnstrategi – för svensk industri, för svensk beredskap och för att transportsystemet ska fungera i hela Sverige.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 12.

(Applåder)

Anf. 13 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Mattias Ottosson.

Mattias Ottosson var tidigare uppe i ett replikskifte med Johanna Rantsi och talade om antalet svenskar i sjöfarten. Där tänkte jag fråga Mattias Ottosson om Socialdemokraterna har någon tanke om hur man ska göra för att fylla fartygen med svenska sjömän. Jag har kontrollerat att Seko sjöfolk har avtalat med arbetsgivaren om antalet anställda och vilka nationaliteter de har. Detsamma gäller Sjöbefälsföreningen. Då kan man fråga Socialdemokraterna om de har intresse av att politiken ska lägga sig i avtalen mellan fackförbund och arbetsgivare. Det hade varit intressant att höra.

Fru talman! Apropå detta med hamnstrategin, som Socialdemokraterna pratar sig varma för, skulle jag vilja påstå att vi indirekt har en sådan när det gäller corehamnar. Där har vi i Sverige i dag av EU utpekade viktiga hamnar som har fördelar. Vi har även comprehensive-hamnar, som också har fördelar men inte riktigt på samma sätt som corehamnarna.

Fru talman! Mattias Ottosson tog upp Sjöfartsverket och finansieringen. Då skulle jag vilja fråga Mattias Ottosson: Hur vill Socialdemokraterna lösa finansieringen för Sjöfartsverket, som i dag är ett affärsverk?

Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Jimmy Ståhl, för frågorna! Det är alltid lika viktiga frågor som behöver diskuteras.

Nej, Sverige har ingen hamnstrategi. Vi skulle behöva en hamnstrategi. Det händer ju liksom ingenting på området.

Problemet i dag är ju att utbyggnaden och förändringen av Luleå hamn har stannat av. Förändringen och utbyggnaden av Göteborgs hamn har stannat av. Landskrona hamn orkar man inte ens ta tag i. Den frågan ligger bara – det händer ju ingenting! Därför behöver vi ha en strategi där vi talar om vilka hamnar vi ska satsa på. Regeringen agerar inte alls. Det är mycket allvarligt.

Jimmy Ståhl behöver inte lära mig hur svensk fackföreningsrörelse fungerar. Jag är sprungen ur den, och jag tillhör ett parti som är bildat av svensk fackföreningsrörelse. Vi skulle aldrig politiskt lägga oss i avtalsrörelsen.

Men i kristid finns vissa behov. Det är inte så många år sedan det var storkrig i Europa. Det var när min farfar var ung. Då behövde vi krigs-seglare. Då behövde vi svenska sjömän på svenska fartyg som kunde försörja landet med de varor vi behövde. Så är det nu också. Det är återigen oroligt i Europa. Vi är beroende av svensk sjöfart, och då behöver vi svenska sjömän på våra fartyg. Det behöver vi ordna.

Problemet i dag är att det går åt andra hållet: Det flaggas in fartyg till Sverige, men det blir färre och färre svenska sjömän. Det är inte bra.
(Applåder)

Och när det gäller Sjöfartsverket: Långbänken måste ta slut! Det borde bli ett vanligt statligt verk som alla andra som finansieras via staten. Sedan kan man naturligtvis ta in avgifter för vissa saker.

Jag tycker också att regeringen i Nationell plan ska se till att köra över Trafikverket så att det blir mer sjöfart i den nationella planen. Isbrytningen, driften av våra svenska isbrytare, borde ligga där. Men senast när statsrådet var i utskottet sa han att handelssjöfarten ska betala isbrytningen. Det tycker jag är fel.

(Applåder)

Anf. 15 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Vad gäller fackförbunden kan jag säga att även sverigedemokrater har stor erfarenhet av fackligt arbete. Det har jag själv.

Men där är ju ett dilemma; det håller jag med Mattias Ottosson om. Jag hade gärna sett 100 procent svenska anställda på svenskflaggade fartyg. Där är vi överens. Problemet i dag är att vi har alldeles för få sjömän. Men med tanke på den inflaggning som sker har vi dock stora möjligheter att få utbildningsplatser, praktikplatser med mera, liksom att man som äldre kan mönstra på och bli sjöman – att göra en kursändring senare i livet. Det är ju helt underbart.

Inte fasen vet man vad man vill bli när man är skolungdom eller gymnasieelev. Jag visste inte det. Jag blev hamnarbetare och var nöjd med det. Jag hade gärna blivit sjöman, men tyvärr hade jag defekt färgseende och fick stanna i land.

Framför allt tror jag inte att en svensk sjöman som utbildar sig sent i livet är en säkerhetsrisk. Vi har gott säkerhetsomdöme i Sverige. Jag tror att svensk sjöfart är bland de säkrare i världen. Vi har ett säkerhetstänk, och det får vi med oss med bröstmjölken.

När det gäller hamnstrategi tror jag absolut att corehamnar ger en utökad möjlighet, framför allt när det gäller utbyggnader och satsningar på infrastruktur. De är Sveriges fem största hamnar. Det är de viktigaste hamnarna som är utpekade som corehamnar. Indirekt har vi en hamnstrategi.

Vad gäller Sjöfartsverket tycker jag personligen att det är mycket olyckligt att det är ett affärsverk. Det är inte bra som det ser ut i dag.

Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror också att utbildning är viktigt för att vi ska få fler svenska sjömän. Jag tror att vi kan effektivisera och förbättra utbildningen på många sätt, både när det gäller ungdomar och när det gäller vuxenutbildningen. Men jag tycker inte att man i den typen av utbildningar ska stänga möjligheten till högre utbildning.

Jag tror också att det är viktigt att man känner att man kan göra karriär om man går till sjöss, precis som i vilket annat yrke som helst. Då blir det svårare om man stänger dörrarna. Där bör man fundera på hur man jobbar med utbildning, så att det också blir möjligt att göra karriär till sjöss. Den som har varit matros kanske vill få möjlighet att bli befäl på fartyget så småningom och på så sätt bidra till svensk sjöfart.

Jag tycker också att vi ska vara försiktiga med att ta bort språkravet. På svenska fartyg ska vi prata svenska, tycker jag. Jag förstår att man måste prata engelska också, men det ska inte bara vara engelska. Att ha krav på att man ska tala svenska är också ett sätt att trycka på för att vi ska få fler svenska sjömän på svenska fartyg. Det tycker jag är bra.

Sist men inte minst – jag ska egentligen inte lägga mig i den frågan – är det klart att om svenska sjömän får bättre betalt blir de också fler.

Jag delar inte ledamotens syn att vi sköter hamnverksamheten på ett bra sätt. Vi skulle verkligen behöva få fram en hamnstrategi där staten tar ett huvudansvar. Sedan ser jag mycket positivt på de lokala initiativ och den regionala utveckling som sker när det gäller Sveriges hamnar. Jag är inte av uppfattningen att vi ska förstatliga hamnar, men det handlar om att få till stånd farleder och anslutningar till hamnarna på landsidan. Då måste vi välja ut några hamnar som är de viktiga. Kanske handlar det om några fler än de fem corehamnarna.

(Applåder)

Anf. 17 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi sjöfartsfrågor. Vi kan väl konstatera att Sverige och Norge i många stycken är en ö. Vi har givetvis en förbindelse med Finland, men med tanke på var befolkningscentrumet finns är vi helt beroende av sjöfart.

Det har redan påpekats vid flera tillfällen att ungefär 90 procent av alla transporter av gods som kommer in i och ut ur Sverige faktiskt sker med båt. Det är samma situation när det gäller persontransporter. En stor del av persontransporterna mellan Norden och övriga Europa sker faktiskt med båt. Vi är helt beroende av den svenska sjöfarten.

Vi kan också konstatera, fru talman, att vi befinner oss i ett nytt säkerhetspolitiskt läge. För några år sedan fastnade en båt i Suezkanalen. Det påverkade världsekonomin. Det var en båt som satt fast i kanske någon månad – jag kommer inte ihåg. Det var svårt att få loss den. Det påverkade hela världsekonomin. Det påverkade företags förmåga att producera, för varor fastnade i den kö av båtar som byggdes upp.

Vi har just nu en situation i Hormuzundet. Det är en militär situation långt ifrån oss, men den påverkar oss direkt. Sjöfarten är alltså otroligt viktig.

När det gäller säkerhetsläget handlar det inte bara om det som sker långt ifrån oss. Svenska myndigheter har nu tagit två ryska fartyg – som är flaggade med annan flagga, som är undermåliga och som går på svenskt vatten. Vi har ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge. Då är jag tacksam för att vi har en regering och, i den här frågan, en opposition som har stått väldigt eniga när det gäller konflikten om exempelvis Ukraina.

När det gäller sjöfarten kan vi konstatera, vilket flera talare redan har gjort, att vi genomför en hel del. Jag blir lite förvånad när jag lyssnar till en del replikskiften. Man tycker att regeringen borde göra ännu mer. Det ligger väl i oppositionens natur att tycka att regeringen ska göra väldigt mycket mer. Men då kan jag undra: Varför gjorde man inte det för fyra år sedan?

Vi kan titta på vad regeringen faktiskt har gjort. Vi har muddrat. Vi har tagit in nya miljökrav. Det handlar bland annat om att man inte får släppa ut skrubbevatten någonstans i svenskt territorialvatten. Vi arbetar med att

utveckla bränslen och elektrifiering. Man kan konstatera att arbete pågår. Flera av oss har gjort studiebesök, och näringslivet är oerhört aktivt. Sedan finns det – och det tycker jag kan påpekas även från ett regeringsparti – önskemål om att det ska gå snabbare. Det är väl bara att ta med sig det in i det framtida arbete som jag hoppas att vi kommer att få göra efter valet.

Det finns andra viktiga saker som har skett, som är av mer ekonomisk karaktär. Det handlar om slopad stämpelskatt. Det handlar om förändringen av tonnagebeskattningen. Det är helt korrekt att den inte är framme än, men vi vet att den är på väg. Vi har det engelska ordet bareboatregister. Detta underlättar för företag att hyra båtar under kortare tider. Allt det här tillsammans förbättrar den ekonomiska situationen för sjöfarten. Det har också fått som konsekvens, vilket har påpekats, att fler och fler båtar flaggas in.

Fru talman! När det gäller just inflaggningen tror jag att det är viktigt med den debatt som har varit om utbildning men också om själva inflaggningen. Men en sak som jag saknar i debatten och som jag tror att vi alla tillsammans kommer att behöva titta på handlar om: Vad är det för typ av båtar som flaggas in? Vi kommer att behöva ha en mängd båtar. Vi kommer att behöva ha en mix av båtar, särskilt om vi hamnar i den fruktansvärda situationen att exempelvis kriget i Ukraina sprider sig till Baltikum. Utifrån det perspektivet tror jag att det är jätteviktigt att även persontransportbåtar flaggas in. Vi behöver en bredd av fartyg, och vi behöver ha en kontinuerlig översyn av detta.

Det finns en annan viktig sak som regeringen har genomfört. Det handlar om att fler gränsövergångar nu har kommit till. Jag, som Uddevallabo, är självklart glad. När det gäller vår hamn har vi långtat efter detta. I Grums är man också glad, men man är inte lika glad på andra ställen runt Väneren.

Det finns väl olika sätt att se på detta. Man skulle kunna ha fler hamnar. Jag tror att man också behöver fundera lite grann på hur polisen jobbar. När det är en mindre hamn där det är få anlöp skulle det ju kunna vara så att man kanske anmäler ett dygn innan: Vi är på väg in. Då skulle polisen kunna möta upp. Jag tror alltså att det finns mer att göra här, men jag är väldigt glad för det regeringen har gjort hittills.

Isbrytarna är en jätteviktig fråga. Här är jag också glad och tacksam. Jag har förmånen att vara inne på det åttonde året under den här dubbla perioden i riksdagen. Hur det blir framöver avgör väljarna. Vi diskuterade isbrytare väldigt mycket även under den förra mandatperioden. Och nu har regeringen varit med och finansierat, så att man har köpt en isbrytare. Vi är på gång med att ta fram två till. Det är bra, men det kommer inte att räcka. Det behövs en långsiktig strategi. Jag beklagar lite grann att man inte tidigare kunde komma fram till en uppgörelse med Finland – då hade vi kunnat komma vidare tillsammans. Men vi är där vi är, och det pågår ett arbete där vi kommer att förbättra förmågan att bryta is.

Sedan gäller det diskussionen om kostnader. Framför allt när det gäller sjöfarten skulle jag önska att vi hittar ett annat sätt att finansiera detta. Jag hoppas att vi får återkomma framöver till diskussionen om hur man finansierar Sjöfartsverket. Som det är nu är det den organisation vi har och den som vi, utifrån ett regeringsperspektiv, hanterar. Men vi har, som sagt, kunnat komma fram här med en strategi för isbrytare.

Fru talman! Utbildning är en av de stora akilleshälarerna. Jag har tidigare suttit i arbetsmarknadsutskottet. Det tuffa i fråga om utbildning är att detta

gäller rätt över. Jag tror inte att vi i trafikskottet har haft en debatt här i kammaren utan att vi har pratat om bristen på lastbilschaufförer och taxi-chaufförer. Vi kan lyssna på våra vänner som jobbar med vård. De kommer att prata om bristen på vårdpersonal. Vi kan lyssna på vännerna som jobbar med utbildning. De kommer att säga att det är brist på personal i utbildningen.

Vi är alltså på väg in i en mycket spännande situation, där vi har brist på personal i nästan alla yrkeskategorier.

Men regeringen har ändå gjort en del. Man har underlättat för vuxna att bli matrosar. Vi för till exempel diskussioner om validering när det gäller sjömän från marinen, vilket jag hoppas att man kan komma fram till. Vi har underlättat när det gäller att få behörigheten fartygsbefäl klass VII, vilket är positivt.

Jag trodde att det skulle bli en stor debatt om Gotland. Debatten verkar inte ha blivit så stor hittills. Men det är samma sak där; det är en stor och viktig fråga. Vi måste se Gotland utifrån både ett civilt perspektiv och ett militärt perspektiv. Regeringen kommer att jobba vidare med den dialog som pågår när det gäller Gotland.

Sedan gäller det kopplingen till hamnar. Jag personligen – jag är tydlig med att det gäller mig personligen; då behöver inte någon skälla på regeringen – tror att det är lite klokt att vi tittar på detta med hamnarna. Jag tror att jag i tidigare debatter har sagt att det var tio eller tolv år sedan den senaste hamnutredningen kom. Vi har mycket riktigt ett avtal om corehamnar, som har lyfts fram här i debatten. Men vi har i Sverige inte hittat en jättebra lösning på hur vi ska koppla hamnar till övrig infrastruktur. Därmed lovar jag att åtminstone jag kommer att fortsätta argumentera för den linjen i valrörelsen och även internt: att vi behöver ta ett helhetsgrepp när det gäller kopplingen mellan hamnar och övrig infrastruktur.

Det handlar både om väg och järnväg. När det gäller övrig infrastruktur kommer det, med de framtida miljömål som vi har, att handla om elektrifiering. Det kommer att handla om var vi ska bunkra och lagra nya bränslen. Jag tror personligen att det finns ett behov av en ny hamnutredning. Man får väl i så fall se var en sådan landar. Men minns jag rätt är det tio eller tolv år sedan den senaste hamnutredningen.

Vi ser andra områden där vi faktiskt gör omtag. Regeringen har ju gjort ett jätteomtag till exempel om flyget, och jag är inte alls främmande för att man behöver göra ett sådant omtag även om hamnarna och sjöfarten.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 18 MALIN ÖSTH (V):

Fru talman! I dag debatterar vi sjöfarten, ett mycket viktigt trafikslag. Många har betonat sjöfartens betydelse här i dag. Alla partier uttrycker också en vilja att stärka sjöfartens förutsättningar och konkurrenskraft.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder den här mandatperioden. Men det finns en fråga som regeringen inte hanterat, och det är Sjöfartsverkets finansiering och organisering. Där finns inga förslag från regeringen. Det är ingen liten fråga i sammanhanget. Tvärtom är det en nyckelfråga för sjöfarten, en riktig knäckfråga. Det är också en fråga som är utredd. Men utredningen, som innehåller flera skarpa förslag, har legat på regeringens

bord sedan februari 2023, alltså i mer än tre år. Det är ett underbetyg för Tidöpartierna att man inte har lyckats, eller velat, hantera den frågan.

Sjöfartsverket är i dag organiserat som ett affärsverk med avkastningskrav och finansieras till 70 procent av avgifter, i huvudsak farledsavgifter och lotsavgifter. Sjöfartsverkets förutsättningar är därför tätt sammankopplade med sjöfartens förutsättningar. Det hänger verkligen ihop.

Vänsterpartiet har sedan länge flera förslag för att hantera detta. Vi säger: Gör om Sjöfartsverket från ett affärsverk med avkastningskrav till en förvaltningsmyndighet utan avkastningskrav.

Ta också ett ordentligt omtag kring den statliga finansieringen. Höj anslag som inte räknats upp på väldigt länge, och indexera också anslagen så att de inte urholkas över tid.

Jobba med långsiktighet i stället för den kortsiktiga ryckighet som nu präglar statens åtagande. Inför också ett anslag med full kostnadstäckning för drift och underhåll av isbrytare.

Det är några av de förslag som vi lägger fram på området och som sammantaget skulle göra stor skillnad, och då inte bara för Sjöfartsverket utan för sjöfarten i stort.

Fru talman! I förra årets sjöfartsdebatt lyfte vi från Vänsterpartiet fram Gotlandstrafiken. Nu gör vi det igen. Färjetrafiken är Gotlands landsväg till fastlandet och det viktigaste transportsättet för gods- och persontransporter till och från Gotland.

Färjetrafiken måste bygga på täta turer, korta restider och låga, förutsägbara priser. Alla de här sakerna måste finnas på plats samtidigt. Det gör de inte i dag. Därmed brister också staten – och regeringen – i sitt ansvar för en fungerande tillgänglighet. Tillgänglighet handlar inte bara om att det ska vara fysiskt möjligt att transportera sig. Det måste också vara praktiskt möjligt. I dag är priserna i färjetrafiken så höga att de blir ett hinder som väldigt påtagligt försämrar och begränsar tillgängligheten.

Nya siffror kom häromdagen som visar att var femte gotlänning har övervägt att flytta och lämna Gotland. Det är 52 procent som reser betydligt mindre än vad de hade önskat och behövt, och 11 procent av gotlänningarna reser inte alls. Det är oerhört alarmerande siffror som vi här inne måste ta på största allvar.

Förra sjöfartsdebatten var i juni, och nu står vi här och lyfter fram färjetrafiken igen. Det är en fråga som har varit uppe till debatt i kammaren många gånger. Den har också tagits upp i trafikutskottet och nu senast i finansutskottet. Det har anordnats seminarier, manifestationer och namninsamlingar. Mycket har hänt i den här frågan, och samtidigt alldeles för lite.

Tiden går, och de höga färjepriserna består. Gotland och gotlänningarna kommer i kläm. Inte heller det nya färjeavtalet som gäller från 2027 kommer med den förändring som behövs. Priserna kommer fortsatt att vara både oförutsägbara och för höga.

Här behövs det åtgärder på både kort och lång sikt. Här och nu behövs en kompensation. Vänsterpartiet har i flera år budgeterat en årlig kompensation i enlighet med vad Region Gotland har begärt för att kunna pressa ned färjepriserna. Nu förväntar vi oss att regeringen gör detsamma i vårändringsbudgeten.

I februari, efter att frågan var uppe i finansutskottet, utlovade Moderaterna att en årlig kompensation om 250 miljoner ska komma på plats från och med 2026, alltså i vårändringsbudgeten. Enligt finansutskottets ordförande behövs den för att ordentligt få ned priserna för gotlänningarna. Nu är det upp till bevis. Vi väntar, och Gotland väntar. Svik inte, utan riv den ekonomiska muren mot fastlandet och ta ansvar för en fungerande tillgänglighet för Gotland!

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är det viktigt att stärka sjöfartens förutsättningar. Det behövs. Godsvolymerna i svenska hamnar har ökat jämfört med förra året men ligger fortfarande på en nivå som är lägre än vad de var före pandemin.

Sjöfarten har en viktig roll i omställningen till ett transporteffektivt samhälle där vi klarar våra klimatmål, men då behöver också sjöfarten ställa om. Från branschen efterfrågas ett klimatkliv för sjöfarten för att påskynda och underlätta omställningen.

Från Vänsterpartiet tycker vi att det här är ett intressant förslag som behöver utredas. Vi vill också se åtgärder för att öka andelen fossilfria drivmedel inom sjöfarten och ett investeringsstöd med statlig medfinansiering för grön teknikutveckling.

Fru talman! Vad avslutningsvis gäller sjöfartens konkurrenskraft måste den bygga på goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Stärkt konkurrenskraft byggs inte genom försämrade villkor. Det är viktigt. Sverige har anslutit till ILO:s sjöarbetskonvention, och det förpliktar. Sverige har ett ansvar för att säkerställa att konventionens regler om arbetsförhållanden följs.

Från Vänsterpartiet är vi också, precis som övriga partier, angelägna om en ökad andel svenskflaggade fartyg. Men då behöver vi säkerställa att vi i takt med att andelen svenskflaggade fartyg ökar också ser en ökande andel svensk sjöpersonal. Det behövs för att säkra kompetensförsörjningen, men också för att säkerställa att Sverige har en robust sjöfart där det finns kapacitet att bemanna fartygen också i en krissituation.

Siffrorna visar så här långt att de inflaggade fartygen har resulterat i ett begränsat antal arbetstillfällen för svensk sjöpersonal. Det här är en fråga som verkligen behöver fokus framåt, vilket också Mattias Ottosson har redogjort för i ett tidigare replikskifte på ett bra sätt.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 19.

(Applåder)

Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi i trafikutskottet sjöfartsfrågor. Sverige har fantastiska naturtillgångar och världsledande företag som exporterar större delen av sin produktion till alla världsdelar.

Jag kommer från Göteborg. Jag ser varje dag från mitt hus godstågen som går förbi till Göteborgs hamn. Det är trävaror och oändliga mängder containervagnar. Jag ser därför väldigt tydligt kopplingen mellan järnvägen och sjöfarten.

Sjöfarten står för 90 procent av vår export till utlandet. Därför är den otroligt viktig för Sveriges företag, jobb och välfärd. Samtidigt har kriget i Ukraina visat att vi måste stärka den svenska sjöfarten när det gäller både svenskregistrerade fartyg och svenska sjömän för att stärka beredskapen.

Det är ett av de främsta motiven till att regeringen lagt stort fokus på att underlätta för landets sjöfart.

Fru talman! Sjöfartens betydelse för våra svenska företag och för vår beredskap gör att vi liberaler vill ta bort hinder för inregistreringen av fartyg till Sverige. Det gäller inte minst stämpelskatten för nya fartyg.

Stämpelskatten hade dessutom en negativ påverkan på utvecklingen mot en klimatvänlig sjöfart. Därför har vi i Liberalerna och våra samarbetspartier sett till att stämpelskatten togs bort den 1 juli förra året. Sedan dess har inflaggningen ökat, vilket är mycket positivt. Äntligen har vi lyckats vända den trend som det pratats om sedan långt innan jag kom in i riksdagen 2018.

Regeringen förändrar också tonnageskatten för att ytterligare underlätta för sjöfarten. Sverige kan inte ha radikalt annorlunda regler jämfört med vad som finns i våra grannländer, till exempel Danmark. Den nya tonnageskatten införs den 20 juli, men den gäller från och med beskattningsåret 2027. Den omfattar nu även specialsjöfart.

Vi tar dessutom bort kravet på internationell fart. Det ersätts med ett krav på att fartygen används i trafik som är utsatt för internationell konkurrens på sjöfartsmarknaden. Det tycker jag är en jättebra förändring, och det här är efterfrågade ändringar som kommer att göra det mer attraktivt att registrera fartyg i Sverige.

Ytterligare en sak vi har gjort är att från den 1 februari införa bareboat-charter. Vi har ändrat regelverket om inhyrning av utländska fartyg och uthyrning av svenska fartyg. Bland annat kan man tillfälligt registrera de fartyg som ligger i bareboatregistret under svensk flagg. Syftet är naturligtvis att förbättra möjligheterna för svenska rederier att organisera sin verksamhet på ett rationellt sätt och finansiera nya fartyg. Som vi har hört tidigare här i debatten handlar det också om att få mer klimatvänliga fartyg.

I veckan tog regeringen beslut om att öppna sju nya gränsövergångar för att underlätta internationella transporter. Det har funnits en problematik i och med att sjömän inte har kunnat gå i land på grund av att det har saknats gränsövergångar i ett antal hamnar.

Liberalerna och våra samarbetspartier tar sjöfartens konkurrenskraft och betydelse för Sveriges välstånd och beredskap på allvar. Det har varit eftersatt i åtta år med en socialdemokratisk regering. I tidigare debatter har det sagts att det är dåligt att det ena efter det andra inte har gjorts. Men problemet är ju att alla de saker vi gjort den här mandatperioden inte blev gjorda under förra mandatperioden.

Fru talman! Sjöfartsverket har en central roll i hur sjöfarten utvecklas. Myndigheten finansieras i huvudsak av farleds- och lotsavgifter från handelsjöfarten. Det tycker Liberalerna är bra. Samtidigt är det viktigt att avgifterna tar hänsyn till påverkan på den svenska sjöfartens konkurrenskraft och att de inte skiljer sig markant från våra grannländers – återigen för att vi ska få många fartyg som kommer till Sverige.

Lotsavgifternas påverkan på olika hamnars konkurrenskraft behöver ses över. En utvecklad digital lotstjänst är väldigt central, inte minst i Västsverige upp till Väneren.

Sjöfartsverket har en ansträngd ekonomi, vilket påverkar avgifterna. Vi tittar över om vissa delar kan bli anslagsfinansierade, men i stort tycker

Liberalerna att Sjöfartsverket ska vara kvar som ett affärsbolag och att det är handelsbolagen som ska betala.

Fru talman! De svenska isbrytarna är i akut behov av att bytas ut. Isbrytarna har en väldigt viktig funktion, nämligen att hålla svenska hamnar isfria. De har också en viktig funktion när det gäller beredskapen. Företag ska riskfritt kunna planera för att året om kunna föra ut sina produkter via våra hamnar; annars flyttar de här företagen. I förslaget till nationell infrastrukturplan ligger nu finansiering av två isbrytare, och Trafikverket samarbetar med det finska Trafikledsverket för att titta på hur man kan göra en gemensam upphandling.

Här i kammaren pratas det ofta om överflyttning av gods från väg och järnväg till sjöfart. Vi har infört ett investeringsstöd på 200 miljoner för att underlätta överflyttning av godstransporter från järnväg till sjöfart. Samtidigt krävs specifikt ökat fokus på den infrastruktur som går ut till hamnarna. Vägar, järnvägar och torrhamnar är en förutsättning för att sjöfarten ska fungera, och vi vet att det kan gå. Ett lyckat exempel är Göteborgs hamn och kopplingen till Västra stambanan, där över 60 procent av hamnens gods transporteras.

Göteborgs Hamn, som driver Sveriges, Finlands och Norges viktigaste hamn, förutspår en ökning av godset med 80 procent till 2035 – alltså om mindre än tio år. Hur ska det godset kunna gå på järnvägen när den är utnyttjad till 100 procent redan i dag? För att förebygga en infarkt när det gäller godstransporterna till hela Skandinavien vill Liberalerna att hela sträckan Göteborg–Alingsås byggs ut till fyrspar nu för persontrafikens, företagets och beredskapens skull.

Fru talman! Väl fungerande färjetrafik till och från Gotland är livsviktigt för invånarnas och näringslivets transportbehov samt för vår beredskap. Där är prisbilden viktig. Det nya avtalet, som gäller från 2027 till 2035, speglar detta. Destination Gotland kommer att fortsätta att genomföra transporterna. Vi har också gett Trafikverket i uppgift att undersöka om staten ska äga färjorna efter 2035.

Tillgången på svenskt sjöfolk har minskat. Det är bekymmersamt när vi ser fler inregistreringar och fler som vill segla under svensk flagg. Alla de positiva åtgärder regeringen har vidtagit för sjöfarten har fått uppmärksamhet. Det är glädjande att fler nu söker till sjöfartsutbildningarna, inte minst sjöbefälsutbildningarna, på Chalmers och Linnéuniversitetet. Regeringen har också justerat behörighetskraven för att fler ska kunna få behörighet att köra mellanstora fartyg i Sverige.

Fru talman! Sjöfarten står för 3 procent av klimatutsläppen globalt, med en ökande trend. EU har gått före och beslutade i början av den här mandatperioden om klimatpaketet Fit for 55 med fyra styrmedel som har stor påverkan på sjöfarten: utsläppshandelssystemet ETS, som ska vara helt genomfört i år, ett förändrat energiskattedirektiv där skattefriheten för sjöfartsbränslen togs bort 2023, en ökande reduktionsplikt genom FuelEU Maritime och krav på infrastruktur för alternativa bränslen och el.

Vi liberaler välkomnar att det nu blir konkurrensneutrala regler i hela EU. Även detta stärker konkurrenskraften hos den svenska sjöfartsbranschen, som ligger långt fram i klimatomställningen. Regeringen har också åtgärdat miljöfrågan att tvättade avgaser förs ned i havet och förorenar de marina ekosystemen. Från och med den 1 juli 2025 är öppna fartygs-

skrubbrar förbudna, och från den 1 januari 2029 förbjuds alla skrubbrar som släpper ut vatten på svenskt sjöterritorium.

Alla de frågor jag tagit upp låg på bordet för den socialdemokratiska regeringen förra mandatperioden, utan resultat. Det är denna regering med samarbetsparti som har vidtagit en lång rad åtgärder för att underlätta för den svenska sjöfarten – för företagens, klimatets och landets beredskaps och välfärds skull.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig väldigt kort.

I anförandet tror jag att ledamoten uttryckte det som att man tittar på en gemensam upphandling av isbrytare tillsammans med Finland. Jag tror att Kristdemokraternas ledamot uttryckte någonting liknande också. Min fråga är om ledamoten skulle kunna utveckla det lite mer.

Min bild är att Sverige köper och upphandlar sina isbrytare själv, att Finland kommer att upphandla lite mindre isbrytare än vad Sverige vill ha och att Sverige fick nej på att delta i den option som Finland hade. Jag skulle vilja att ledamoten utvecklade frågan om gemensam upphandling med Finland när det gäller isbrytare.

Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Jag tycker att det är jätte viktigt att vi jobbar tillsammans med Finland i dessa frågor eftersom vi har samma problem, även om de svåra problemen egentligen ligger på den finska sidan på grund av drivis och sådant. Men vi har stora problem i Sverige när det gäller framför allt Norrlandskommunerna.

Vi har ett jättestort behov; vi behöver egentligen byta ut alla fyra isbrytarna. Det kostar väldigt mycket pengar, och därför ska vi enligt infrastrukturplanen från Trafikverket gå in och finansiera två stycken. Det finns behov av fyra stycken, och därför är det viktigt att vi fortsätter att ha en dialog med Finland för att se hur vi kan upphandla.

Det finns olika sätt att göra detta. Man kanske upphandlar en men har option på flera. Det är oerhört viktigt att man då kan utnyttja optionen och att det finns pengar för fler fartyg. Nu har vi pengar till två, och därför är det viktigt att fortsätta diskussionerna med Finland för att se om vi kan gå vidare och finna gemensamma områden.

Det handlar också om den tekniska specifikationen för isbrytarna. Där kan man hitta gemensamma delar och utbyta erfarenhet. Finland har jättelång erfarenhet också av att bygga dessa båtar, och det är därför viktigt att fortsätta dialogen.

Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar ledamotens uppfattning. Vi bryter redan is tillsammans med Finland – det är ett arbete som pågår, och vi försöker hitta så mycket samarbete som möjligt. Men både Sverige och Finland befinner sig i ett läge där det handlar om upphandling av nya isbrytare. Vi har redan upphandlat en, fast det har överklagats, och klartecken har getts även för

nästa upphandling. Men precis som ledamoten säger behöver alla våra äldre isbrytare bytas ut.

Finland befinner sig i samma läge, men min bild är att vi inte fick vara med på den upphandling de skulle göra – eller om vi valde att ställa oss utanför. Jag upprepar frågan, för jag antar att det inte i dagsläget finns något samarbete med Finland när det gäller just investeringar i nya isbrytare. Det finns många andra samarbetsformer, men jag är mest ute efter hur det ligger till med upphandlingen av svenska isbrytare. Ska den ske tillsammans med Finland, eller fortsätter vi på egen hand?

Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i min förra replik har vi ett utbyte av de tekniska specifikationerna för hur dessa isbrytare ska fungera. Många krav är gemensamma. Då måste man ta till vara den kompetens som finns i Finland, och i Sverige, och de erfarenheter som vi har av att bryta is.

Framåt ser vi att vi behöver upphandla två isbrytare till. Därför måste den här dialogen fortsätta. Täcker man alla behov med alla de fartyg som finns i Östersjön? Kan vi göra vissa upphandlingar och Finland vissa andra? I och med att vi har ett så bra utbyte med Finland vill man se att alla de här båtarna tillsammans täcker alla de behov som finns i Östersjön.

Anf. 24 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Vi ser ett krig blossa upp i Mellanöstern, där USA och Israel har attackerat Iran. Iran har svarat bland annat med att stoppa sjöfarten i Hormuzsundet, där en stor del av världens fossila bränslen passerar.

Alla som inte har lyssnat på den här debatten kanske inte vet att 90 procent av världens handel sker via just sjöfart. Det gäller även importen till Sverige – 90 procent av handeln till Sverige är beroende av att sjöfarten fungerar. Fungerande sjöfart är alltså otroligt viktigt för Sverige.

Men det finns ett problem här, som bara har lyfts i förbifarten i den här debatten: Sjöfarten är i dag helt beroende av fossila bränslen från vad vi kan benämna som skurkstater – icke-demokratier och så vidare. Miljöpartiet har länge varnat för riskerna med att sitta fast i ett beroende av energi från skurkstater.

Fru talman! Den här regeringen gjorde i början av mandatperioden ett stort nummer av att ändra det långsiktiga energimålet till fossilfritt. Alla fossilfria energislag skulle vara välkomna. Men sanningen är att utvecklingen har varit precis den motsatta. Den energikälla som har ökat allra mest under den här mandatperioden är den fossila energin. Det handlar om 14 terawattimmar, motsvarande 10 procent, mellan 2022 och 2024.

Detta, fru talman, sker i ett läge när Europa lägger mer pengar på att köpa fossila bränslen av Putin än på att stötta Ukraina. Genom att driva upp beroendet av fossil energi undergräver vi därmed vår egen säkerhet. Tidöregeringen har lagt 57 miljarder på att subventionera fossila bränslen och därmed fördjupa det här beroendet.

Fru talman! En sjöfart med fler svenskflaggade fartyg som går på svenska hållbara bränslen, självklart tillsammans med en utbyggd järnväg och elektrifierade transporter på väg, hade kunnat göra Sverige starkt, säkert och långsiktigt hållbart i en orolig omvärld. Men detta misslyckas regeringen fatalt med.

Vi ser i stället som sagt ett ökat fossilberoende och en tragisk slapphet och handlingsförlamning när det gäller att agera mot den ryska skuggflottan på Östersjön. För över två år sedan lade Miljöpartiet fram ett initiativ i riksdagen om ett tuffare agerande. Först nu ser vi att myndigheter själva tar tag i detta, utan större entusiasm och uppbackning från regeringen. Det tycker jag är tragiskt.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet är väldigt angelägna om att påskynda omställningen. En av de absolut viktigaste reformerna är att få till en produktion av fossilfria bränslen i Sverige, inte minst elektrobränslen. Detta skulle underlätta sjöfartens omställning i en värld där vi vill värna såväl miljö och klimat som säkerhet och svenska arbetstillfällen.

Men, fru talman, under den här regeringsperioden har vi tyvärr sett motsatsen. Vi har fått besked om att satsningar i Sverige avbryts. Det är satsningar som hade kunnat bidra till mer hållbara bränslen, fler arbetstillfällen, näringslivsutveckling och så vidare. Flagship One i Örnsköldsvik, exempelvis, stoppades och har nu försenats med flera år. Jag kan nämna Uniper, som ville göra en satsning i Långsele men där man också har dragit i handbromsen. Skellefteå Kraft har stora planer på att investera men tvekar på grund av ett otillräckligt stöd av den här regeringen.

Hållbara bränslen är helt avgörande för sjöfarten, men på kortare sträckor är elektrifiering faktiskt ett bra alternativ – inte minst där Sveriges geografi lämpar sig väl för sjöfart på inre vattenvägar, som kanaler, insjöar, älvar och så vidare. Ett genomsnittligt pråmfartyg kan lasta lika mycket som 200 lastbilar, så det är ett effektivt sätt att transportera gods på ett miljövänligt sätt. Men för att möjliggöra en sådan utveckling behövs ett enklare och mer ändamålsenligt regelverk och att till exempel lotskrav och farledsavgifter ses över för att undanröja hinder.

Fru talman! När jag träffar sjöfartsnäringen och svenska rederier märker jag en otroligt stor vilja att vara med i klimatomställningen. Men vi ser väldigt lite av initiativ från den här regeringen för att fånga upp den stora entusiasm som faktiskt finns.

Utskottet var nyligen i Norge. Där kunde vi inspireras av den norska regeringen, som tillsammans med sjöfartsnäringen har tagit fram en långsiktig plan och ett samordnat program för att påskynda omställningen till en hållbar sjöfart.

Fru talman! Sjöfarten har, som jag har nämnt, väldigt stor potential att transportera stora mängder gods på ett effektivt och klimatvänligt sätt. Men jag vill samtidigt passa på att påminna om Riksrevisionens senaste granskning av statens insatser vad gäller den marina miljön. Skrubbrar har nämnts, och det är väldigt bra att vi inför ett förbud. Men det totala förbudet kommer först 2029, och det är ganska senfärdigt. Jag hade velat se att man agerade snabbare. Vi har ju fortsatta problem med att man kan tvätta tankar och tömma dem rakt ut i Östersjön, som är ett väldigt hårt belastat marint ekosystem. Här behöver vi se fler initiativ och att man följer upp Riksrevisionens rekommendationer.

Fru talman! Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall till reservationerna 3 och 16.

Anf. 25 JOHANNA RANTSI (M) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för ett intressant anförande!

Jag uppskattar särskilt att ledamoten lyfter frågan om inlandssjöfarten. Det är något man också har lagt fram en del motioner om och har reservationer om i betänkandet. Man skriver att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka och utveckla sjöfarten på inre vattenvägar och påskynda utvecklingen av densamma.

Vi i regeringspartierna vill också prioritera inlandssjöfarten. Vi satsar på att förlänga den nationella samordnarens uppdrag. Vi gör ett investeringsstöd för överflyttning av gods. Vi lyfter viktiga hamnar i Vänern och Mälaren, och vi moderater vill att samtliga hamnar i Vänern ska ha kvar sitt riksintresse, vilket Trafikverket bråkar lite om. Framför allt bygger vi nya slussar i Trollhättan, vilket har varit prioriterat länge och är ett stort steg i att utveckla just Vänersjöfarten.

Fru talman! Jag hyser däremot en stark oro när det gäller en ny, låg bro som planeras i Göteborg. Jag är fullt medveten om att ledamoten Lakso inte är kommunpolitiker i Göteborg, men det här är en satsning som drivs av styrande partier i Göteborg, där Linus Laksos parti ingår.

Detta skulle få förödande konsekvenser för hela Vänersjöfarten och då också en stor del av Sveriges inlandssjöfart, så jag undrar vad Miljöpartiet vill med inlandssjöfarten i Vänern. Ledamoten säger själv att sjöfarten och inlandssjöfarten har stor potential, men varför vill ni då begränsa den i Vänern?

Anf. 26 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det är helt korrekt att jag inte är kommunpolitiker i Göteborg. Jag vet att den frågan har diskuterats, men jag kan inte ge mig in i den i detalj.

Det är som jag ser det två viktiga perspektiv som står emot varandra. Jag vet att man vill göra Göteborg mer tillgängligt. Älvar, åar och annan infrastruktur utgör ju barriärer i städer, och det är alltid ett problem. Det behövs järnvägar. Man vill bo nära vatten. Det finns väl lite motstående intressen – att öka tillgängligheten och att gynna olika branscher och olika delar av samhället. Man får väl helt enkelt försöka ha med sig de här perspektiven när man fattar beslut om infrastruktur i Göteborg.

Anf. 27 JOHANNA RANTSI (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Skärgårdsredarna har uttryckt i den här frågan att detta skulle vara en dödsstöt även för den lokala yrkestrafiken i Göteborgs hamn. Då ska vi komma ihåg att Göteborgs hamn inte bara är Sveriges största hamn utan också Nordens största hamn, så jag skulle jättegärna se att ledamoten lyfte också det nationella perspektivet i den här frågan – kanske med sina kollegor i Göteborg.

Jag upplever att frågan är större än att ta sig fram på cykel i Göteborg. Det här kommer även att påverka en stor del av resten av landet när det gäller både lokal yrkestrafik och stadens identitet och hela Sveriges sjöfart.

Fru talman! På måndag är det cykeldebatt här i kammaren, så vad kan vara en bättre övergång än att ställa sista frågan till ledamoten Lakso: Vad är viktigast, sjöfarten eller cykeln?

Anf. 28 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en lite lustig fråga från ett parti som hela mandatperioden har gjort ett nummer av att vi inte ska ställa olika transportslag mot varandra. Jag tycker att Johanna Rantsi faller på eget grepp här. Alla typer av transportmedel behövs naturligtvis och ska användas där de gör sig bäst, är mitt enkla svar.

Men när frågan ändå är uppe skulle vi, som jag nämnde, vilja se en överflyttning till sjöfart. Där kanske vi kan vara ganska överens, men jag saknar initiativ från regeringen för omställning till en hållbar sjöfart.

Vi ser alldeles för lite av initiativ från regeringen även när det gäller att producera hållbara bränslen i Sverige, vilket ju är både näringspolitik och säkerhetspolitik. Jag är förvånad över att man inte plockar en så lågt hängande frukt. Vi ser ju hur prämtrafik elektrifieras i Europa. Det vore ett otroligt smart och miljövänligt sätt att transportera mer gods i Sverige. Det har också bäring på säkerhetspolitiken att vi kan producera vår egen el och inte vara beroende av fossila bränslen och självklart också minska klimatutsläppen.

Jag ser fram emot en ny regering som med kraft kan ta sig an de här problemen på allvar och både stärka sjöfarten och framför allt skynda på omställningen inom sjöfarten i Sverige, som jag vet är en bransch som verkligen vill det.

Anf. 29 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I ett replikskifte här ställdes en fråga från socialdemokratin avseende isbrytare. Det var svårt för mig att kommentera det eftersom jag inte ingick i det replikskiftet.

Enligt den minnesbild jag har var det mycket riktigt så att förhandlingarna mellan Sverige och Finland avseende isbrytare tog stopp. Bilden jag hade då var att bollen låg hos oss. Att den bilden är rätt vågar jag dock inte ta gift på.

Vad jag däremot vågar vara tydlig med är att det i september 2024 tecknades ett samarbetsavtal mellan Sverige och Finland. Detta presenterades den 13 februari 2025. Då träffade man en uppgörelse, som nu ligger på regeringens hemsida, om att man bland annat ska jobba med *hur* man jobbar, alltså en strategi för den isbrytning som pågår.

I avtalet den 13 februari 2025 var man också överens om att man skulle titta på gemensamma upphandlingar och även övriga frågor där Sverige och Finland kan samarbeta för att stärka isbrytandet, framför allt i Bottenviken.

Jag ville bara förtydliga det. Min minnesbild är tyvärr att det inte riktigt gick igenom under förra regeringen, men nu är det helt uppenbart att den här regeringen har tecknat avtal med Finland. Det är jag tacksam för eftersom jag tror att det är oerhört viktigt för hela den svenska sjöfarten att vi får en fungerande isbrytarflotta, särskilt med de stora värden vi har uppe i norr. Det handlar inte alltid om enskilda båtar, men det är väldigt stora värden på dessa båtar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 7.)

Kammaren beslutade kl. 13.49 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 5 Frågestund

Frågestund

Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av försvarsminister Pål Jonson, migrationsminister Johan Forssell, bistånds- och utri- keshandelsminister Benjamin Dousa och sjukvårdsminister Elisabet Lann.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänste- utövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom po- litiska partier. Försvarsminister Pål Jonson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Regeringens syn på vårdpersonalens situation

Anf. 31 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Under de senaste veckorna har vi hört personal från för- lossningsvården i Skåne beskriva konsekvenserna av tuffa besparingar. Personalen hinner inte ta rast, och den hinner inte heller göra sitt jobb. Patienter ringer på klockan utan att någon kommer, och blodiga lakan byts inte ut. De nyfödda barnen torkas dessutom med det papper som är billigt i stället för med de mjuka, men dyrare, tvättlapparna.

Det är en beskrivning som lämnar få oberörda, men regeringen gick till motattack. Kulturministern var mest kreativ och använde AI för att bevisa att personalen for med osanning, vilket blev rätt genant när personalen och medierna kunde bevisa att det faktiskt förhöll sig så som de beskrivit det.

Frågan går därför till sjukvårdsministern. Tycker hon att det är rege- ringens uppgift att ifrågasätta den personal som larmar om brister i vården, eller tycker hon att det är regeringens uppgift att lyssna och, om det be- hövs, vidta åtgärd?

Anf. 32 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag tycker att det är jättebra när sjukvårdspersonal vittnar om hur det är i sjukvården och att politiker ska lyssna på det. Svaret på frågan är alltså att politikens roll inte är att ifrågasätta det.

Däremot tycker jag att det är problematiskt när man använder personal och vård som slagträ i en politisk debatt på ett ohederligt sätt, vilket är fallet här. Socialdemokraterna målar nämligen upp en skrämselfbild av hur det står till med förlossningsvården i Sverige trots att de själva gjorde mycket större neddragningar på den budgetposten när de styrde. Det

gjordes i en tid då det var ungefär 17 000 fler förlossningar i Sverige och en riktig förlossningskris.

Jag tycker att detta är en fråga som förtjänar respekt och ärlighet. Det är mitt svar.

(Applåder)

Anf. 33 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Regeringen tar alltså personalen på allvar. Det är bra. Regeringen talar också om statsbidrag. Det är också bra.

När man läser regeringens budget ser man dock svart på vitt att den sparar. Förra året fick regionerna 1,6 miljarder i riktade statsbidrag till mödrahälsovård, förlossningsvård och flickors och kvinnors hälsa. I år är det 1 miljard, det vill säga 600 miljoner kronor mindre. Hur kan sjukvårdsministern försvara att hon sparar på förlossningsvården samtidigt som personalen inte hinner med?

(Applåder)

Anf. 34 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Det är viktigt att påminna om att det är regionerna som ansvarar för att finansiera sin sjukvård. Statsbidragen går till att utveckla vården. Det här bidraget har varit kortsiktigt, höll jag på att säga – det har hela tiden varit ettårigt eller på få år. Det har alltså inte varit en ramhöjning.

När Socialdemokraterna styrde drog de först ned med 200 miljoner, och året efter drog de ned med 600 miljoner. Detta skedde under en förlossningskris i Sverige då det föddes ungefär 17 000 fler barn. 17 000 normalförlossningar kostar ungefär 680 miljoner kronor.

(Applåder)

Regionernas användning av statsbidrag

Anf. 35 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Min fråga går också till sjukvårdsminister Elisabet Lann.

Regeringen har under den här mandatperioden avsatt ungefär 25 miljarder kronor för att just korta vårdköerna. De villkorade statsbidragen förbinder regionerna att faktiskt prioritera vårdköerna, och det har nu gett resultat över hela landet.

Olika regioner använder dock stödet i varierande grad. Som exempel har vi socialdemokratiskt styrda Region Stockholm: Det är den enda regionen där vårdköerna verkar öka just nu – samtidigt som den går med ett stort överskott och inte lyckas hämta hem det här stödet som vi erbjuder från statligt håll. Det väcker naturligtvis frågor om vilka regioner som faktiskt använder resurserna väl och hur behovet av statligt stöd ser ut framöver.

Därför är min fråga till ministern om hon möjligtvis kan ge en övergripande bild av hur regionerna har nyttjat de riktade statsbidragen för att korta vårdköerna.

(Applåder)

Anf. 36 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! De här 25 miljarderna har fördelats på flera sätt. Alla är inte riktade till specifika insatser, utan det är bara under de två senaste åren som vi har haft de här medlen – 1 miljard förra året och 750 miljoner i år – som riktar sig till specifika engångsinsatser.

Vi kan se att regionernas nyttjande av de här medlen skiljer sig väldigt mycket åt, och där sticker Stockholm ut: Trots att var femte kvinna väntar olagligt länge på att få en framfallsoperation i Stockholmsregionen använder regionen bara 10 procent av det statliga stödet. Tittar vi ut över landet ser vi att antalet som väntar olagligt länge på just framfallsoperation har minskat med 66 procent.

Det är olyckligt att alla regioner inte använder det här stödet, men till exempel Gotland använder 100 procent. Jämtland använder 100 procent, och Skåne använder 80 procent. Det finns alltså många regioner som är bra på att nyttja det här stödet för att korta sina köer och öka tillgängligheten. Några är dock betydligt sämre.

Anf. 37 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för den upplysningen.

Den naturliga följdfrågan blir ju vad vi gör med de regioner som inte nyttjar den här möjligheten och där patienterna till följd av det faktiskt drabbas, trots de goda förutsättningarna. Det handlar om 21 regioner, vilket egentligen innebär 21 potentiella felkällor i det här fallet. Nu har vi ju haft en vårdgaranti som man i många fall i praktiken har struntat i, och jag vet att vi lägger fram skarpa förslag om att skärpa tidsgränserna och kanske införa ekonomiska sanktioner. Men vad gör vi med regionerna som inte nyttjar den här möjligheten?

(Applåder)

Anf. 38 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Just det som frågeställaren nämner här på slutet är sådana saker som vi tittar på för att kunna sätta ytterligare press på regionerna. Utöver att sätta press på regionerna har vi bjudit in dem till en dialog om hur vi ska använda de här medlen bättre. De har fått skicka in önskemål om vilka områden som skulle lämpa sig för den här typen av statsbidrag. Det har varit med i dialogen. Trots att vissa hävdar annorlunda i debattartiklar har regionerna fått vara delaktiga i att ta fram det här arbetssättet.

Statistik över vårdköerna

Anf. 39 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Lann.

Regeringen presenterade för två veckor sedan siffror över hur mycket vårdköerna har minskat under mandatperioden, alltså minskningen av antalet personer som står i vårdkö mellan första besök och operation eller åtgärd inom specialistvården. Vi har tittat på detta, och mellan januari 2023 och januari 2026 gick antalet ned med 8,9 procent. Mellan oktober 2022 och januari 2026 minskade antalet med 13 procent. Det är en betydligt mindre minskning än de 28 procent som regeringen presenterade för medierna vid presskonferensen.

En anledning till att regeringens siffror blev fel, eller i alla fall missvisande, är att man exkluderade nio regioner ur statistiken. Om man räknar in samtliga regioner och tittar på samma period som regeringen gjorde inför sin pressträff kommer man alltså fram till andra siffror. Våra siffror kommer från SKR.

Jag frågar mig verkligen: Varför valde ministern att presentera siffror som inte håller hela vägen?

(Applåder)

Anf. 40 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Vi använder ett etablerat statistikmått där man rensar för säsongsvariationer. Vi har alltså lämnat det där med att rycka enstaka månader som det passar oss, för det ger en väldigt missvisande bild. Det är viktigt att rensa för säsongsvariationer, så att medborgarna får en rättvis bild av trenderna och vartåt det går.

Skälet till att vi inte räknar med de nio regioner som byter journalsystem är att siffrorna inte är tillförlitliga. Det handlar inte genomgående om regioner som har problem. Välskötta regioner – om jag får uttrycka mig lite slarvigt – med goda resultat i mätningar, exempelvis Halland, finns med bland dem som byter journalsystem. Det vore dock missvisande att använda statistik när det inte finns tillförlitliga data. Detta har varit ett problem tidigare.

Nu tar Socialstyrelsen över hanteringen av dessa data. Det som vi redovisar kommer fortfarande från SKR, men vi redovisar inte siffrorna för dem som byter journalsystem. De säger själva att siffrorna inte är tillförlitliga i det här läget.

Anf. 41 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Regeringen använder alltså data som exkluderar de regioner som har bytt eller byter journalsystem. Det går att få tag på de siffrorna. De nio regioner som det handlar om är Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Halland, Norrbotten, Sörmland, Västerbotten, Västernorrland och Örebro. På det här viset slipper ni inkludera dem; en del av dessa regioner hade nämligen ganska dåliga siffror.

Det är väldigt missvisande att säga att vårdköerna har minskat med 28 procent. Vi tycker att det är jättebra att de minskar, men det vore superbra med siffror som alla kan ställa sig bakom.

(Applåder)

Anf. 42 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Det viktiga är ju att vi använder samma mått hela tiden. Vi kan inte använda information som inte är tillförlitlig på grund av att man byter journalsystem och inte har ordning på sina siffror.

Dessa nio regioner är också exkluderade från siffrorna från 2022. Vi använder alltså hela tiden samma regioner. Det är ju så vi kan se att antalet patienter som får vänta olagligt länge har gått ned med 28 procent. Vi ser också att antalet insatser har ökat med över 40 000.

(Applåder)

Anf. 43 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Regeringen påstår att man har stoppat tonårsutvisningarna. Vi kan dock konstatera att man inte har gjort det – tonårsutvisningarna fortsätter. Jag kan till exempel nämna Donya och Darya; jag har deras beslut här i min hand.

Migrationsministern säger att människor som Donya och Darya, som sitter i det krigshärjade Iran, kan ansöka om att få komma tillbaka, men verkligheten är ju att de får avslag när de ansöker. Det handlar inte om detta specifika fall utan om det generella regelverket. Orsaken till att de får avslag är att de har familj här i Sverige och att det finns andra skäl till att de skulle vilja komma till Sverige än att de ska studera. Självklart finns det andra skäl! De vill tillbaka till den familj som Tidöregeringen har utvisat dem ifrån.

Hur tänker migrationsministern säkerställa att alla de tonåringar som regeringen har utvisat får möjlighet att komma tillbaka när de ansöker, så att detta inte bara blir en slogan från regeringen för att det ska låta lite bättre när folk utvisas?

(Applåder)

Anf. 44 Migrationsminister JOHAN FORSELL (M):

Fru talman! Tack, Niels Paarup-Petersen, för frågan!

Det här är ju en lagstiftning som det fattades beslut om i full politisk enighet år 2016. Centerpartiet stod bakom den. Centerpartiet hade sedan sex år på sig att ta fram en permanent lösning men lyckades inte med det. Intresset verkar ha vaknat för några veckor sedan efter att medier börjat skriva om detta.

Från regeringens sida har vi agerat på ett annat sätt. Vi började redan under förra året att ta fram en permanent lösning för den här gruppen sköt-samma ungdomar. Det är klart att de ska kunna studera klart på gymnasiet. Det är klart att de ska kunna bygga sig en framtid här. Med det sagt är det naturligtvis också så att de sedan måste ha ett uppehållstillstånd i Sverige. De måste arbeta eller studera.

Vi arbetar för högtryck med att ta fram en permanent lösning. Jag kan också konstatera att Migrationsverket har valt att pausa ärendehantering i avvaktan på detta.

Anf. 45 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det var år 2023 som man tog bort ömmande skäl. Det var Tidöregeringen, tillsammans med sossarna, som gjorde att dessa människor inte fick en chans att stanna kvar. Det vill jag ha sagt.

Frågan här är: Får de komma tillbaka? Det regelverket tittar inte regeringen på just nu. Som sökande får man avslag för att man har familj här och för att det finns andra skäl till att man vill komma till Sverige än att man ska studera eller jobba. Just detta tittar regeringen inte på.

Därför frågar jag igen om regeringen på riktigt vill göra någonting åt den här situationen.

Frågestund

Anf. 46 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vi arbetar som sagt för högtryck med detta. Jag önskar såklart att vi inte hade varit i den här situationen. Jag önskar att det hade funnits en permanent lösning redan för sex år sedan. Jag konstaterar att Migrationsverket säger att den förändring som Niels Paarup-Petersen nämnde har haft en oklar betydelse för den här gruppen. Migrationsverket säger också att antalet tonårsutvisningar har gått ned.

Jag kan ge ett tydligt besked: Vi kommer inte att anta några rättsosäkra gymnasielagar. Vi kommer inte att ha några amnestier. Vi ska inte öka asylinvandringen till Sverige kraftigt, för det skulle försämra våra möjligheter att lyckas med integrationen. Där tycker nog Niels Paarup-Petersen och jag helt olika.

(Applåder)

Finansieringen av vården

Anf. 47 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Många av oss har reagerat på rapporterna om stora nedskärningar på förlossningsvården i min hemstad Malmö de senaste veckorna. Sjukvården i Region Skåne, och i flera andra regioner i Sverige, har gått med mångmiljardunderskott under flera års tid. Stora besparingar på både personal och arbetsmiljö genomförs just nu på sjukhusen, bland annat på BB i Malmö. Anledningen är att regeringen inte har gett tillräckligt med statsbidrag till regionerna och att det lokala Tidöstyret har vägrat att höja regionskatten för att kompensera för underskottet.

Häromveckan meddelade regeringen också att man vill straffa kommuner och regioner som höjer skatten framöver. Min fråga till sjukvårdsministern blir därför: Hur ska regioner i Sverige kunna bedriva en fungerande sjukvård för medborgarna om de varken från staten eller via skatteintäkter får tillräckligt med pengar för att finansiera den?

Anf. 48 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Hur kommuner och regioner ska kunna höja skatten för att lägga pengar på onödiga saker, så att säga, är en fråga som bereds.

Det är glasklart att sjukvårdsuppdraget är regionernas ansvar. De har beskattningsrätt för att finansiera sin sjukvård.

Problemen i Region Skåne är inte nya, utan de har funnits under mycket lång tid och även under tidigare styren. Det är svårt för regionen att få ordning på sin ekonomi, men det går åt rätt håll. Jag vill också nämna att Region Skåne är den region som har lyckats bäst med att korta köerna – betydligt bättre än andra regioner. Man har dessutom minskat beroendet av hyrpersonal kraftigt.

Det händer alltså riktigt bra saker i Region Skåne, men jag tycker att det är svårt att diskutera enskilda regioner i detta forum.

Anf. 49 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Nu har ju besparingarna i Region Skåne varit betydligt mindre eftersom man inte har uppnått budget. Man har gått med flera miljarder i underskott under flera års tid.

Min fråga är: Hur ska regionerna kunna finansiera vården om de inte ska få höja skatten? Detta är, som statsrådet sa, visserligen en fråga som bereds, men regeringen har uttalat ambitionen att regionerna och kommunerna ska straffas om de höjer skatten. Hur ska de finansiera vården om de inte får tillräckligt med pengar?

Anf. 50 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Just den här utredningen är en fråga som inte ligger på mitt bord. Intentionen med utredningen är att regioner och kommuner inte ska kunna slösa med skattemedel eller strunta i sin kärnverksamhet och sitt kärnuppdrag. Det här är, återigen, en fråga som ligger utanför mitt departement och frågeställningen om sjukvården. Vi vet dock, eftersom vi har utrett frågan om regionernas ansvar, att den långsiktiga finansieringen är en riktig utmaning för regionerna med det system vi har.

Den svenska exporten av datospel

Anf. 51 PETER OLLÉN (M):

Fru talman! Min fråga går till utrikeshandelsminister Benjamin Dousa.

Ministern har engagerat sig mycket för den framgångsrika exporten från den svenska dataspelsbranschen. Senast hade vi förmånen att ha ministern på besök i Malmö för att träffa ett av de företag där 95 procent av försäljningen sker i andra länder än Sverige.

Det finns få kulturella verksamheter som överbryggar skillnader så mycket som idrott och datorspel. Vi ser hur andra länder kraftigt subventionerar för att stödja branschen och snedvrinda konkurrensen. Här behövs hjälp för att stoppa en skadlig utveckling i en bransch som mycket väl kan stå på egna ben.

Min fråga till ministern är därför: Vad kan du som minister för utrikeshandel bidra med för att den svenska datorspelsexporten ska kunna fortsätta att växa?

Anf. 52 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN

DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Svensk datorspelsbransch är en av de branscher som växer absolut snabbast, vilket är mycket glädjande både för mig som spelare och för svensk ekonomi genom ökade skatteintäkter. Det var dessutom ett mycket givande besök.

Vi gör flera olika saker, och på ett sätt är ett utvecklande företag precis som vilket företag som helst. Vi gör det nu enklare och billigare att driva och äga företag i Sverige, och vi sänker arbetsgivaravgifterna för unga. Migrationsministern har också förtjänstfullt fått ned handläggningstiderna kraftigt för högkvalificerad arbetskraftsinvandring, från över hundra dagar till att nu närma sig två veckor. Det är också viktigt för denna bransch.

Jag ska även vara lite teknisk. Det pågår just nu förhandlingar i WTO där en del länder inte vill förlänga förbudet mot att införa tullar på streamingstjänster, däribland datorspel. Här agerar regeringen för att detta förbud ska fortsätta att gälla, vilket är viktigt för framför allt denna bransch.

Anf. 53 PETER OLLÉN (M):

Fru talman! Är det ministrernas uppfattning att Sveriges ambassader och konsulat i tillräcklig omfattning känner till den framgångsrika svenska kulturella och kreativa näringen och hjälper företagen att nå ut i hela världen?

Anf. 54 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den uppföljande frågan.

Vi gör ett ganska stort omtag vad gäller både Business Swedens och ambassadernas arbete kopplat till just främjande. I ärlighetens namn varierar det nog hur erfarna de är när det gäller just denna bransch. Men vi vill att fler framför allt små och medelstora företag ska få dra nytta av att de fantastiska ambassaderna och ambassadörerna kan koppla ihop dem med rätt personer i respektive land, och det sker just nu ett stort arbete för att göra ambassaderna mer kommersiellt orienterade.

Regeringens syn på uttalande om kärnvapen

Anf. 55 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson.

För en tid sedan uttalade Socialdemokraternas statsministerkandidat följande om kärnvapen: ”Även i dag har ju Europa kärnvapen så vi kan bomba Ryssland sönder och samman.”

Fru talman! Man behöver inte vara särdeles kunnig i internationell politik eller säkerhetspolitik för att förstå att detta kan uppfattas synnerligen hotfullt.

Jag undrar därför: Hur har regeringen reagerat på detta uttalande?

Anf. 56 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Magnus Jacobsson för frågan.

När man uttalar sig om kärnvapen finns det skäl att vara extra noga med att uttala sig både välinformerat och eftertänksamt.

Kammaren fattade ett totalförsvarsbeslut i december 2024, och i det står det klart och tydligt att det är USA:s utsträckta kärnvapenavskräckning som gör Natos kärnvapenavskräckning trovärdig. Europa har alltså inte en egen förmåga i det avseendet.

Den andra dimensionen av det framgår också i Natos strategiska koncept. Kärnvapen har man inte för att vinna krig utan för att se till att det inte blir krig. Det fundamentala är att kärnvapen är till för avskräckning.

Därför finns det skäl att rikta kritik mot uttalandet.

Vi söker dock inte konfrontation i dessa frågor, och jag noterar att Magdalena Andersson har sagt att Socialdemokraterna är villiga att informera sig bättre, också kopplat till det franska initiativet.

Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Vi ska kanske inte överdriva Rysslands förmåga, för man har varken klarat av Venezuela, Syrien, Iran eller Ukraina. Men vi ska inte heller underskatta Rysslands förmåga, framför allt i vårt närområde.

Min följdfråga blir därför: Ökar ett sådant här uttalande säkerhetshotet mot Sverige?

Anf. 58 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag ska vara försiktig med att värdera det. Jag uppmanar alla som diskuterar kärnvapenfrågor att uttrycka sig välinformerat, eftertänksamt och lågmält snarare än bullrigt. Därför har vi också sagt till oppositionen att vi inte söker konfrontation utan breda överenskommelser i säkerhets- och försvarspolitiken.

Uttalandet var olyckligt, men jag har inget behov av att märka ord. Jag välkomnar i stället att Socialdemokraterna öppnar för att fördjupa dialogen med regeringen kopplat till det franska initiativet på detta område.

Beredskapen för ökade flyktingströmmar

Anf. 59 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman och statsrådet Forssell! Kriget vid Persiska viken riskerar att få långtgående humanitära konsekvenser och kan, som vi har sett vid tidigare konflikter i närområdet, snabbt leda till ökade flyktingströmmar till Europa. Erfarenheterna från 2015 visar hur snabbt situationen kan förändras och hur stora krav då ställs på såväl mottagningssystem som gränskontroller och samordning inom EU. Sedan dess har EU enats om en migrationspakt med samordnad asylpolitik, som troligen har ökat beredskapen.

Min fråga till statsrådet är: Vilken konkret beredskap finns i Sverige och inom EU för att hantera ett scenario med kraftigt ökade flyktingströmmar till följd av konflikten i regionen?

Anf. 60 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Anders Ekegren för frågan.

Det är korrekt att situationen är svår, inte bara på detta område utan på en lång rad andra områden, och vi står potentiellt sett inför en ännu mer riskabel situation. I dag är det omöjligt att veta hur detta kommer att utspela sig, men det man kan göra är att ha beredskap för olika situationer.

När EU:s migrationsministrar nyligen träffades stod denna fråga högt upp på dagordningen. Det handlade både om att diskutera beredskap och om att utbyta information. Det är inte alltid enkelt att få information om vad som händer inom Iran, men vi kan se att det kommer många människor till Libanon. Än så länge ser vi inga stora flyktingströmmar till Europa, inte så som vi såg för tio år sedan. Man ska dock veta att det för tio år sedan skedde en gradvis förändring som sedan snabbt tog fart. Mycket kan alltså fortfarande hända.

Vi står i nära kontakt med Migrationsverket och våra partner på EU-sidan och har beredskap att agera.

Anf. 61 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Det bor väldigt många människor i Libanon och Iran, sammanlagt över 100 miljoner. Om flyktingströmmarna skulle öka väldigt snabbt, har Sverige och EU då kapacitet att också jobba väldigt snabbt?

Anf. 62 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vi har alltid beredskap att arbeta väldigt snabbt när så behövs. Men man ska också ta rätt beslut. För regeringen är det helt uteslutet med en upprepning av det som skedde för tio år sedan med den flyktingkris som följde eftersom det skulle omöjliggöra integration.

Vi står som sagt i nära kontakt och har beredskap att agera och vara med att skapa säkra områden på plats. Vi kan också hjälpa till på andra sätt, till exempel genom bistånd, för att skapa möjligheter att verka i närområdet. Men vi ska inte ha en upprepning av flyktingkrisen 2015.

Situationen i förlossningsvården i Skåne

Anf. 63 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Min fråga går till Elisabet Lann. Hon fick nyss en fråga av min partikamrat om situationen i förlossningsvården i Skåne och gav då ett svar som gjorde det tydligt att personalens vittnesmål är så jobbiga för ministern att hon vill förbjuda oss att använda dem i debatten. Vidare sa hon att sjukvården är ett regionalt ansvar och menar därmed att det är hennes partikamrater i Region Skåne som ska fixa detta.

Jag konstaterar att statens enskilt största utgift är statsbidragen till kommuner och regioner, vilket gör att staten också har ett stort ansvar. Regeringen har under hela mandatperioden underfinansierat statsbidragen till sjukvården, vilket har lett till denna situation.

Frågan är inte vad vi i S har gjort fel eller vad Elisabet Lanns partikamrater i Skåne ska göra, utan frågan är vad Elisabet Lann ska göra för att stoppa den ansträngda situation personalen där vittnar om.

(Applåder)

Anf. 64 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att protestera mot sättet att vantolka och ljuga. Här har inte talats om förbud.

Jag tycker att det här är en viktig fråga som förtjänar en ärlig debatt. Hör man då till ett parti som när man själv har makten och lägger budget väljer att dra ned först 200 miljoner och sedan 600 miljoner på en förlossningsvård som man menar är så viktig och ska finansieras av staten när det är betydligt fler förlossningar och det råder kris i förlossningsvården, då tycker jag att det är problematiskt om man inte håller den linjen när man är i opposition.

Vi har utvärderat det här stödet och ser att kvinnors sjukdomsburda inte är tyngst inom dessa områden. Därför har vi i budgeten gjort vissa omprioriteringar. Vi har skjutit till 200 miljoner nya pengar till exempelvis sexuellt våldsutsatta. Vi skjuter även till en halv miljard till cancer, som håller på att bli den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor. Vi har alltså gjort vissa omprioriteringar med fokus på och respekt för hur viktig frågan om kvinnors hälsa är.

(Applåder)

Anf. 65 ANN-CHRISTINE FROHM (SD):

Fru talman! Enligt Openaid uppgick Sveriges bistånd till Palestina år 2025 till 1,16 miljarder kronor, vilket är mer än en fördubbling jämfört med år 2024. Det gör Palestina till vår näst största mottagare efter Ukraina.

Regeringen har själv tidigare pekat på risker kopplade till Hamas, och därför pausades delar av biståndet för översyn efter terrorattackerna 2023. Sverige har ett visst ansvar i humana kriser, men svenska skattebetalare har också rätt att kräva full kontroll, spårbarhet och konsekvens.

Fru talman! Vilka kontrollåtgärder avser ministern att införa eller skärpa när stödet ökar så markant? Är ministern beredd att omedelbart stoppa medel där risken finns att pengarna hamnar hos Hamas eller Hamasnära strukturer?

Anf. 66 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack till ledamoten för frågan!

Inte en enda svensk skattekrona ska hamna i fickorna hos islamister eller i allra värsta fall hos terrorister. I ärlighetens namn har vi haft alldeles för dålig koll på var svenska skattemedel hamnar någonstans.

Vi måste ha två tankar i huvudet samtidigt: å ena sidan säkerställa att inte en enda krona hamnar fel, å andra sidan hjälpa några av de mest utsatta människorna på hela jordklotet, vilket vi framför allt kan se just nu i Gaza som konkret exempel. Det finns ingen annan plats på jorden där fler barn till exempel är amputerade än i Gaza.

Vi använder oss framför allt av FN-organisationer som vi litar på, vi har skärpt styrningen av Sida och vi har också sagt åt myndigheten att tillämpa en försiktighetsprincip. Resultatet av den försiktighetsprincipen blev att Islamic Relief numera inte får stöd.

Vi gör alltså allt vi kan för att säkerställa att inte en enda svensk skatte-krona ska hamna i fel händer.

Stödet till biståndsorganisationen Hepatica

Anf. 67 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Regeringen har lovat att städa upp i det svenska biståndet. Inga pengar ska betalas ut till organisationer som inte håller måttet.

Trots det har Sverigedemokraternas biståndsorganisation Hepatica fått miljonbistånd, trots att de enligt Sida inte uppfyller kraven inom en rad olika områden. I dag avslöjar Dagens Nyheter att Hepatica stöder en organisation i Brasilien som är abortmotståndare och motsätter sig sexualundervisning i skolan.

Stödet till den brasilianska organisationen Institute for Conservative Action går helt klart emot hur svenskt bistånd får användas. Regelverket säger att bistånd ska gå till organisationer som stöder demokratiutveckling. Det får inte gå till aktörer som motverkar kvinnors och flickors rättigheter.

Att ge stöd till abortmotståndare är inte att stå upp för kvinnors och flickors rättigheter. Är det inte hög tid att dra in stödet till Sverigedemokraternas biståndsorganisation Hepatica mot den bakgrunden?

(Applåder)

Frågestund

Anf. 68 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack till ledamoten för frågan!

Vi har gjort om systemet för hur partianknutna biståndsorganisationer ska få pengar så att det baseras mer på mandatet som finns i den här kam-maren. Bakgrunden till det är att systemet var riggat till Socialdemokra-ternas fördel så att Olof Palme International Center är ut och är in kunde sko sig på skattebetalarnas pengar.

Nu är det slut på det; det ska vara lika för alla. Det är lika för alla i bemärkelsen hur mandatet fördelas. Det är också lika för alla i bemärkel-sen att alla måste följa de regler och de rutiner som Sida har.

Den nyligen diskuterade nya instruktionen till Sida gäller självklart även Sverigedemokraternas biståndsorganisation. Inga pengar ska gå till organisationer, inklusive vidareförmedling till organisationer, som till ex-empel undergräver kvinnors och flickors rättigheter.

Det ska vara lika för alla, och det är vi som har gjort om det systemet. (Applåder)

Jämställdhet och SRHR i EU:s bistånd

Anf. 69 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Efter USA:s slakt av biståndet är EU numera världens största biståndsgivare. Nu – faktiskt precis just nu – förhandlas bistånds-budgeten inför nästa långtidsbudget.

När biståndet i världen minskar är det framför allt kvinnor och barn som drabbas hårdast. Vi ser hur jämställdheten backar, samtidigt som vi vet att det mest effektiva för att få upp det igen är att ge bistånd som gynnar jämställdhet och SRHR.

Jämställdhet och SRHR är ju Sveriges gren, och det brukar även rege-ringen hävda. Därför är min fråga till biståndsministern om regeringen kommer att driva på för en öronmärkning av jämställdhet och SRHR i EU:s bistånd inför de kommande sju åren.

(Applåder)

Anf. 70 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Tack till ledamoten för frågan!

Vi delar engagemanget för kvinnor och flickor runt om i världen, och vi har redan sett dramatiska effekter av att USA med precision har gett sig på just de här frågorna. Mexico City Policy, eller global gag rule som den också kallas, har införts av egentligen alla republikanska presidenter sedan Ronald Reagan och innebär att allting som är kopplat till det här området inte längre får amerikanskt stöd.

Mot den bakgrunden fattade regeringen under förra året beslut om ett extra paket just för att säkra upp fler säkra aborter. Vi vet ju att osäkra aborter är en av de vanligaste dödsorsakerna i fattiga länder.

Självklart kommer regeringen att hålla fanan högt när det kommer till EU:s långtidsbudget och biståndsarbetet även på det europeiska planet. Vi gör det inte bara i EU utan även i Världsbanken och alla andra FN-organi-

sationer som vi är engagerade i, delvis som land men också där vi har styrelseplatser.

Jag kan alltså försäkra ledamoten att det här är en prioriterad fråga för regeringen.

Prot. 2025/26:93
19 mars

Frågestund

Stöd till lokalanställda i Afghanistan

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Under de år som Sverige hade trupper i Afghanistan var våra soldater beroende av lokalanställd personal för att utföra sitt uppdrag. I dag är ett femtiotal av dessa kvar i Afghanistan. De gömmer sig för talibanerna och betraktas som förrädare och legitima mål. I juni mördades en av dessa, och i måndags såg vi återigen hur det faller bomber över Kabul.

Till skillnad från andra länder har inte Sverige fortsatt insatsen för att hjälpa dem som bistod våra trupper att komma därifrån. Det gör fortfarande flera av våra allierade. I riksdagen har SD meddelat att de blockerar en lösning som ligger på försvarsministerns bord.

Jag vill ställa frågan till Pål Jonson: När kommer han att gå vidare med det här förslaget? Hur länge ska SD få blockera en lösning?

(Applåder)

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 72 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Annika Hirvonen, för frågan!

Låt mig säga att regeringen arbetar vidare med ambitionen att personer som kan vara kvar i Afghanistan och har ett behov av att få sina skyddsskäl prövade ska kunna få det.

Sedan måste man också vara ärlig och säga att det är svårare att göra det med tanke på att vi inte har en diplomatisk närvaro i Afghanistan. Det jag kan säga är att vi också är i nära kontakt med andra allierade länder som också har arbetat med att flytta ut kvarvarande personer.

Man ska också ha klart för sig att det kan vara tio femton år tillbaka i tiden som man eventuellt var anställd av Försvarsmakten. Men ambitionen kvarstår att de personer som finns i Afghanistan efter december 2021 och har behov av att få sina skyddsskäl prövade också ska ha möjlighet att få det.

FLF Finland

Anf. 73 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag var precis på besök i Finland och besökte det som heter FLF Finland, alltså Forward Land Forces Finland – försvaret av Natos nordöstra flank. Vi har förstått att det skiljer sig lite mot andra sådana insatser. Kan försvarsministern berätta hur och varför det skulle vara en fördel för Sverige?

Anf. 74 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Sverige är det land som har ramverksansvaret för FLF Finland, som har ansvaret för Natos aktiviteter för avskräckning och försvar.

Vi har en stor fördel av att vara ramverksnation, för samarbetet bygger på det svensk-finska försvarssamarbetet, som nu expanderar. Vi kan se till att det blir extra kraftfullt nu när både Sverige och Finland är Natoallierade. Arbetet går snabbt framåt, och vi har skyndat på det i ljuset av det allvarliga säkerhetspolitiska omvärldsläget.

Det är speciella geografiska förutsättningar i norra Finland med ett tjugotal floder man behöver passera. Det är också väldigt mycket skog. Vi kommer därför inte att ha ett stående svenskt förband i Finland, utan stridsgruppen FLF Finland kommer att utgå från Boden. Sedan kan man rotera in den och samverka, precis som vi gjorde inom ramen för Cold Response med de andra nordiska länderna.

Regionala skillnader i vården

Anf. 75 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Svensk sjukvård präglas av stora regionala skillnader. Det blir särskilt tydligt när vi ser på vårdköerna.

Under alliansåren, när Kristdemokraterna hade ansvar för sjukvården, halverades köerna. Under de två senaste mandatperioderna med Socialdemokraterna mer än fördubblades de, även före pandemin.

Utvecklingen ser dock olika ut i landet. I mitt hemlän Skåne ser vi att vårdköerna har minskat mest i Sverige. Det visar att det går att vända utvecklingen och att rätt prioriteringar, ledarskap och styrning kan ge effekt. Motsatsen ser vi i andra regioner, som i det rödgrönt styrda Stockholm, där köerna i stället växer.

Detta understryker problemet med dagens system med 21 självstyrande regioner. Vården blir ojämlik och beroende av var i landet man bor.

Min fråga till sjukvårdsminister Elisabet Lann är därför: Vad kan ministern göra för att fler regioner ska kunna ta efter det resultat vi ser i Skåne och säkerställa att vårdköerna kortas i hela landet?

Anf. 76 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Det är precis som frågeställaren säger; det skiljer sig åt mellan regionerna när det gäller förutsättningarna och framgångarna.

Jag har sett massor av jättegoda exempel i olika regioner på hur man på verksamhetsnivå, lite längre ut i leden, har lyckats fantastiskt väl med att få bort köer genom att arbeta på nya sätt. Man har sett efter var i systemet och flödet det uppstår blockeringar eller proppar och hittat bra sätt att genom schemaförändringar och annat lägga om arbetet och på så vis nått enorm framgång.

Genom att vi nu har infört en nationell kösamordnare har vi lättare att fånga upp de goda exemplen. Han reser runt i regionerna och plockar upp exempel som han kan föra vidare. Socialstyrelsen har också fått väldigt tydliga direktiv att arbeta verksamhetsnära, vilket man gör sedan förra året. Vi ser väldigt goda resultat av det, och regionerna uppskattar stödet från Socialstyrelsen.

Anf. 77 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Sjukvårdsministern anklagar min kollega för att vantolka och ljuga, och detta när vi vet att den ekonomiska politiken direkt påverkar vårdens förutsättningar!

Vi i Socialdemokraterna har föreslagit betydligt större resurser till välfärden, medan regeringen har prioriterat skattesänkningar. Vi kräver att regeringen lägger fram en plan för hur nedskärningarna inom förlossningsvården ska stoppas och vilka konsekvenser underfinansieringen av sjukvården och nedskärningen med de 600 miljonerna till förlossningsvården får.

Kan ministern förklara för barnmorskor, undersköterskor och sjuksköterskor varför det är viktigare att ge Ulf Kristersson och Jimmie Åkesson en skattesänkning på ungefär 6 000 kronor i månaden än att satsa på en trygg förlossningsvård?

(Applåder)

Anf. 78 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag anklagar inte lättvindigt människor för att ljuga. Men när man säger att jag har sagt att jag vill förbjuda politiska motståndare att använda exempel utifrån verksamheten är det en lögn, eftersom jag aldrig har sagt det.

Jag sa tvärtom att jag tycker att det är jätteviktigt att vi från politikens sida lyssnar på personalen ute i verksamheterna, och det står jag för. Det är vad jag har sagt, och därför säger jag det igen.

Vi har tagit fram en förlossningsplan. För första gången någonsin finns det en nationell plan för förlossningsvården. Socialstyrelsen tar nu fram ett kunskapsstöd för att få ut detta i regionerna, ge tydligare vägledning och stöd och skapa förutsättningar för en mer jämlik vård.

Det är dock inte statsbidragen vare sig i den liggande budgeten, i den beslutade budgeten eller i någon skuggbudget som finansierar grunden i sjukvården, utan det är regionernas skatteintäkter. Det som kommer från staten är en liten del, som brukar riktas till att utveckla och stödja verksamheten i förbättringsarbetet.

(Applåder)

Nedläggning av skjutbanor

Anf. 79 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Fortifikationsverket beslutade i förra veckan att säga upp avtalet med en stor och populär jaktskytteklubb i Rosersberg.

Beslutet är ganska svårbegripligt, inte minst eftersom föreningen stöttar totalförsvaret, inklusive Myndigheten för civilt försvar, och Polismyndigheten, som tränar skytte där. Den här typen av föreningar är enligt totalförsvarspropositionen en nödvändig del av den civila och militära infrastrukturen. Det finns inte heller jättemånga sådana här skjutbanor i Stockholmsområdet.

Jag vill därför fråga försvarsministern om han kan tänka sig att vidta någon åtgärd för att se till att den här typen av skjutbanor inte läggs ned

om det inte finns några starka skäl till det, vilket det inte verkar göra i det här fallet.

Anf. 80 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling, för frågan!

I formell bemärkelse ligger Fortifikationsverket under finansmarknadsminister Niklas Wykman, och jag kan inte riktigt gå in och kommentera enskilda skjutbanor.

Med det sagt: Skytterörelsen är viktig ur ett totalförsvarsperspektiv, vilket också framgår av totalförsvarspropositionen. Det handlar bland annat om att öka tillgängligheten till skjutbanor.

Den andra dimensionen gäller de frivilliga försvarsorganisationerna. Det finns skytterörelser som är engagerade i detta, och där för vi numera en mycket nära dialog med flera av de frivilliga försvarsorganisationerna. Vi ser ett ökat tryck på våra skyttebanor, inte minst mot bakgrund av utbyggnaden av hela det militära försvaret.

Jag kan ibland känna en oro för att de frivilliga försvarsorganisationerna får minskat tillträde till skyttebanorna. Vi för därför en dialog inom regeringen i frågan, och vi för också en dialog med berörda frivilligorganisationer för att se vad vi kan göra för att öka tillgängligheten och tillträdet till bland annat skyttebanor.

Centralisering av statlig verksamhet

Anf. 81 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Också jag vill ställa en fråga till försvarsminister Pål Jonson.

Myndigheten för civilt försvar har i dag sitt huvudkontor i Karlstad, och där arbetar cirka 550 medarbetare. Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen, delar av kommunikation och försörjningsberedskap är några av ansvarsområdena.

Nu har vi fått besked om att myndigheten planerar att flytta centrala funktioner från Karlstad till Stockholm. Detta skapar stor osäkerhet om framtidsutsikterna för statliga jobb såväl i Karlstad som i övriga landet inom beredskapsområdet.

Centraliseringen sker i en tid med ett försämrat säkerhetsläge, där vi behöver bygga robusthet och minska sårbarheterna. Centralisering ger ökad sårbarhet, och regeringen behöver ge tydliga besked om hur centraliseringen ska mötas.

Min fråga till Pål Jonson är: Hur ser han på denna centralisering av statlig verksamhet från Karlstad till Stockholm?

Anf. 82 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Daniel Bäckström, för frågan!

I formell bemärkelse ligger Myndigheten för civilt försvar under statsrådet Bohlin, men vi för en väldigt nära dialog kopplad till de här sakerna.

Verksamheten vid Myndigheten för civilt försvar har växt väldigt kraftfullt i Karlstad i ljuset av ökade behov när det kommer till uppbyggnad av totalförsvaret. Tanken nu är framför allt att renodla en del av verksamheten i Karlstad, framför allt för att den ska få göra det den är allra bäst

på, det vill säga arbetet med att bygga upp en starkare räddningstjänst. Här finns också många lärdomar att dra av erfarenheterna från kriget i Ukraina, som visar hur viktig och central utbyggnaden av räddningstjänsten är också vid höjd beredskap och krig.

Exakt hur detta kommer att landa och hur fördelningen blir mellan huvudkontoret i Karlstad och verksamheten i Solna får jag be att statsrådet Bohlin som ansvarigt statsråd får återkomma till.

Tonårsutvisningarna

Anf. 83 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! För en liten stund sedan här i kammaren skyllde migrationsministern utvisningarna av ungdomar på en lagändring under den förra regeringen. Det är dock först efter att Tidöpartierna avskaffat etableringsventilen som problemet med de familjesplittrande tonårsutvisningarna har blivit standard.

Han hänvisar nu till att det kommer en ventil under våren men vägrar samtidigt ta ansvar för de ungdomar som redan fått sina beslut om utvisning och nu sitter i fängelseliknande förvar i väntan på besked eller de tonåringar som utvisats till Iran och nu fruktar för sina liv på grund av kriget.

Detta handlar om unga människors liv och framtid, unga människor som tillbringat nästan hela livet i Sverige och till sommaren skulle ha tagit studenten här.

Jag vill därför fråga migrationsministern: Vad ämnar statsrådet göra för de ungdomar som redan fått utvisningsbeslut eller nyligen utvisats till länder där det nu råder krig? Utan lagändring kan ungdomarna få nej på ansökan om att återvända till Sverige.

Anf. 84 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Jacob Risberg för frågan.

Den lagstiftning vi har i dag har gällt sedan 2016. Den var Miljöpartiet med och röstade igenom för tio år sedan. Jag önskar såklart att Miljöpartiet hade visat framfötterna lite mer och varit med och tagit fram en permanent lösning. Det gjorde inte Miljöpartiet. Kanske ska Jacob Risberg titta sig lite mer i spegeln och fundera på sitt eget och sitt eget partis ansvar i detta.

Vi är den regering som nu faktiskt tar fram en permanent lösning för den här gruppen skötsamma ungdomar. Det är klart att de ska kunna gå klart gymnasiet. Det är klart att de ska kunna bygga sig en framtid i Sverige om de arbetar och gör rätt för sig. Men då ska vi inte ha några nödlösningar. Vi ska inte ha en massa paniklösningar. Vi ska inte heller ha en återgång till den politik som Miljöpartiet drev igenom: totalt rättsosäkra gymnasielagar och amnestiliknande lösningar som varit orättvisa, skapat en mängd problem och dessutom ökat asylinvandringen väldigt kraftigt.

För den grupp av ungdomar som detta nu gäller är det också så att har man fått ett beslut kan man lämna in en ny ansökan till migrationsdomstolen, eller för den delen söka ett nytt uppehållstillstånd.

(Applåder)

Frågestund

Anf. 85 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! Min fråga går till handelsminister Benjamin Dousa.

I Sverige har vi ett av de lägsta antalen rökare i hela EU. Det är en direkt konsekvens av vår långa tradition av snusande. Snuset är inte bara en viktig del av Sveriges tradition och kultur; det är även en stor industri i Sverige bestående av företagare och entreprenörer som bidrar med jobb-tillfällen och skatteintäkter. Exportmässigt är även snuset en mångmiljon-industri för Sverige, framför allt det vita snuset.

Vi ser nu ett flertal hot från EU när det gäller snuset i Sverige, speciellt mot det vita snusets framtid inom unionen. Jag undrar därför hur handelsminister Benjamin Dousa och regeringen arbetar för att försvara denna industri och näring i Europa.

Anf. 86 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Vi ser just nu en attack mot det svenska vita snuset. Det är inte bara en attack mot den fria rörligheten; det är också en attack mot det svenska sättet att leva.

I regeringen gör vi allt vi kan för att sätta stopp för de planer som finns, såväl i Bryssel, med skatter som kan innebära att en dosa vitt snus kan kosta så mycket som 20 kronor mer, som i de länder – Frankrike, Spanien och nu senast Österrike – som vill reglera, förbjuda och i Frankrikes fall till och med kriminalisera innehav av vitt snus. Det är såklart fullständigt oacceptabelt. Vi har använt de skarpaste verktyg vi har i verktygslådan för att sätta stopp för detta.

Vi kommer att göra allt vi kan. Den här regeringen står upp för svenska snusare. Man kan också som snusare känna sig trygg med att vi kommer att fortsätta göra det. Vad har nämligen de här tre länderna gemensamt? Jo, alla tre har högre tobaksrelaterad dödlighet än vi hemma i Sverige. (Applåder)

Transparens i Sidas val av mottagarorganisationer

Anf. 87 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! I reformagendan för biståndet betonas vikten av långsiktighet, transparens och effektivitet. Kvalitet och tydligare redovisning av resultat är centralt.

I civilsamhällesstrategin lyfts kravet på transparens i Sidas process för att välja mottagande organisationer. Ett och ett halvt år efter regeringens beslut finns fortfarande frågetecken kring vilken fördelningsnyckel, vilka kriterier och vilken poängsättning Sida använder för att sälla fram vilka organisationer som ska få förmedla svenskt bistånd samt hur Sida kommer fram till de olika beloppsnivåerna, som kan variera kraftigt mellan organisationerna. Det finns också frågetecken kring varför Sida har börjat exkludera ett fåtal svenska CSO:er från sin normativa dialog.

Hur säkerställer regeringen att Sidas bedömning av vilka CSO:er som får avtal om att fördela bistånd sker på ett transparent, förutsägbart och rättssäkert sätt?

Prot. 2025/26:93
19 mars

Frågestund

Anf. 88 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Som kammaren känner till har vi gjort en stor omläggning av systemet för CSO:er, som tidigare var mycket intransparent. 17 organisationer hade en särskilt privilegierad ställning gentemot Sida. Detta har vi nu gjort om i grunden. Nu är det ungefär 200 CSO:er som har direktavtal med Sida. Vi städar steg för steg upp i det system som Socialdemokraterna i decennier hade byggt upp och även riggat till sin egen fördel.

Vi tar tag i de problemen. Transparens är såklart oerhört viktigt i detta. Jag tar med mig exakt den här typen av inspel från kammaren. Det är viktigt att CSO:er också vet vad som gäller och vilka kriterier Sida använder och kan planera sin egen verksamhet utifrån det. Men systemet som det var tidigare ska vi inte gå tillbaka till. Vi ska fortsätta reformera utifrån den stora omläggning som vi precis har drivit igenom.

En fungerande förlossningsvård

Anf. 89 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Jag har en fråga till sjukvårdsminister Lann.

Nationella planer i all ära, men det är människor som förlöser mödrar. Det är människor som tar hand om nyfödda barn. Där handlar det om att ha folk på plats i förlossningsvården.

I min region Gävleborg, som är högerstyrd, har man nu en pressad situation där högermajoriteten försöker hålla förlossningen i Hudiksvall öppen åtminstone på papperet. Man försöker ha en skelettbemanning för att slippa säga att man behöver stänga. Det sätter press på personalen i Gävle. Det gör att barnmorskor behöver förlägga sina semestrar i maj och september i stället för under ordinarie semesterperiod för att man inte klarar av att ta ansvar.

Detta är kulmen på tre år av konstanta besparingar och konstant press på regionerna. Min fråga till sjukvårdsministern är: Hur ska hon säkra att förlossningsvården i Sverige fungerar och att det finns tillräckligt med personal?

(Applåder)

Anf. 90 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Det är precis som frågeställaren säger: Detta är helt beroende av personal. Just förlossningen i Hudiksvall har jag besökt. Den är bäst i Sverige på att förebygga förlossningsskador – ett otroligt imponerande arbete! Jag hoppas verkligen att man lyckas behålla den öppna, men den präglas ju av den glesbygdsproblematik som plågar många regioner där man har otroligt mycket svårare att rekrytera än andra regioner.

Jag vill påminna om att regionerna samlat gick plus med ungefär 8 miljarder föregående år. Det är alltså inte bara fråga om resursbrist, utan kompetensbristen beror också på andra saker.

Förutsättningarna är väldigt ojämnt fördelade i Sverige. En del regioner har goda förutsättningar, medan vissa har ett nästan omöjligt uppdrag. Hade Kristdemokraterna haft egen majoritet hade det sett annorlunda ut i den frågan.

EU:s frihandelsavtal med Indien

Anf. 91 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Min fråga ställs till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa.

EU och Indien har nu gjort klart sitt frihandelsavtal. Nu ska det granskas inom EU och så småningom beslutas. Det är här det blir viktigt på riktigt, så att säga, för det är nu regeringen avgör hur svenska intressen faktiskt tas till vara, både i beslutet och i hur avtalet sedan genomförs. Vi måste ha koll på konsekvenserna så att det inte dyker upp saker i efterhand, till exempel ökad invandring av lågutbildad arbetskraft.

Min fråga till ministern är: Vilka prioriteringar driver regeringen för att säkra svenska intressen i genomförandet av EU–Indien-avtalet, särskilt när det gäller tydliga villkor, uppföljning och kontroll?

Anf. 92 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Min bild är att det avtal som kommissionen har förhandlat fram tillsammans med Indien till stor del bygger på exakt det som varit regeringens politik.

Jag har personligen varit lite orolig över att det avtal som skulle läggas fram för rådet och parlamentet skulle vara väldigt smalt. Indien har till exempel i dag ett avtal med Australien där inte så många varukoder eller branscher omfattas, och det har inte riktigt fått igång exporten.

Detta är ett substantiellt avtal som kommer att kunna skapa tusentals jobb här hemma i Sverige och hundratusentals jobb i Europa. Det kommer att bidra till vård, bnp, nya skatteintäkter och nya jobb.

Skrivningar om migration och rörlighet är vanliga i frihandelsavtal. De är icke bindande, det vill säga kammaren tillsammans med regeringen fattar självständigt beslut om vilken migrationspolitik vi ska ha. Men oftast skriver man in icke bindande delar för att förenkla för till exempel exportaffärer.

Sverige styr självt över sin egen migrationspolitik. Den styrs inte genom frihandelsavtal, till exempel med Indien.

Skärpta krav för medborgarskap

Anf. 93 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Fru talman! Ett svenskt medborgarskap är mer än ett pass och en resehandling. Det är en gemenskap som innebär såväl rättigheter som skyldigheter.

Genom åren har vi haft glädjen att välkomna människor som gör rätt för sig och som är med och gör avgörande insatser för svensk tillväxt och samhällsgemenskap. Samtidigt har vi sett rent av stötande situationer där

medborgarskap har delats ut till människor som varken följer svensk lag eller verkar ha något intresse av att vara en del av det svenska samhället.

Nu går regeringen vidare med förslag om skärpta krav för medborgarskap. Jag undrar om statsrådet Johan Forssell kan berätta mer om vilka krav regeringen avser att införa och vilken påverkan man bedömer att det kan få för Sverige.

Anf. 94 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Caroline Högström för frågan.

Det stämmer bra att Sverige tyvärr under många år har haft en lagstiftning om medborgarskap som har präglats av kravlöshet. I Sverige har man, till skillnad från alla andra länder i hela Europa, kunnat bli medborgare utan att kunna ett enda ord svenska. Är det rimligt att man om man vill bli medborgare i vårt land inte behöver kunna ett enda ord svenska?

Nu förändrar vi detta. Vi inför en lång rad olika viktiga och rimliga krav. Ja, man behöver kunna hygglig svenska. Man behöver ha en grundläggande förståelse för och kunskap om det svenska samhället. Man ska såklart inte ha begått några brott, och man ska också ha en egen försörjning. För första gången på 50 år införs i Sverige ett försörjningskrav kopplat till medborgarskapet.

Det här är viktiga förändringar för att vi ska lyckas med integrationen av alla människor som har kommit till vårt land de senaste åren, så att de blir en integrerad del av det svenska samhället, och för att uppvärdera medborgarskapet som sådant. Man ska vara stolt över att vara medborgare i vårt fantastiska land.

Nu gör vi de här förändringarna, och så tar vi Sverige framåt.

(Applåder)

Stopp för tonårsutvisningar

Anf. 95 ARBER GASHI (S):

Fru talman! Även jag har en fråga till statsrådet Forssell.

Jag vill först och främst säga att jag välkomnar beskedet om att stoppa tonårsutvisningarna och att regeringen har intagit en position som Socialdemokraterna tydligt har haft den senaste perioden om att vi snabbt behöver få till en paus. Det som påstås vara olagligt och omöjligt visade sig vara fullt möjligt. Många välkomnade beskederna på presskonferensen för någon vecka sedan.

Där sa också statsministern att alla de som befinner sig i processen nu, eller som har fått beslut som inte är verkställda, kommer att kunna göra nya ansökningar. Uppenbart är att så inte riktigt har blivit fallet. Utvisningarna fortsätter, och det skildrar både Aftonbladet och DN.

Varför genomför inte regeringen i praktiken det man själv säger att man vill åstadkomma, nämligen att stoppa dessa utvisningar och ge de drabbade en reell möjlighet till en ny prövning?

(Applåder)

Anf. 96 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Arber Gashi för frågan.

Det här är en viktig fråga, som handlar om en lagstiftning som beslutades 2016 i full politisk enighet. Jag beklagar att man inte tidigare tog fram en permanent lösning, men vi är faktiskt den första regeringen som gör det. Vi har utrett frågan noggrant så att misstagen inte ska upprepas.

Jag har under veckorna som har gått sedan oppositionen verkar ha uppmärksammat detta hört många olika ståndpunkter från Socialdemokraterna – först en, sedan en rakt annan. Att jag sedan skulle ägna mig åt ministerstyret och ringa upp Migrationsverket och kräva att de ska pausa den lagstiftning som kammaren har beslutat om är inte riktigt seriöst. Så agerar inte en regering i Sverige.

Jag vill att det ska bli bra för den här gruppen, och därför tar vi fram en permanent lösning för de skötsamma ungdomarna så att de kan gå klart gymnasiet, studera vidare på högskola och universitet, arbeta och bli en del av vårt land.

(Applåder)

Extremism och bristande vandel

Anf. 97 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Min fråga går till migrationsministern.

Imam Ali Islamic Center i Järfälla har vid upprepade tillfällen kopplats till mullornas regim i Iran och till miljöer som enligt Säkerhetspolisen utgör säkerhetshot. Det finns även andra moskéer i Sverige som har kopplingar till diktaturer i Mellanöstern.

Samtidigt bedömer Vandelsutredningen att samröre mellan en utlänning och extremistiska rörelser eller kända personer från sådana rörelser kan utgöra bristande vandel. En sådan bristande vandel ska kunna leda till att en utlänning vägras uppehållstillstånd eller får sitt uppehållstillstånd återkallat.

Anser migrationsministern att utlänningar som har samröre med extremistiska moskéer, såsom Imam Ali Islamic Center, omfattas av den typ av bristande vandel som Vandelsutredningen beskriver?

Anf. 98 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Nima Gholam Ali Pour för frågan.

Frågan är allvarlig i den delen att den ringar in ett allvarligt samhällsproblem. Det är naturligtvis inte vanligt förekommande, men vi vet att det tyvärr finns en hel del extremistiska miljöer. Här nämns ett exempel som har rapporterats.

Vi märker detta också på en lång rad andra områden, till exempel medborgarskapsansökningar, där inte minst Säkerhetspolisen arbetar framåtlu-tat. Det gäller att upptäcka dessa miljöer och att säkerställa att arbetet i dem försvåras och att vi aldrig beviljar medborgarskap till en person som har de uppfattningarna.

Vi har inte presenterat vandelslagstiftningen än. Vi kommer att göra det, och jag tror att den kommer att bli bra. Lagen kommer att öppna en viktig dörr.

De allra flesta människor som kommer till Sverige har inte sådana uppfattningar. De vill bara ha ett bättre liv för sig själva, vara laglydiga och

Mercosuravtalet

Frågestund

Anf. 99 FREDRIK AHLSTEDT (M):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa.

Min fråga handlar om det så kallade Mercosuravtalet. Många av oss var glada över att det kom på plats vid årsskiftet för undertecknande. Sedan stoppade EU-parlamentet avtalet bland annat med hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag skulle vilja veta vad statusen är för avtalet och vad som kommer att hända. Finns det saker vi kan göra för att öppna andra marknader för Sverige och EU?

Anf. 100 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Mercosuravtalet är ett av de största avtalen som vi faktiskt kan få över mållinjen de närmaste åren. Det skulle skapa den största frihandelszonen i hela världen med 95 procent av alla tullar i båda riktningar. Man bedömer att det kan skapa över 300 000 jobb bara i Europa. För svensk del finns många exportnäringar som skulle gynnas av detta, till exempel maskiner, svensk verkstadsindustri och lastvagnar.

Det är mycket anmärkningsvärt och olyckligt att Miljöpartiet och Vänsterpartiet gjorde allt vad de kunde i Europaparlamentet för att stoppa avtalet. Tyvärr var det inte förvånande. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit emot i princip alla frihandelsavtal de senaste 20 åren. Socialdemokraterna är inte bättre. De stod inte ens bakom frihandelsavtalet med Kanada. Det är en trend vi har sett.

Det senaste som har hänt är att EU-kommissionen har beslutat att provisoriskt tillämpa Mercosuravtalet. Inom några månader kommer det som tur är att börja gälla, så att vi slipper vänta uppemot två år innan Mercosuravtalet träder i kraft.

Kortare vårdköer

Anf. 101 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till sjukvårdsminister Elisabet Lann.

Jag har en praoelev med mig, Fatima Rashed, som sitter på läktaren. Jag frågade henne vilka frågor som hon anser är viktigast. Hon ansåg att det var sjukvårdsfrågor. Då blev hon extra glad att sjukvårdsministern skulle vara här i dag.

Vi har hört att regeringen jobbar mycket med köerna till sjukvården. Det görs mycket för att korta köerna. Vidare ska vårdgarantin stärkas så att man snabbare får hjälp till vård.

Men Fatima är fortfarande lite orolig över sjukvårdsköerna. Ska hon få hjälp, och ska hennes familj få hjälp i god tid?

Kan man göra ännu mer för att korta sjukvårdsköerna?

Anf. 102 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag tackar både frågeställaren och frågeställarens praktikant.

Min förhoppning är att vi kommer att kunna sluta prata om köer inom en hyfsat snar framtid. Det är otroligt glädjande att det går åt rätt håll, vilket jag tror beror på att den här regeringen arbetar på flera fronter. Jag vet att det pågår ett väldigt flitigt arbete ute i regionerna. Nu bygger vi upp ett system för att nyttja den kapacitet som finns runt om i hela landet. Den nationella vårdförmedlingen är inte på plats, men det skapas en struktur för att bättre nyttja kompetens, lediga operationssalar och de resurser som finns, så att hela landet kan få lite bättre jämlik tillgång till den vårdkapacitet vi har. Det arbetet kommer att fortsätta och behöver fortsätta.
(Applåder)

Hemförlossningar

Anf. 103 CRISTER CARLSSON (M):

Fru talman! Min fråga går till sjukvårdsministern och gäller hemförlossningar.

Socialstyrelsen har tidigare publicerat nationella riktlinjer för förlossningsvården för beslutsfattare. En punkt lyder: Planerad barnmorskeassisterad hemförlossning kan vara aktuellt för vissa gravida med okomplicerad graviditet som har fött barn tidigare.

Läkarförbundets förening för obstetrik och gynekologi framhåller dock att hemförlossningar innebär ökade risker på grund av avsaknad av omedelbar tillgång till avancerad fosterövervakning och akutmedicinsk utrustning, vilket kan leda till sämre utfall och komplikationer.

Det finns enligt uppgift två huvudanledningar till att kvinnor väljer att föda utanför vårdsystemet. Den ena är ideologisk. Den andra är att man har varit med om eller hört om saker som skett inom förlossningsvården.

Sätter man ideologi framför barnets hälsa? Hur ser ministern på det här?

Anf. 104 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Att besvara den kräver egentligen betydligt mer tid än vad jag har till mitt förfogande.

Det viktiga att poängtera är att förlossning ska ske på ett patientsäkert sätt. Därför finns det riktlinjer som anger vilka omständigheter som måste föreligga för att det ska vara tillåtet med hemförlossning. Riktlinjerna grundar sig helt på medicinska bedömningar. Jag vill betona att det också är medicinska bedömningar som ska ligga till grund för hur vården erbjuds.

Sedan tror jag att det ligger något i det som frågeställaren lyfter, fru talman – här finns det en skiljelinje på grund av vissa ideologiska aspekter som kanske gör frågan extra komplex och ger den en särskild dynamik. Men jag vill också betona att det är viktigt att man på förlossningsenheterna blir bättre på att skapa en lite mer trygg och hemlik miljö. Jag vet att många förlossningsenheter arbetar med det, även för att minska efterfrågan på hemförlossningar.

(Applåder)

Kammaren beslutade kl. 15.12 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 mars

MJU13 Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård

Punkt 2 (Insatser mot spridning av invasiva främmande arter)

1. utskottet
2. res. 1 (C)

Votering:

259 för utskottet

21 för res. 1

13 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 17 V, 14 KD, 11 L, 3 -

För res. 1: 21 C

Avstod: 13 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 5 L, 2 -

Anders Ekegren (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Naturpolitiskt ramverk)

1. utskottet
2. res. 5 (V, MP)

Votering:

264 för utskottet

30 för res. 5

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 12 L, 3 -

För res. 5: 17 V, 13 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 6 (Restaurering, återskapande och skötsel av natur)

1. utskottet

2. res. 7 (MP)

Votering:

264 för utskottet

13 för res. 7

17 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 12 L, 3 -

För res. 7: 13 MP

Avstod: 17 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 8 (Nationalparker och naturreservat)

1. utskottet

2. res. 9 (S)

Votering:

170 för utskottet

94 för res. 9

30 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 12 L, 2 -

För res. 9: 93 S, 1 -

Avstod: 17 V, 13 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Hund under kontroll

Punkt 2 (Finansiering)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

29 för res. 1

22 för res. 2

243 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Leila Ali Elmi (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

243 för utskottet

30 för res. 1

21 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 3 -

För res. 1: 17 V, 13 MP

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 3 (Omplacering och avlivning av hundar)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

280 för utskottet

13 för res. 3

1 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 20 C, 17 V, 14 KD, 12 L, 3 -

För res. 3: 13 MP

Avstod: 1 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Anders W Jonsson (C) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Hundavel och hundsmuggling)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

200 för utskottet

94 för res. 4

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 17 V, 14 KD, 13 MP, 12 L, 2 -

För res. 4: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU6 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning, m.m.

Punkt 1 (Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

93 för res. 1

17 för res. 3

184 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
107 för utskottet
93 för res. 1
94 avstod
55 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 60 M, 21 C, 14 KD, 12 L
För res. 1: 92 S, 1 -
Avstod: 1 S, 61 SD, 17 V, 13 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -
Joakim Sandell (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Översyn av förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga)

1. utskottet
2. res. 5 (S, V, C, MP)

Votering:

149 för utskottet
145 för res. 5
55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 2 -
För res. 5: 93 S, 21 C, 17 V, 13 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU10 Sjöfartsfrågor

Punkt 2 (Svensk sjöfarts konkurrenskraft)

1. utskottet
2. res. 3 (S, V, MP)

Votering:

149 för utskottet
124 för res. 3
21 avstod
55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 2 -
För res. 3: 93 S, 17 V, 13 MP, 1 -
Avstod: 21 C
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 3 (Farledsavgifter, hamnavgifter och lotsning)

1. utskottet
2. res. 6 (C, MP)

Votering:

149 för utskottet

34 för res. 6

111 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 2 -

För res. 6: 21 C, 13 MP

Avstod: 93 S, 17 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 6 (Vissa frågor om hamnar)

1. utskottet
2. res. 12 (S)

Votering:

162 för utskottet

94 för res. 12

38 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 14 KD, 13 MP, 12 L, 2 -

För res. 12: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 17 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 7 (Sjöfartens miljö- och klimatpåverkan)

1. utskottet
2. res. 16 (V, MP)

Votering:

149 för utskottet

30 för res. 16

115 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 14 KD, 12 L, 2 -

För res. 16: 17 V, 13 MP

Avstod: 93 S, 21 C, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Punkt 8 (Gotlandstrafiken)

1. utskottet
2. res. 19 (V)

Votering:

169 för utskottet

17 för res. 19

108 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 14 KD, 12 L, 1 -

För res. 19: 17 V

Avstod: 93 S, 13 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 5 V, 5 KD, 5 MP, 4 L, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Ekonomisk
familjepolitik*

§ 8 Ekonomisk familjepolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU17

Ekonomisk familjepolitik
föredrogs.

Anf. 105 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande SfU17. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

För oss sverigedemokrater är familjepolitiken en central fråga. Vi är övertygade om att trygga och stabila familjer utgör grunden för ett starkt och välmående samhälle.

Att vara förälder innebär ett betydande ansvar. För många föräldrar utgör stunder tillsammans med barnen den mest värdefulla tiden i livet. Därför är det viktigt att det finns möjlighet till ledighet och att föräldraförsäkringen är flexibel, så att man får ihop familjepusslet.

Fru talman! De familjepolitiska stöden ska vara stöd så att barn växer upp i familjer med en stabil och trygg ekonomi. De riktade stöden gör skillnad. Vi vet att det finns skillnader mellan olika barnhushåll som består över tid. De familjer som har en sämre ekonomi har allt som oftast en svag anknytning till arbetsmarknaden. Arbete är grunden för en god ekonomi för svenska familjer. Regeringen och Sverigedemokraterna står fast vid att det måste löna sig att arbeta, även för föräldrar.

Fru talman! Vi behöver en modern föräldraförsäkring som möter dagens behov och som är flexibel och ger valfrihet för föräldrarna. Under den här mandatperioden har Tidöpartierna tagit viktiga steg som underlättar för föräldrar att vara föräldrar.

Vi har gjort det möjligt att överlåta föräldrapenning till en bredare krets, något som underlättar för både familjeliv och arbetsliv. Vi har dubblerat antalet dubbeldagar, från 30 till 60. Dessa kan nu tas ut fram till dess att barnet är 15 månader. Syftet är att ge föräldrarna bättre möjlighet att knyta band till sitt barn i ett tidigt skede. Dubbeldagarna ger familjerna

större valfrihet och en bättre fördelning av omsorgsansvaret. Detta har också förbättrat mammors hälsa, vilket flera studier pekar på.

För att ytterligare stärka föräldrars möjlighet att kombinera arbete och familjeliv utvidgas även rätten till vab. Detta är särskilt betydelsefullt för föräldrar till barn med sjukdom eller funktionsnedsättning eller föräldrar till barn som har behov som kräver möten eller kontakter med skola, vård och socialtjänst. Man får nu bättre möjlighet att närvara för sitt barns bästa.

Fru talman! Vi har bakom oss år av inflation och ekonomisk press, där barnfamiljer har drabbats ekonomiskt. Vi ser nu tecken på att ekonomin är på väg att stärkas. Men vi har en fortsatt orolig omvärld, som kan påverka Sverige. Dock pekar prognoser på en tillväxt på 3 procent under 2026, och inflationen ligger på en stabil nivå. Men, som sagt: Omvärlden är orolig, och ekonomin är skakig.

Reallönerna väntas öka under 2026, och hårt arbetande män och kvinnor får sänkt skatt.

För att ytterligare stärka hushållen genomför regeringen och Sverigedemokraterna flera viktiga reformer.

Momsen på mat sänks från 12 till 6 procent under 2026, vilket beräknas få nästan fullt genomslag på priser i butik. För en typisk barnfamilj innebär detta en besparing på cirka 6 500 kronor per år.

Bostadsbidraget höjs efter att nivåerna har stått stilla i nästan 30 år, ända sedan 1997. Nu får familjer med ett barn upp till 800 kronor mer per månad. Familjer med två eller fler barn får upp till 1 000 kronor mer per månad. Det är ett riktat stöd som kommer att göra skillnad.

Det är också värt att nämna att beslut om att modernisera bostadsbidraget snart kommer att fattas. Då införs en månadsvis beräkning av bostadsbidraget, som väntas minska återkraven i fråga om bostadsbidrag med cirka 90 procent. Bostadsbidraget kommer då att bli mer träffsäkert, och felaktiga utbetalningar, återkrav och skuldsättning kommer att minska.

Regeringen och Sverigedemokraterna kommer att underlätta för föräldrar att göra rätt och samtidigt göra det enkelt att ansöka om föräldrapenning. Kravet på att föräldrar måste lämna in en anmälan för att få föräldrapenning kommer att tas bort.

Fru talman! Regeringen och Sverigedemokraterna sänker elskatten.

Vi sänker förskoleavgiften. Inom ramen för maxtaxan sänker regeringen nu nivån för hur höga avgifter kommuner får ta ut. På så sätt sänks förskoleavgiften. Jag kan ge ett räkneexempel: För en familj med en polis och en sjuksyster och två barn på tre och fem år blir avgiften 4 500 kronor lägre per år. Det är ett riktat stöd till barnfamiljerna.

Dessutom är fritidskortet på plats. Hushåll med bostadsbidrag kan få upp till 2 000 kronor per barn, och grundbeloppet ligger på 500 kronor. Fritidskortet är inte bara ett ekonomiskt stöd. Det är också en av de största folkhälsoreformerna på många år, eftersom det möjliggör en aktiv och meningsfull fritid för barn i hela landet.

Fru talman! Sverige har en av världens mest generösa föräldraförsäkringar. Det ska vi vara stolta över, men vi nöjer oss inte med det. Vi sverigedemokrater vill fortsätta att utveckla och modernisera föräldraförsäkringen så att den blir ännu mer flexibel och anpassad efter dagens familjer och deras verklighet.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 106 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik:

Fru talman! Det här är den första mandatperioden som Sverigedemokraterna har suttit med och styrt Sverige. Jag skulle vilja göra ett bokslut för de åren.

Barnfattigdomen i Sverige skenar. Vart åttonde barn växer upp i fattigdom, och situationen har blivit värre för varje år som gått. Barnvräkningarna har nästan fördubblats, samtidigt som Tidöpartierna har sänkt bostadsbidraget med över 1 000 kronor i månaden för de mest utsatta barnfamiljerna. Allt fler barnfamiljer har svårt att ha råd med mat och kläder, samtidigt som Tidöpartierna har låtit barnbidraget urholkas till sitt lägsta värde på över 50 år.

Arbetslösheten har stigit till över en halv miljon människor, samtidigt som regeringen och Sverigedemokraterna har försämrat a-kassan. Nu har regeringen och Sverigedemokraterna presenterat propositionerna för sin stora fattigdomsreform med bidragstak och kvalificeringskrav till välfärden. Det är något som alla experter menar kommer att öka barnfattigdomen i Sverige ytterligare.

Det är tydligt att Daniel Perssons och Sverigedemokraternas politik inte är en arbetslinje. Det är en fattigdomslinje. Jag vill fråga Daniel Persson: Är han nöjd med Sverigedemokraternas påverkan på Sverige under den här mandatperioden?

Anf. 107 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Malte Tängmark Roos, för frågan!

Det finns en uppsjö av olika modeller där man mäter fattigdom och barnfattigdom. Mätningarna skiljer sig ganska rejält från varandra. Vi har debatterat Rädde Barnens barnfattigdomsrapport ett antal gånger här i kammaren. I den rapporten presenteras även två sätt att mäta barnfattigdom.

Man presenterade en ny modell 2025. Med den beräkningsmodellen levde 276 000 barn i ekonomisk utsatthet år 2023. Med den beräkningsmodellen var siffran 321 000 barn i ekonomisk utsatthet år 2020. Från 2020 till 2023 har det skett en minskning med 45 000 barn. Det skedde dock en liten ökning med 16 000 barn mellan 2022 och 2023 med den nya beräkningsmodellen.

Med den tidigare beräkningsmodellen som Rädde Barnen använde hade siffran för 2023 varit 175 000 barn. Utvecklingen 2019 till 2023 visar på en minskning av barnfattigdomen. På de två sätten att mäta i samma rapport är det ett spann på 100 000 barn.

Jag har också kritiserat oppositionen för att man försöker blanda ihop de olika sätten att mäta barnfattigdom för att få en större skillnad. Det tycker jag är ohederligt.

Anf. 108 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik:

Fru talman! Det finns olika sätt att räkna på fattigdom i Sverige. Det finns många olika organisationer som visar olika statistik. Men alla mått pekar åt samma håll. Det gäller oavsett om man väljer att gå efter Rädde Barnens fattigdomsmått, SCB:s fattigdomsmått eller något annat. Vilket mått man än använder sig av pekar siffrorna åt samma håll, nämligen att barnfattigdomen och fattigdomen i allmänhet i Sverige ökar. Det kommer inte Sverigedemokraterna ifrån.

De reformer som regeringen och Sverigedemokraterna har genomfört har inte gjort någon nytta. Många av dem har tvärtom gjort situationen sämre för många av dessa familjer.

A-kassan har försämrats. Det gör situationen mycket svårare för dem som är arbetslösa. Man har inte gjort något åt barnbidraget. När det gäller bostadsbidraget har man höjt bostadskostnadsgränsen till i år. Det är jättebra. Det borde ha gjorts för många år sedan.

Men innan dess tog man bort tilläggsbidraget. Det innebär att i kronor och ören får barnfamiljer över 1 000 kronor mindre i plånboken varje månad.

Det går inte att komma ifrån att regeringen och Sverigedemokraterna inte har hanterat kostnadskrisen för barnfamiljer bra. Tvärtom har man gjort situationen sämre.

Jag undrar om Daniel Persson är nöjd med det eller inte. Det är i varje fall bokslutet för Sverigedemokraternas första mandatperiod vid makten.

Anf. 109 DANIEL PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Malte Tängmark Roos, för frågan!

Vi sänker snart matmomsen. Det är en relativt stor kostnad för barnfamiljer. På ett år kan det handla om en besparing på 6 500 kronor för en genomsnittlig familj.

Vi höjer bostadsbidraget. Familjer med ett barn kan få en höjning med 800 kronor per månad. Höjningen för familjer med två eller fler barn blir 1 000 kronor per månad. Det är ett träffsäkert stöd.

Det är första gången sedan 1997 som taknivåerna höjs. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har suttit vid makten ett antal av dessa år utan att man har stärkt bostadsbidraget.

Det verkar vara lätt att i opposition lova att man ska höja bostadsbidraget. Men när man har suttit i regeringen verkar det ha varit väldigt svårt att genomföra.

Vi sänker förskole- och fritidsavgiften. Inflationen har gjort det dyrare att ha barn i förskola. Därför sänks nu maxtaxan. För en familj med en polis och en sjuksköterska med två barn på tre och fem år innebär det en besparing på 4 500 kronor i mindre avgifter per år.

Det är också ett av flera ekonomiska stöd riktade till familjerna som kommer att göra skillnad.

Anf. 110 ARBER GASHI (S):

Fru talman! Jag vill börja där politiken alltid måste börja: i människors verklighet.

I Sverige i dag finns barn som går till skolan hungriga. Det finns föräldrar som inte har råd med nya skor, nu när vinterskorna ska ställas undan och andra skor behöver köpas. Det finns familjer som varje månad balanserar på gränsen, och ibland faller över.

Det är inte en tillfällig situation. Det är en utveckling som går väldigt snabbt, och den går åt helt fel håll. Barnfattigdomen ökar. Arbetslösheten har bitit sig fast på höga nivåer, och allt fler familjer tvingas att söka ekonomiskt bistånd.

Detta bekräftas bland annat av återkommande rapporter från SCB, Socialstyrelsen och organisationer som Rädda Barnen, Svenska kyrkan och Majblomman. Det är inte värdigt ett land som Sverige, fru talman.

När arbetslösheten ökar, då ökar också utsattheten bland barnfamiljer. Här ser vi ett av regeringens absolut största misslyckanden. Det är en avsaknad av en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Man är duktig på att ställa krav på människor, men man är sämre på att ge verktyg. Man skär ned på arbetsmarknadsåtgärder, man monterar ned utbildningsinsatser och man lämnar människor i arbetslöshet allt längre.

Samtidigt kommer nu förslag som alla utom regeringen menar kommer att öka fattigdomen, som redan ökar i rekordfart. Det är en farlig kombination att både göra det svårare att få stöd och svårare att ta ett jobb.

Konsekvenserna ser vi redan. Långtidsarbetslösheten har ökat. Fler barn lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Allt fler vänder sig till civilsamhället för att få mat och stöd. Hemlösheten riskerar att fortsätta öka i spåren av ekonomisk press. Det är inte en slump. Det är en politik som drar undan tryggheten utan att bygga några som helst nya vägar framåt.

Vi måste också våga tala klarspråk om en av vår tids allvarligaste samhällsutmaningar, att allt yngre barn dras in i gängkriminalitet. 13- och 14-åringar rekryteras in i våldsamma miljöer. Det är barn som borde vara på fotbollsträningar, i klassrum eller hemma med sina familjer, inte i kriminalitetens grepp.

Forskning och rapporter från bland annat Brå visar att socioekonomiska faktorer, som uppväxtvillkor och ekonomisk utsatthet, spelar en väldigt viktig roll för risken att dras in i kriminalitet.

Det betyder inte att fattigdom automatiskt leder till kriminalitet. Men det betyder att otrygghet, trångboddhet och brist på framtidstro ökar sårbarheten.

När barn växer upp i familjer där ekonomin inte går ihop, där stressen är konstant och där möjligheterna känns långt borta blir rekryteringen enklare för de kriminella nätverken.

Vad är då regeringens svar? Jo, sämre ekonomiska villkor för barnfamiljer, sänkta bostadsbidrag och högre kostnad för ungas tandvård och för äldres mediciner, men också sänkta skatter för de allra rikaste. Det är en ekvation som helt enkelt inte går ihop. Det riskerar att förvärra situationen.

Ska vi knäcka gängen i Sverige måste vi också knäcka rekryteringen. Det gör vi inte genom att öka barnfattigdomen i Sverige. Vi gör det genom att ge varje barn en trygg uppväxt, en fungerande skola och en framtid att tro på.

Mitt i detta väljer regeringen att sikta in sig på dem som redan har minst. Vi ser reformer om bidragstak och kvalificeringsregler för socialförsäkringsförmåner. Det är förslag som enligt en rad väldigt tunga aktörer riskerar att direkt slå mot barn. Rädda Barnen varnar för att fler barn kommer att hamna i fattigdom. Stadsmissionen varnar för ökad utsatthet och social oro med allt längre matköer. Flera remissinstanser menar att reformerna kan få motsatt effekt: att etablering på arbetsmarknaden försvåras. Det är allvarliga varningar, och de förtjänar att tas på största allvar.

Vi socialdemokrater väljer en annan väg. Vi börjar med en enkel men avgörande princip: att trygga barnfamiljer bygger trygga och starka samhällen. Därför föreslår vi en förstärkning av familjepolitiken. Låt mig vara konkret: Vi vill höja barnbidraget.

Barnbidraget är generellt, träffsäkert och enkelt och når alla barn. Men viktigast av allt är att det gör skillnad här och nu. För en barnfamilj som redan är pressad av höga matpriser och hyror kan ett höjt barnbidrag vara

direkt avgörande. Det kan vara det som gör att man kan betala för den där aktiviteten eller ha råd att köpa kläder och slippa den där oron varje månad. Det är inte bara en social reform. Det är en investering i barns framtid.

Vi vill inte stanna vid barnbidraget. Vi vill också stärka och modernisera bostadsbidraget så att det speglar dagens kostnader. Vi vill göra systemen lite mer förutsägbara så att människor slipper tuffa återkrav, utveckla föräldraförsäkringen i en mer jämställd riktning och se till att trygghetssystemen faktiskt fungerar i vardagen. Fusk måste bekämpas men utan att misstänkliggöra hela grupper. Det handlar om att bygga ett system som människor kan lita på.

Fru talman! Ekonomisk trygghet skapas inte bara genom statliga stöd och försäkringar. Det skapas genom arbete. Därför är vår linje väldigt tydlig. En stark familjepolitik måste gå hand i hand med en stark arbetsmarknadspolitik. Alla som kan arbeta ska arbeta i Sverige. Därför tycker vi exempelvis att det är bra att regeringen går vidare med vårt förslag att införa aktivitetsplikt i försörjningsstöd. Men den behöver följas av en aktiv arbetsmarknadspolitik och utbildningar, och där levererar regeringen inte.

Vi menar att det borde investeras mer i utbildning och kompetensutveckling och stärkta matchningar på arbetsmarknaden. Vi vill ge fler möjlighet att ta ett arbete, ge unga arbetslösa möjligheten att ta körkort, stimulera satsningar inom bostadsbyggande och ligga i framkant i innovation. Långtidsarbetslösheten måste brytas, men inte genom sänkta stöd utan genom ökade möjligheter. Det är så man minskar fattigdomen på riktigt.

Det finns en avgörande skillnad i synsätt. Regeringen ser problem och svarar med begränsningar. Vi ser problem och svarar med lösningar. Regeringen skär ned. Vi vill investera. Regeringen ökar pressen på dem som redan kämpar. Vi vill stärka deras möjligheter.

Sverige ska inte vara ett land där barn växer upp i oro. Det ska vara ett land där varje barn får trygghet, möjligheter och framtidstro, men det kräver en politik som håller ihop samhället, inte en politik som drar isär det.

Fru talman! Jag säger ja till höjt barnbidrag, ja till starkare trygghetssystem och ja till en aktiv arbetsmarknadspolitik men nej till en politik som ökar klyftorna och gör barn fattigare. Med det vill jag yrka bifall till reservation 20.

(Applåder)

Anf. 111 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Det är som Astrid Lindgren en gång så klokt sa: ”Ge barnen kärlek, mera kärlek och ännu mera kärlek, så kommer folkvettet av sig själv.” Hon pekar på någonting viktigt här, Astrid – nämligen att det är i familjerna som grunden läggs för en trygg uppväxt, som också ger trygga barn. Familjerna vet bäst själva vad deras barn behöver och vilka beslut som fungerar i just deras livspussel. Så ska det vara. Politiken ska aldrig ta över familjens roll. Politiken ska inte detaljstyra människors liv. Politikens uppgift är att skapa goda förutsättningar, ge stöd när det behövs och finnas där som det yttersta skydds nätet när livet inte går ihop.

Fru talman! I dag debatterar vi den ekonomiska familjepolitiken. Det är ett område som berör i stort sett varje svensk familj någon gång i livet. Familjepolitikens yttersta uppgift är enkel att formulera, men det är helt avgörande att vi lyckas med den. Barn ska få växa upp under trygga och goda förhållanden. Därför ska den ekonomiska familjepolitiken stärka

barnfamiljers ekonomi, särskilt där behoven är som störst. Den ska ge föräldrar bättre möjligheter att kombinera arbete och familjeliv. Den ska också underlätta ett jämställt föräldraskap och se till att barn får tid med båda sina föräldrar, i det fall man har två föräldrar.

Fru talman! För oss moderater vilar den ekonomiska familjepolitiken på tre enkla men avgörande principer. Vi kan tala om trygghet, tillit och ansvar. Därför har den moderatledda regeringen under mandatperioden påbörjat ett omfattande reformarbete gällande just de tre principerna.

Fru talman! Låt mig börja med ansvar. Under våren kommer den stora bidragsreformen. Den består av tre delar: bidragstak, kvalificering till socialförsäkringen och aktivitetskrav. Det ska alltid löna sig att arbeta. Vi moderater vill se fler människor som går från bidrag till arbete. Vi går från en bidragspolitik som alltför ofta har passiviserat människor till att nu ställa krav. Det är att ta ansvar för att välfärdssystemet ska vara långsiktigt hållbart men också för att skattebetalarnas pengar ska användas rätt och för att barn inte ska växa upp i hem där bidragsberoende i stället för arbete har blivit norm.

Det är inte rimligt att en del barn i dag under hela sin uppväxt inte ser sina föräldrar gå till arbetet en enda dag. Det är verkligheten för vissa barn i dag. Bara tanken på vilket fruktansvärt misslyckande det är för samhället gör mig oerhört ledsen.

Det är inte rättvist att systemen utformas så att egen försörjning i vissa fall framstår som nästan mindre lönsamt än bidragsberoende. Det är inte rättvist att människor som arbetar och betalar skatt ska finansiera ett system som inte ställer krav på den som faktiskt kan arbeta och vill bidra. Därför är det bra att regeringen genomför reformer som stärker drivkrafterna till arbete och gör välfärden mer hållbar över tid.

Fru talman! Familjepolitiken handlar även om tillit till att föräldrar kan ta beslut. Sedan tidigare har den moderatledda regeringen dubblat antalet dubbeldagar. Det är dagar när båda föräldrarna kan vara hemma tillsammans med sitt barn. Vi har tillit till att familjerna själva kan bestämma och avgöra detta.

Den moderatledda regeringen har också ökat vårdnadshavares möjlighet att överlåta föräldrapenningdagar till någon annan. Vi känner tillit till att föräldrar kan avgöra detta själva.

Under våren kommer en proposition till riksdagen som innebär att det onödiga kravet att man först ska anmäla och sedan ansöka om föräldrapenning tas bort. Jag har själv nyligen varit föräldraledig, och det är väldigt svårt som förälder att förstå varför det är så. Det kan kännas som en ganska liten förändring, men den kommer att underlätta. För en småbarnsförälder som försöker få ihop pusslet är det en liten pusselbit som faktiskt spelar roll. Det blir mindre krångel, färre onödiga moment och mer fokus på familjen, precis som det ska vara. Så ska en modern familjepolitik fungera.

Fru talman! Till sist vill jag tala om tryggheten, som jag inledde mitt anförande med att tala om och som Astrid Lindgren beskrev så fint. Trygghet handlar om att system ska fungera. Därför går regeringen också vidare och gör bostadsbidraget mer träffsäkert och korrekt. Det handlar om att minska risken för felaktiga utbetalningar, minska återkraven och därmed också minska skuldsättningen.

Återkrav av bostadsbidrag har såklart skapat otroligt stor oro för många. När människor inte kan lita på hur stöden faller ut urholkas tryggheten. Därför är det rätt att modernisera systemet, så att det blir mer rättvist för både den enskilde och hela skattekollektivet.

Fru talman! Avslutningsvis: Moderaterna tror på familjens egen kraft. Vi vill att fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet. Vi tror på ett samhälle som finns där när livet prövar men som samtidigt ställer krav. Barnets bästa ska alltid stå i centrum, och familjer ska få stöd när livet är sårbart. Men trygghet byggs inte genom långvarigt bidragsberoende utan genom arbete, egenmakt och egen försörjning.

Det är därför den moderatledda regeringen för en familjepolitik som förenar omtanke och trygghet med ansvar. Det är en politik som stärker familjer, bryter utanförskap och bygger ett starkare och mer rättvist Sverige.

(Applåder)

Anf. 112 ARBER GASHI (S) replik:

Fru talman! Vikten av att barn behöver se sina föräldrar gå till jobbet upprepades flera gånger här. Det är något jag skriver under på.

Jag undrar dock var arbetsmarknadspolitiken är. Eller menar ledamoten att det fulla ansvaret ligger hos individerna? Ska de ta inte bara sitt eget ansvar utan också det ansvar som åligger politiken? Det hörs nämligen ofta här att man måste se till att det blir tuffare tag mot dem som går på bidrag. Men jag hör sällan några moderata ledamöter förklara för mig på vilket sätt människor ska kunna ta ett arbete i det här landet.

Avsaknaden av arbetsmarknadspolitik i den så kallade arbetslinjen är väldigt tydlig. Den här regeringen har under mandatperioden haft tre arbetsmarknadsministrar – tror jag att det är. Det är ganska synonymt med den situation som råder på arbetsmarknadspolitikfronten.

Jag vill verkligen veta hur vi ska åstadkomma att fler barn ska se sina föräldrar gå till jobbet och att barn ska växa upp i hem där trygghet råder. Eller förväntar sig regeringen att det är reformerna som nu är på gång och som i princip alla remissinstanser menar kommer att öka barnfattigdomen som ska lösa de här problemen?

Anf. 113 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan, ledamoten! Det är väl trevligt att prata lite om arbetsmarknadspolitik. Det har också en stark koppling till den ekonomiska familjepolitiken. Jag pratar gärna med ledamoten om det.

Jag vill bara rama in detta, kanske främst för lyssnarna där hemma eftersom jag är övertygad om att ledamoten är väl insatt. Sverige har sedan 90-talskrisen haft en arbetslöshet som har legat mellan 6 och 9 procent. Det tror jag att vi i alla fall kan enas om, även om vi kanske är oense om resten.

Man brukar säga att arbetslösheten ökar med ungefär 2 procentenheter i en lågkonjunktur. Har den ökat med 2 procentenheter under den här lågkonjunkturen? Nej, det har den inte. Den har ökat med 1 procentenhet. Den är alltså lägre än under finanskrisen och lägre än under coronapandemin.

Det är däremot ett faktum att den här regeringen ärvde en hög strukturell arbetslöshet när vi tillträdde 2022. Det saknade jag både i ledamotens anförande och i frågan. För att kunna svara på vad man ska göra måste man också konkretisera vad som är problemet. Man behöver bland annat kunna prata om den misslyckade integrationen.

Det är stor skillnad i arbetslöshetsciffrorna. För dem som är inrikes födda ligger arbetslösheten på ungefär 4,7 procent, och för dem som är utrikes födda ligger arbetslösheten på 14,8 procent. Det är stor skillnad mellan om man är inrikes född eller utrikes född.

Då behöver konklusionen vara att det faktiskt är en misslyckad integrationspolitik som ligger bakom. Och det är just det som den moderatledda regeringen nu har ett stort fokus på, bland annat genom att stärka sf:n, som blir fallet detta år.

Jag får återkomma till fler förslag i min nästa replik.
(Applåder)

Anf. 114 ARBER GASHI (S) replik:

Fru talman! Det låter som att ledamoten är ganska nöjd när det gäller arbetslösheten och att hon gärna vill sätta ord på varför den ser ut som den gör. Men jag förstår inte hur man kan vara nöjd med att 100 000 fler har blivit arbetslösa sedan den här regeringen tillträdde och att Sverige i princip har EU:s tredje högsta arbetslöshet och bland Europas högsta ungdomsarbetslöshet. Det är kvittot på den här arbetsmarknadspolitiken, som ledamoten alldeles nyss talade väldigt varmt om. För mig är det väldigt märkligt.

Det talades också lite grann om att det beror på brister i integrationen. Tittar man på många av de reformer som nu är på väg, och som regeringen ser som sitt stora flaggskepp, ser man att i princip alla remissinstanser menar att de kommer att leda till motsatta effekter. De kommer inte att leda till några nämnvärda arbetsmarknadseffekter. De kommer däremot att framför allt fördjupa barnfattigdomen, och de riskerar att öka kriminaliteten. När barnfattigdomen ökar så ökar tyvärr också kriminaliteten många gånger.

Den här regeringen talar också mycket om lag och ordning och tuffare tag mot de kriminella. Varför vill man nu göra gängen stora tjänster när man genom att införa dessa reformer, som kommer att öka barnfattigdomen, ser till att öka underlaget för gängrekrytering? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 115 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Bra att du nämner ungdomsarbetslösheten, Arber Gashi! Den vill jag jättegärna diskutera. Vi ser nämligen ganska olika på den, skulle man kunna säga.

SCB:s egen statistik visar att 60 procent av de ungdomar som räknas som arbetslösa i själva verket är heltidsstuderande. Nu är det ganska länge sedan jag pluggade juridik, men jag gjorde det i knappa fem år. Inte såg jag mig som arbetslös under tiden jag studerade juridik på heltid. Det var visserligen ganska fattigt på sommaren, och då sökte man sig ett sommarjobb för att försöka lösa att ändå kunna betala hyran. Men jag såg mig definitivt inte som arbetslös när jag var heltidsstuderande.

Man behöver alltså kunna rensa siffrorna från dem som faktiskt är heltidsstuderande. 60 procent av de ungdomar som räknas som arbetslösa är i själva verket heltidsstuderande. Det är viktigt att lyssnarna och tittarna där hemma förstår den skillnaden. Den verkliga siffran, om man rensar bort de heltidsstuderande, är ungefär 5,4 procent. Det är en ganska stor skillnad.

Jag vet inte om ledamoten hade någon mer konkret fråga. Men det känns viktigt att de sista 40 sekunderna jag har på mig blir lite klargörande när det gäller vad man har till vänster och vad man har till höger. Jag tycker att det är trevligt om tittarna där hemma kan se det.

Jag ser en otroligt stark koppling mellan att fler föräldrar behöver gå till jobbet och att vi har konkret politik för det. Vi kan absolut stärka barnfamiljerna med stärkta bidrag; det brukar ju vara ert svar. Men det finns också en annan väg. Den vägen står Moderaterna för.

(Applåder)

Anf. 116 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP) replik:

Fru talman! Ulrika Heindorff talade en hel del om tillit till familjerna och om att vi från politikens sida ska lita på att familjerna där hemma vet vad de behöver och gör vad de kan och att vi inte ska styra alldeles för mycket på detaljnivå. Jag instämmer till fullo i det som Ulrika Heindorff säger.

Då blir det lite intressant att Ulrika Heindorff, hennes partikamrater och kamraterna i de övriga regeringspartierna inte har någon som helst tillit till dem här i landet som är arbetslösa och tar emot bidrag. Man säger i stället att de som är arbetslösa är det för att det inte ställs tillräckligt hårda krav på dem – att de inte vill arbeta. Det är därför de inte går till ett jobb i dag.

Det finns inga som helst tecken på eller bevis för att så är fallet. Alla expertinstanser är överens om att det lönar sig att arbeta jämfört med att vara arbetslös. Alla experter är överens om att det inte saknas incitament att jobba i Sverige i dag.

Jag hade i höstas ett par debatter med Johan Britz och Anna Tenje om de reformer som presenteras. Jag ställde då en fråga till dem som jag tänker att jag ska ställa också till Ulrika Heindorff: Hur många av Sveriges arbetslösa är arbetslösa av egen fri vilja? Hur många är det som har valt att ta emot a-kassa, försörjningsstöd eller något liknande i stället för att arbeta? Kan Ulrika Heindorff ge mig en konkret siffra och en källhänvisning?

Anf. 117 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Jag känner att ledamoten lite lägger orden i munnen på mig när han påstår att det jag säger indikerar att människor vill vara arbetslösa. I det tidigare replikskiftet förklarade jag att det är precis tvärtom – att det delvis är en totalt misslyckad integration som har gjort att vi har hamnat där vi har hamnat och att vi inte på rätt sätt har kunnat stötta människor när det gäller vare sig språk eller utbildningsnivå.

Jag vet att ert svar är höjda bidrag, och vårt svar är något annat. Vårt svar kommer alltid att vara egenförsörjning och att vi ska göra det möjligt för så många som möjligt i detta land att gå från bidrag till arbete.

Då kan man undra vad vi har för lösningar – vad vill Moderaterna göra? Jag nämnde några saker tidigare. Det handlar bland annat om yrkesutbildning på gymnasie- och högskolenivå. Det handlar om att jobba med matchningen, som man gör på Arbetsförmedlingen, på ett tydligare sätt än tidigare. Vi förlänger etableringsjobben, och vi gör det billigare att anställa. Vi satsar på psykiatrin, för vi vet att den ökade psykiska ohälsan har en stark koppling till sjukskrivningar men även till arbetslöshet. Det är alltså inte så att det inte görs saker – tvärtom.

Jag tror att väldigt få människor är arbetslösa av egen fri vilja. Men jag tror att politiken kan göra mer för att öka drivkrafterna och möjligheterna. Det handlar om hela omdaning av sfi – man har tidigare kunnat gå på sfi i många år, men nu kommer det att bli individuella planer och tydligare uppföljningar så att man lär sig språket. Vi vet att språket är nyckeln för att kunna arbeta i Sverige.

Anf. 118 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik:

Fru talman! Å ena sidan är det inte så att människor väljer att vara arbetslösa, å andra sidan behöver det ställas krav på dem för att de ska ta sig i kragen. Å ena sidan behöver det inte ställas några krav på dem, för de vill ju arbeta, å andra sidan behöver vi ställa mycket högre krav på dem. Jag tycker inte att detta går ihop.

Om man anser att problemet med den strukturella arbetslösheten i Sverige är att det ställs för få krav är det implicit att man inte tycker att människor gör tillräckligt. Men människor gör tillräckligt. De som är arbetslösa försöker verkligen. Det säger alla civilsamhällesorganisationer som jobbar med den här gruppen. Det säger socialtjänsten och Arbetsförmedlingen och även de arbetslösa själva. Det är inte bristen på krav som är problemet; det är bristen på förutsättningar. Det är detta Finanspolitiska rådet säger. Det är inte brist på incitament; det är brist på kompetensutveckling och möjligheter. Då är det där man ska satsa.

De reformer som Ulrika Heindorff och hennes parti förespråkar och nu vill driva igenom kommer enligt alla experter att leda till att fler blir fattiga, inte till att fler kommer i arbete. Det var nämligen bland annat detta som blev konsekvensen när man genomförde de här reformerna i Danmark: Arbetslösheten ökade, framför allt bland invandrarkvinnor. Den minskade något i vissa grupper men ökade i andra grupper. Det är inte en reform som kommer att få de effekter som Ulrika Heindorff efterfrågar. Man driver inte på för en arbetslinje utan för en fattigdomslinje.

Anf. 119 ULRIKA HEINDORFF (M) replik:

Fru talman! Bara så att alla hänger med där hemma: Nu pratar vi om bidragsreformen, som Miljöpartiet är väldigt negativt inställt till, får man väl säga. Delar i det har jag så oerhört svårt att förstå, även om jag försöker fintolka och sätta mig in i hur man skulle kunna tänka på andra sidan av politiken.

Ta detta med aktivitetskrav. Aktivitetskrav gäller när man uppbär försörjningsstöd och har en total arbetsförmåga på 100 procent – man vill och kan alltså arbeta; vi vet i alla fall att man kan. Då har det i dag inte ställts krav på att man ska göra något på de där 100 procenten som man uppbär sitt aktivitetsstöd för. Det som aktivitetskravet nu innebär är att kommu-

nerna måste erbjuda dessa personer olika sätt att göra sig mer attraktiva på arbetsmarknaden.

Det är oerhört svårt för mig som moderat att förstå hur man kan vara emot detta. Hur kan man vara emot ett aktivitetskrav? Det vore positivt om Miljöpartiet och ledamoten skulle vara för detta, men det är väldigt svårt att förstå hur man kan vara emot en sådan del i bidragsreformen.

Jag ska försöka att inte upprepa mig alltför mycket. Jag kan bara slutligen, under de sista 30 sekunderna av mitt inlägg, konstatera att den moderatledda regeringen inte har legat på latsidan när det gäller barnfamiljerna. Förutom att sänka inkomstskatten – det finns också många barnfamiljer där båda föräldrarna eller en av dem jobbar – har vi infört fritidskortet och höjt bostadsbidraget, vi moderniserar bostadsbidraget, vi sänker avgiften för förskola och fritidshem, vi förenklar föräldrapenningen, vi stärker rätten till vab i svåra situationer och så vidare. Vi har alltså gjort mycket för barnfamiljerna, och vi fortsätter ha barnfamiljerna som ett starkt fokus framöver.

(Applåder)

Anf. 120 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! När jag var 17 år fick vi vårt första barn. Det är det vackraste som har hänt mig, men det blev också början på en resa genom vårt trygghetssystem – en resa som ibland var både tuff och smärtsam.

Eftersom vi var så unga hade vi inte rätt till föräldrapenning. I stället blev socialtjänsten vår försörjning. Under ett års tid levde vi i ett system där varje krona räknades och vår familj granskades in i minsta detalj för att vi skulle nå upp till det absolut nödvändigaste. Jag minns fortfarande känslan i kroppen – hur det kunde knyta sig i magen av den omänskliga stressen. Jag var såklart glad över hjälpen men också tyngd av den press som följde med den.

För att vara ärlig, fru talman: Att leva i fattigdom är oerhört tufft. Det är direkt existentiellt. Allt i livet handlar om att vända på varje krona.

När vi senare blev myndiga förändrades situationen. Då fick vi rätt till föräldrapenning. Vi fick behålla barnbidraget, och vi kunde söka bostadsbidrag. Det var inga stora summor ens då, men det var mer – och det gjorde en avgörande skillnad, inte bara ekonomiskt utan också för hur det kändes. Det fanns en normalitet i det, en värdighet. Vi var inte längre ett undantag utan en del av ett system. Vi var som alla andra.

Sedan dess har jag burit med mig en stark känsla av tacksamhet – tacksamhet över att vara född i ett land där det fanns en politisk vilja att ge alla barn en rimlig start i livet och att mitt barn inte skulle behöva växa upp i extrem fattigdom bara för att jag var ung. Men det är något som håller på att gå förlorat.

Ibland undrar jag om vi har börjat glömma varför våra trygghetssystem finns. Regeringen pratar allt oftare om människor som en belastning, som om den som behöver stöd är ett problem och som om den som hamnar i en svår situation har sig själv att skylla. Det är en farlig utveckling, för sanningen är den att de flesta av oss någon gång i livet kommer att behöva hjälp. Våra trygghetssystem finns för att vi ska kunna känna oss trygga, för att vi inte ska ramla ut i fattigdom och för att vi ska få nya möjligheter att växa.

I våras var jag i Colombia, och då såg jag en ung mamma sitta på gatan med sitt barn i famnen och be om pengar. Det var en bild som dröjde sig kvar, för det slog mig hur skör skillnaden faktiskt är. Hade jag fötts någon annanstans kunde det ha varit jag som satt där. Och hade hon fötts här kunde det en dag ha varit hon som stått i den här talarstolen som en mamma som en gång haft en tuff ekonomisk situation men som med lite av samhällets hjälp kunnat ge sina barn en trygg uppväxt och sig själv en tillvaro att vara stolt över.

Det var just det som en gång gjorde Sverige till ett drömmarnas land – att bakgrund inte behövde avgöra hela framtiden och att fattigdom var något vi skulle hjälpa människor att komma ur. Men något är på väg att tas ifrån oss. I dag ser vi hur klyftorna växer. Allt fler barn lever i ekonomisk utsatthet och ensamstående föräldrar, oftast kvinnor, pressas allt hårdare – så hårt att en av tre det senaste året har avstått från att själv äta sig mätt för att kunna ge sina barn mat och så hårt att 276 000 barn lever i ekonomisk utsatthet.

Samtidigt hänger våra trygghetssystem inte med. Våra skyddsnät är under attack. Barnbidraget har inte följt med i kostnadsutvecklingen, bostadsbidraget har urholkats och regeringen har valt att ta bort tillfälliga förstärkningar trots att behovet finns kvar – detta trots den extrema kostnadsutveckling vi alla drabbats av och trots att regeringen ser hur hårt barnfamiljer tvingas kämpa. Det, fru talman, är inget annat än skandalöst.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det i stället är hög tid att stärka den ekonomiska familjepolitiken och ta i med hårdhandskarna mot den ekonomiska utsattheten. Vi vill därför höja barnbidraget med 400 kronor, införa två extra barnbidrag under sommaren och indexera familjepolitikens ersättningar så att de följer kostnadsutvecklingen. Vi vill införa en permanent höjning av bostadsbidraget. Vi vill höja inkomstgränserna så att fler får rätt till stödet. Vi vill dessutom att även hushåll utan barn ska omfattas, för i grunden handlar det här om vilket samhälle vi vill vara.

Jag vet hur det känns att inte kunna ge sitt barn det man vill. Men jag vet också vad som händer när tryggheten finns där, när ekonomin går ihop och när stressen släpper. Då växer människor. Då öppnas möjligheter. Det är så vi får människor att bli en del av en större gemenskap och ger en verklig chans till en ljusare framtid för våra barn. Dit når vi inte genom att göra fattiga människor ännu fattigare.

Fru talman! Vi kan inte prata om familjepolitik utan att prata om jämställdhet. För några veckor sedan fick vi här i riksdagen ta del av hur det egentligen går med jämställdheten i Sverige, och det är ärligt talat en dystert verklighet.

Statistiken talar sitt tydliga språk. Under regeringens tid vid makten har kvinnors löner utvecklats åt fel håll. Sjukskrivningarna har ökat. Kvinnor tar än större ansvar för vab, för hemmet och för det obetalda arbetet. I stället för att röra oss framåt ser vi hur ojämlikheten mellan kvinnor och män nu ökar.

En avgörande faktor bakom detta är hur vi fördelar tiden med våra barn. I dag tar kvinnor ut omkring 70 procent av föräldraledigheten. Det är mer än dubbelt så mycket som män. Det här är inte en detalj i statistiken. Det är en av de starkaste drivkrafterna bakom ojämslällda löner, sämre karriärmöjligheter och lägre pensioner för kvinnor. Under lång tid har utvecklingen ändå gått mot ett mer jämställt uttag, om än långsamt, men nu

ser vi hur även den blygsamma utvecklingen har stannat av. Då måste vi börja tala klarspråk.

Argumentet att politiken inte ska lägga sig i familjers beslut låter tilltalande, men i praktiken innebär det att vi accepterar ett system där kvinnor fortsätter att ta ett större ansvar och också betalar priset för det genom hela livet. Det är svårt att kalla det verklig frihet, för det som sker i hemmet är inte isolerat från resten av samhället. Konsekvenserna syns i lönekuvertet, i sjukskrivningstalen och i pensionerna. Frihet under ansvar är en viktig princip, men när ansvaret gång på gång faller ojämnt kan vi inte blunda. Då behöver politiken kliva in.

Samtidigt måste vi vara ärliga med att det inte bara handlar om normer utan också om ekonomi. Löneskillnaderna gör att det ofta framstår som mer rationellt att kvinnan är hemma längre, och den som är hemma längre halkar i sin tur efter ännu mer. Det är ett mönster som förstärker sig självt. Just därför behöver vi bryta det.

Vi menar att det är dags att ta nästa steg och införa en individualiserad föräldraförsäkring. Men det räcker inte. Vi måste också höja taket i föräldrapenningen så att fler har råd att faktiskt dela lika. Målet bör vara att minst 80 procent av löntagarna får ut 80 procent av sin lön. Grundnivån måste höjas. Den har stått still alldeles för länge och riskerar att cementera ojämligheten ytterligare.

Låt oss vara ärliga: Det är svårt att med hedern i behåll säga att man satsar på den ekonomiska familjepolitiken om man inte samtidigt satsar på jämställdhet.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 121 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Fru talman! Att höra personliga berättelser griper alltid tag i en. Jag tror att vi alla på något vis har gått igenom eller har någon i vår närhet som har gått igenom tuffa ekonomiska situationer med barn.

Jag själv pluggade. Jag gick sista året på gymnasiet när mitt första barn föddes. Det betydde att våra ekonomiska möjligheter inte var de bästa. Ja, nu ser ni på mig – jag var 26 år när jag började gymnasiet, så jag var lite äldre än man brukar vara. Men det gör också att den ekonomiska situationen blir annorlunda.

Jag vet inte om min uppväxt i dag skulle ha hamnat under det vi pratar om som barnfattigdom. Jag var yngst av fem syskon i en familj med en inkomst. Jag fick min första nya cykel när jag var tolv år. Jag vet inte om det är ett tecken på barnfattigdom. Jag vet inte om vår ekonomiska situation skulle ha klassats som det vi kallar relativ barnfattigdom. Men det fanns alltid pengar till tobak och alkohol. Min mamma vände och vred på slantarna. Jag har inte behövt gå hungrig till skolan. Jag har alltid haft kläder att sätta på mig. Men jag vet att min mamma kämpade med att få ekonomin att gå ihop medan min pappa gjorde andra prioriteringar.

För mig som kristdemokrat är dagens debattämne mycket angeläget. Ekonomisk familjepolitik handlar såklart om ekonomi, men precis som Ulrika Heindorff var inne på handlar det också om trygghet. Det handlar om ansvar, och det handlar om tillit.

För oss kristdemokrater är utgångspunkten tydlig. Vi tror på familjen. Vi tror på föräldrarna. Vi tror att föräldrarna är de som är bäst lämpade att ta hand om sina egna barn. All forskning visar att för barn upp till tre års ålder är föräldrarna de enda vuxna som barnet behöver. Politikens uppgift är därför inte att styra familjen utan att stötta den.

Fru talman! Vi ser att regeringen under senare tid har genomfört förändringar inom föräldraförsäkringen som i vissa delar går i rätt riktning, inte minst när det gäller förenklningar.

Till exempel hörde vi tidigare här att kravet på att anmäla uttag av föräldrapenning kommer att tas bort. Det innebär att det räcker att ansöka direkt, något som gör systemet enklare och mer flexibelt för föräldrar. Det är bra – varje steg som minskar krångel och ökar tilliten till föräldrar är ett steg i rätt riktning.

Samtidigt har förändringar genomförts som innebär att reglerna för uttag av föräldrapenning har stramats upp. Det är nu tydligare krav på faktisk ledighet för att få ersättning. Det visar att politiken balanserar mellan kontroll och tillit.

Fru talman! För oss kristdemokrater är det ändå avgörande var tyngdpunkten ligger. Vi menar att föräldraförsäkringen i grunden ska utformas så att den ger familjer frihet och inte vara styrande för hur föräldrar delar sin tid eller organiserar sin vardag. Familjer är olika. Barn är olika, och livet ser olika ut. Därför måste systemen också ge utrymme för olika val.

Samtidigt finns en tydlig tendens i svensk politik att viljan att styra smyger sig på. Det blir lite fler regler och lite mindre flexibilitet och tillit. Till slut står vi där med ett system som säger: Vi litar på er, men bara om ni gör som vi tycker.

Fru talman! Här finns en jättetydlig skiljelinje. För Socialdemokraterna och Vänsterpartiet verkar det vara viktigare att det blir lika än att det blir bäst för varje familj. För oss kristdemokrater är det tvärtom. Rättvisa är inte att alla gör lika, utan rättvisa är att varje familj får göra det som är bäst för dem.

Utöver förändringar i regelverken har vi också sett viktiga ekonomiska förstärkningar för barnfamiljer i de senaste årens budgetar. I en tid av hög inflation och pressade hushållsekonomier har det varit nödvändigt att stärka stödet. Det handlar bland annat om förstärkning av bostadsbidraget och, som vi har hört, även om andra riktade åtgärder för att underlätta för barnfamiljer att få vardagen att gå ihop. Detta är i grunden positivt, men det ställer också krav på att systemen används rätt och når dem som verkligen behöver stödet.

Fru talman! Jag vill vara tydlig: Ekonomiska förstärkningar är viktiga, men de får aldrig bli ett sätt för staten att ta över familjens roll. Pengar kan underlätta, men det är föräldrarna som skapar tryggheten. Det är i familjen barn får första värderingar, sin första gemenskap och sin första känsla av ansvar.

Kristdemokratisk familjepolitik handlar om tre saker: frihet, ansvar och trygghet. Därför vill vi fortsätta att jobba för att minska detaljstyrningen i föräldraförsäkringen och öka flexibiliteten så att livet faktiskt går ihop och familjer får större makt över sin egen vardag. Föräldrar är inte ett problem som ska lösas – de är en resurs som ska stärkas.

Fru talman! Kristdemokratisk politik bygger på subsidiaritetsprincipen, alltså att beslut ska fattas så nära människan som möjligt. Rent praktiskt betyder det att föräldrarna ska ha makt över sin egen vardag och att familjer ska kunna göra sina egna val. Staten ska stötta föräldrarna och familjen, särskilt när livet är svårt.

När vi diskuterar familjepolitik måste vi därför ställa oss en avgörande fråga: Bygger vi ett system som utgår från tillit till föräldrar eller ett system som utgår från att staten vet bäst? För oss är svaret självklart. Vi väljer tillit till föräldrarna. Vi väljer ansvar, och vi väljer att stå upp för familjernas frihet. Låt oss därför fortsätta att utveckla familjepolitiken i en riktning där vi inte styr utan stärker och stöttar och där vi inte krånglar till det utan förenklar och litar på att föräldrarna är just det de är: de viktigaste personerna i sina barns liv.

(Applåder)

Anf. 122 MADELEINE ATLAS (C):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 24 under punkt 9.

Barnbidraget infördes 1948 för att uppmuntra till högre barnafödande. Detta var efter kriget och efter införandet av preventivmedel och en påbörjad jämlikhet på arbetsmarknaden. Ekonomin var ganska mager, och det fanns inte så stora incitament att skaffa barn.

I boken *Kris i befolkningsfrågan* av Alva Myrdal och Gunnar Myrdal, som kom ut 1934, beskrivs den politik som fanns på den tiden kring familjesituationen. Den handlar om den sjunkande fruktsamheten i Sverige på den tiden. Man kan läsa att en konstant befolkning i Sverige kräver en hög genomsnittlig fruktsamhet på tre barn i – hör och häpna – äktenskaplig fruktsamhet; det är lite fint.

De menade att allmänheten solidariskt skulle ta del av barnkostnadsbördan, samtidigt som man betonade att stora barnkullar icke är socialt önskliga. Boken bidrog till att man 1937 införde ett kostnadsprövat barnbidrag. Cirka tio år senare övergick detta till ett allmänt barnbidrag, i likhet med det vi har i dag, på hela 260 kronor per barn och år. Det motsvarar ungefär 6 000 kronor i dag.

Har vi samma läge i dag? Man kan läsa i tidningarna att vi föder för få barn. Vi har det lägsta barnafödandet på 23 år, och varje kvinna föder i genomsnitt bara 1,43 barn. Man kan märka att oron över detta är påtaglig – men vill vi verkligen uppmuntra till högre barnafödande när vi i dag belastar jordklotet med på tok för många människor och vi förorenar, fördärvar och gör vad vi kan för att göra slut på vår värld? Vi har inte ens mat till alla människor.

Självklart kommer responsen att bli att det är de andra länderna som har för stor befolkning, medan vi i Sverige har barnabrist. Samtidigt skickar vi dock ut barn från vårt land. Är det bara jag som inte förstår detta?

Ett barn kostar staten miljontals kronor, och när barnet blir vuxet är denna individ i många fall en kassako. Att öka Sveriges befolkning genom inflyttning av barn i högre åldrar, alltså unga vuxna, hade gett klirr i kassan.

Men, fru talman, tillbaka till barnbidraget! Om en familj vill och kan ta sig an den stora och fantastiska uppgiften att skaffa barn är barnbidraget såklart en stor lättnad. Det kan bidra till att skapa lite större möjligheter att ge barn en mer jämlik barndom.

Centerpartiet vill stärka ekonomin för de familjer som behöver det mest. Vi vill ha ett barnbidrag som finns där utan krånglig byråkrati eller misstro. Samtidigt behöver man se över hur systemet kan stärka de familjer som behöver det allra mest. Vi måste ha i bakhuvudet att den här rättvisan inte håller i sig speciellt länge.

Jag har haft ekonomisk möjlighet att lägga undan lite av barnbidraget till mina fyra barn så att de när de har uppnått mogen ålder – alltså blivit myndiga – har kunnat få ta del av dessa pengar. Jag har också väldigt många vänner som har kunnat lägga undan hela barnbidraget, och deras barn har fått det när de har blivit myndiga. De barnen har kunnat köpa egna lägenheter, och det är många i dag som inte kan köpa sin egen lägenhet.

Helt plötsligt har vi nu skapat en jättestor klyfta mellan de barn som kommer från ekonomiskt stabila familjer och de som inte gör det. Det är en ojämlikhet som vi kanske inte löser här i dag, men jag tycker ändå att det kan vara värt att ha med sig.

Vi i Centerpartiet kommer framöver att stå bakom dagens modell med ett generellt barnbidrag för alla, men vi tycker att man ska se över flerbarnstillägget. Det har visat sig att tillägget till barn nummer två inte ger någon riktig träffsäkerhet, och då är det kanske bättre att fundera på om man kan använda de pengarna till något bättre.

Jag vill också passa på att nämna en annan sak i förslaget. Självklart måste man hålla sitt eget företag vid liv om man är föräldraledig. Det var för egen del helt avgörande att jag kunde ge mitt företag lite kärlek under tiden jag hade barn. Att starta eget företag handlar nämligen om att våga ta steget, och en icke gynnsam familjeplanering kan tyvärr vara det som gör att man inte vågar.

Slutligen vill jag nämna att propositionen, med Centerpartiets förslag, är bra.

Anf. 123 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Fru talman! Det är lite olyckligt att vi har den här debatten just i dag och inte om en vecka, för det är faktiskt så att årets rapport om barnfamiljers ekonomiska situation släpps nu på tisdag av Majblomman, Rädda Barnen, Röda Korset och Hyresgästföreningen. Med bara ett halvår kvar av mandatperioden kommer den rapporten att fungera som en sorts bokslut för hur väl Tidöregeringen har hanterat den ekonomiska familjepolitiken, och det hade varit intressant att ha den att referera till.

Även utan just den rapporten att luta mig mot känner jag mig dock trygg med följande bedömning av regeringens politik: Den har varit riktigt, riktigt dålig. Under den här mandatperioden har barnfattigdomen i Sverige skenat. Enligt Statistiska centralbyrån har antalet fattiga svenskar fördubblats på bara fem år, till 730 000 förra året. Enligt Rädda Barnen växer vart åttonde barn i Sverige upp i fattigdom, alltså ett till tre av barnen i en normalstor svensk skolklass. Detta är arvet efter Tidöpartierna.

Även om olika aktörer har olika mått och kommer fram till lite olika siffror är alla bedömare nämligen överens: Läget har blivit sämre för Sveriges barnfamiljer och låginkomsttagare under Tidöpartiernas tid vid mak-

ten. Vi ser det inte bara i abstrakta fattigdomssiffror, utan vi ser det i vardagen.

Antalet vräkningar har ökat med 30 procent på tre år, och 824 barn vräktes förra året. Det är nästan dubbelt så många som fem år tidigare. Utöver dem finns alla de familjer som väljer att flytta innan en vräkning har hunnit genomföras. Den vanligaste orsaken till en vräkning är helt enkelt att folk inte har råd att betala hyran. Vi ser också att allt fler barn och föräldrar inte har råd att äta sig mätta, och vi ser att fler och fler familjer måste vända sig till civilsamhället för att få pengar till fritidsaktiviteter och till kläder.

Fru talman! Under den här mandatperioden har regeringen sänkt bostadsbidraget med upp till 1 100 kronor i månaden för de mest utsatta barnfamiljerna – och kallat det en historisk höjning. Man har låtit barnbidraget urholkas till sitt lägsta värde på över 50 år – och sagt sig stötta barnfamiljerna. Man har snabbat på avtrappningen av a-kassan – och kallat det en förstärkning. Det är verbal gymnastik som imponerar.

Tidöpartiernas bidragsförakt har faktiskt gått så långt att FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i sin senaste granskning kritiserade Sverige för att ersättningarna i trygghetssystemen är för låga för att trygga svenskarnas mänskliga rättigheter. En av kommitténs tre främsta rekommendationer för att stärka de mänskliga rättigheterna i Sverige var därför att höja och indexera ersättningarna i trygghetssystemen, för att säkerställa att de motsvarar de faktiska levnadskostnaderna.

I stället väljer regeringen och Sverigedemokraterna att gå *all in* på att montera ned våra gemensamma trygghetssystem, genom ett bidragstak och ett kvalificeringskrav till välfärden – reformer som alla experter är överens om kommer att leda till ökad barnfattigdom, ökad segregation, ökad psykisk ohälsa och sämre skolresultat. Tidöpartierna kallar det en arbetslinje, men vi vet alla vad det egentligen är: en fattigdomslinje.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet erbjuder ett verkligt alternativ i våra budgetar och i de motioner som vi debatterar här i dag. Vi vill att Sverige ska ha ett trygghetssystem som faktiskt erbjuder människor ekonomisk trygghet när tiderna är svåra.

Det innebär en höjning av barnbidraget till 1 600 kronor i månaden, liksom en indexering av det, så att barnfamiljer har råd att köpa kläder efter väder och gå på bio någon gång ibland, även när priserna stiger. Det innebär en indexering av underhållsstödet så att ensamstående föräldrar får det stöd de behöver när den andra föräldern sviker. Det innebär också att bostadsbidraget görs om i grunden så att alla barnfamiljer faktiskt har råd att betala hyran och inte behöver bo i alldeles för trånga och undermåliga lägenheter när hyrorna stiger.

Miljöpartiet vill se en heltäckande reform av bostadsbidraget där nya mål tas fram, där gränserna i bidraget höjs och indexeras, där ålderstaket tas bort, där inneboende ges rätt till bidrag och där förhandsbesked kan ges. På så sätt kan vi få ett bostadsbidrag som faktiskt fyller sitt syfte och som säkerställer att barnfamiljer, studenter och vuxna med låga inkomster har råd med en trygg och bra bostad.

Fru talman! Ekonomisk familjepolitik handlar också om föräldraförsäkringen, och där ska vi inte sticka under stol med att Sverige är i världsklass. Som någon som snart ska bli pappa för första gången och ta ut sina första veckor av föräldraledighet före sommaren kan jag bara uttrycka min

tacksamhet till de politiker, av alla partifärger, som har gått före och sett till att vi har det fantastiska system som vi har i dag.

Det innebär dock inte att det inte finns utrymme för förbättring – vad vore vi för politiker om vi inte kunde komma på sätt att göra bra saker lite bättre? Exempelvis behöver möjligheten till föräldraledighet för ensamföretagare stärkas, och villkoren för studenter som går på föräldraledighet eller behöver vabba behöver bli bättre.

Några problem kan lösas genom att man anpassar skyddet för SGI till företagare och studerande baserat på slutbetänkandet *Ett trygghetssystem för alla*, som presenterades 2023. Andra problem kan lösas genom konkreta förslag som vi föreslår i våra motioner.

Andra reformer vi vill se är att föräldraförsäkringen delas i tre lika stora delar för att främja ett mer jämställt uttag av föräldradagar. Vi vill också förlänga skyddet av föräldrapenningen för deltidsarbetande föräldrar, den så kallade snabbhetspremien, så att fler föräldrar får möjlighet att arbeta deltid utan att för den sakens skull, som i dag, tvingas skaffa barn tötare än vad de kanske egentligen vill och tötare än vad som kanske passar familjen, arbetssituationen och hälsan.

Fru talman! Jag ska avrunda det här anförandet med att citera målet för utgiftsområde 12 i statsbudgeten, det om ekonomisk trygghet för familjer och barn: ”Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn.”

Sverige har i dag en regering som bedriver en politik som motverkar de här målen. Det behöver vi inte ha. Den 13 september är det val, och då kan det svenska folket välja en ny regering – en regering bestående av partier som vill stärka trygghetssystemen, inte urholka dem. De kan välja en regering som satsar på välfärden, inte villkorar den, och en regering som förstår att barn mår bäst med mat i magen och ett tryggt hem att bo i.

Sverige förtjänar bättre än Tidöpartiernas fattigdomslinje. Med Miljöpartiet kan Sverige också få det bättre. Jag yrkar bifall till reservationerna 4 och 19.

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU10
Riksrevisionens rapport om socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet (skr. 2025/26:58)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU14
Folk rätt, inklusive mänskliga rättigheter
föredrogs.

*Folk rätt, inklusive
mänskliga rättigheter*

Anf. 124 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utrikesutskottets betänkande om folk rätt, inklusive mänskliga rättigheter. För Sverige är detta inte bara principiella frågor. Respekten för folk rätten, de mänskliga rättigheterna och den internationella rättsordningen har direkt betydelse för vår säkerhet och för stabiliteten i vår omvärld och vårt närområde. När internationella regler urholkas, när övergrepp inte får konsekvenser och när auktoritära regimer tillåts att flytta fram sina positioner påverkar det också svenska intressen.

Därför är det också en viktig utgångspunkt att utskottet slår fast att folk rätten är en hörnsten i Sveriges utrikespolitik och att en internationell ordning där FN-stadgan respekteras är avgörande för vårt lands säkerhet och för stabiliteten i världen.

För Sverige, liksom för de övriga nordiska länderna, är detta särskilt viktigt. Vi är små stater som inte kan luta oss enbart mot tyngd, storlek eller maktpolitik för att hävda våra intressen. Just därför är vi beroende av en stabil och förutsägbar internationell ordning där regler gäller, där gränser respekteras och där även mindre länder kan göra sin röst hörd. Det är en linje som vi sverigedemokrater står bakom.

Fru talman! De internationella domstolarna har en viktig funktion för att upprätthålla folk rätten och den internationella rättsordningen. Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen är centrala för att motverka straffrihet och säkerställa att grova övergrepp kan prövas rättsligt. Sverige ska därför värna deras självständighet och integritet.

Ansvarsutkrävande är en central del av en fungerande internationell rättsordning. Om övergrepp inte dokumenteras, om förövare inte ställs till svars och om brott lämnas utan konsekvenser undergrävs den internationella rättsordningen. Sverige bör därför fortsätta att arbeta brett i olika forum för att främja ansvarsutkrävande.

När det gäller internationella domstolar bör Sveriges hållning vara tydlig och principfast. Den internationella rättsordningen förutsätter att anslutna stater lever upp till sina åtaganden och samarbetar med domstolarna. Samtidigt måste vi vara vaksamma mot politisering som riskerar att försvaga domstolarnas legitimitet och undergräva förtroendet för deras uppdrag.

Fru talman! När det gäller de mänskliga rättigheterna finns det en fråga som förtjänar särskild uppmärksamhet, och det är religionsfriheten. I betänkandet konstateras att diskrimineringen, trakasserierna och våldet kopplat till människors religiösa och icke-religiösa identiteter har ökat i takt med den globala tillbakagången för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Religiösa minoriteter i många delar av världen lever under stark press och inte sällan under direkt hot om våld, förföljelse och diskriminerande lagstiftning.

Det är viktigt att utskottet inte stannar vid allmänna formuleringar utan också uttryckligen konstaterar att kristna i dag utgör en särskilt förföljd religiös grupp i världen. Regeringens arbete med att uppmärksamma detta

i FN och EU är därför viktigt, inte minst för att tydligt visa stöd för kristna minoriteter runt om i världen.

Detta ligger också nära en motion från Sverigedemokraterna som behandlas i betänkandet. Där lyfter vi fram behovet av att Sverige tydligt visar sitt stöd för kristna som utsätts för våld, förföljelse eller förtryck samt att grundläggande fri- och rättigheter ska garanteras för kristna och andra minoriteter. Även om motionens yrkanden avstyrks bekräftas det i betänkandet samtidigt att problemet är verkligt och allvarligt.

Fru talman! Religionsfrihet är en grundläggande fri- och rättighet. Rätten att tro, att inte tro, att byta tro och att utöva sin tro utan hot eller tvång är en central del av ett fritt samhälle. Denna rätt har också ett tydligt skydd i internationella konventioner.

När kristna i olika delar av världen utsätts för våld, hot, diskriminerande lagar, attacker mot kyrkor eller repression från staten är det inte bara ett angrepp på en religiös grupp utan också ett angrepp på en grundläggande mänsklig frihet. Därför måste Sverige inta en tydlig hållning. Religionsfrihet kan inte stanna vid allmänna formuleringar utan måste också försvaras i praktisk politik.

Detta innebär att Sverige i FN, EU och andra internationella sammanhang ska vara tydligt mot regeringar som inte skyddar religiösa minoriteter. Det innebär också att vi från Sveriges sida inte ska vara rädda för att särskilt lyfta fram kristnas utsatthet när den är dokumenterad och återkommande.

Fru talman! Betänkandet tar även upp andra viktiga rättighetsfrågor. Till exempel avvisas dödsstraffet – med rätta – som oförenligt med grundläggande mänskliga rättigheter.

Betänkandet tar också upp den allvarliga situationen i Kina. Mot bakgrund av rapporter om omfattande människorättskränkningar behöver Sverige fortsätta att ta upp frågan tydligt, både bilateralt och i multilaterala sammanhang. Här behövs också en stark och gemensam europeisk linje. Det gäller exempelvis Hongkong, där det demokratiska utrymmet har minskat kraftigt och inskränkningarna av individers fri- och rättigheter har blivit allt fler.

Yttrandefriheten är grundläggande i detta sammanhang, inte minst därför att den också är en förutsättning för andra fri- och rättigheter, däribland religionsfriheten.

I det här sammanhanget finns det också skäl att beröra frågan om ekocid. Omfattande och avsiktlig miljöförstörelse i samband med krig, konflikter eller statligt förtryck kan få förödande konsekvenser för både människor, samhällen och framtida generationer. När natur, livsmiljöer och försörjningsmöjligheter slås sönder i stor skala är det inte bara en miljöfråga utan också en fråga om ansvar, rätt och mänsklig säkerhet. Detta är en diskussion som sannolikt kommer att bli allt viktigare framöver.

Fru talman! Sammantaget innehåller betänkandet flera viktiga ställningstaganden. Folkrätten beskrivs med rätta som en hörnsten i Sveriges utrikespolitik. De internationella domstolarnas självständighet ska värnas. Vikten av ansvarsutkrävande lyfts fram. Religionsfriheten ges en central plats. I betänkandet konstateras också uttryckligen att kristna i dag utgör en särskilt förföljd religiös grupp och att regeringen bör fortsätta att uppmärksamma detta i FN och EU.

Sverigedemokraterna står bakom utskottets förslag i betänkandet. Sverige behöver en tydlig och principfast linje som försvarar folkrätten och den internationella rättsordningen, som värnar internationella domstolars oberoende och som slår fast att övergrepp måste få konsekvenser. Det är också en linje där Sverige tydligt står upp för religionsfriheten och för kristna och andra minoriteter som utsätts för våld, förföljelse och förtryck.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 125 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Ledamoten talade väl om försvar av folkrätten och de internationella domstolarna. Det är bra. De internationella domstolarna finns ju till för att försvara folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Sverige har också skrivit på Romstadgan och därmed förbundet sig att till exempel bistå och utreda när personer misstänks för folkmord. Detta inkluderar Israels premiärminister Netanyahu.

ICC, Internationella brottmålsdomstolen, har utfärdat en arresteringsorder mot Netanyahu, bland annat för krigsbrott. Det handlar bland annat om att man har använt svält som vapen och om brott mot mänskligheten.

Anser ledamoten att Sverige har gjort tillräckligt för att bistå och understödja de internationella domstolarna i deras arbete, i synnerhet när det gäller Netanyahus brott men även när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna överlag? Borde inte Sverige öka resurserna till de internationella domstolarna för att domstolarna ska få möjlighet att utföra sina uppdrag på ett bättre sätt och kunna utreda alla de brott som begås? Jag syftar på brott mot mänskliga rättigheter, krigsbrott, folkmord och så vidare, inklusive anklagelserna mot Israels premiärminister Netanyahu.

Anf. 126 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag var ganska tydlig i mitt anförande. Jag sa uttryckligen att internationella domstolar ska kunna arbeta självständigt utan politiska påtryckningar och att övergrepp ska få konsekvenser. Det gäller principiellt och universellt. Folkrätten kan inte vara stark i vissa konflikter och svag i andra beroende på vilka aktörer som är politiskt bekväma för stunden.

Skillnaden mellan oss är snarare att jag försöker hålla fast vid rättsstatliga principer medan Vänsterpartiet ofta vill göra utrikespolitiken mer signalpolitisk. Jag har över huvud taget inga problem med att säga att folkrätten också ska gälla i Gaza, men jag tänker inte göra domstolens arbete till en fråga om politiska slagord i kammaren. Min linje är att rättsprocesser ska ha sin gång, att ansvar ska utkrävas och att Sverige ska stå upp för domstolarnas oberoende.

Anf. 127 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Det låter bra. Men för att domstolarna ska kunna göra sitt arbete krävs resurser och stöd, och då undrar jag om ledamoten anser att Sverige bör öka stödet till de internationella domstolarna så att de kan göra sitt viktiga arbete med att utreda brott mot mänskligheten, folkmord och andra brott, inklusive Israels brott. Det är givetvis inte det enda brott som ska utredas, men det är ett av alla brott som ska utredas. Här tycker jag att

Sverige hade kunnat göra betydligt mer för att trycka på så att detta verkligen kommer till stånd.

USA har försökt undergräva internationell rätt genom att införa sanktioner mot Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Anser ledamoten att Sverige borde ta kraftfullare avstånd från detta och protestera mot USA:s agerande när man försöker undergräva internationell rätt och att EU borde aktivera blockeringsstadgan mot USA:s sanktioner för att skydda ICC och dess domare så att de kan göra sitt arbete på ett bättre sätt?

Anf. 128 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna står givetvis bakom Romstadgan och värnar domstolarnas oberoende. Enligt min mening ska Sverige göra det vi kan för att bistå dessa domstolar så att eventuella brott mot folkrätt och mänskliga rättigheter kan utredas och ansvariga och skyldiga lagföras.

Anf. 129 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

I förra årets debatt om folkrätt och mänskliga rättigheter togs ekocidfrågan upp, och då fick den sverigedemokratiska ledamoten en fråga om hur Sverigedemokraterna ser på att Sverige behöver agera och tydligare höja sin röst. Jag noterar att i betänkandet kallas förslaget att lägga till ekocidbrott som ett eget brott i Romstadgan återigen ett innovativt förslag.

Ukraina är vår viktigaste utrikespolitiska prioritering, och inte minst där ser vi omfattande ekocidbrott. Ekocidfrågan ingår också i Ukrainas egen fredsplan.

Hur driver Sverigedemokraterna och regeringen frågan om ekocid? Det senaste året verkar det ha skett noll och ingenting, och det är svårt att hitta någon som helst information om att något initiativ har tagits på detta område. Jag menar att det inte räcker att kalla det för ett innovativt förslag, utan här behöver Sverige vara en viktig pådrivare som part i Romstadgan.

Min fråga till ledamoten mot bakgrund av det år som gått är helt enkelt: Vilka initiativ har regeringen tagit, och vad driver Sverigedemokraterna?

Anf. 130 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr talman! Jag deltog inte i förra årets debatt, så jag vet inte vad exakt som sades då. Men jag håller med Linnéa Wickman om att Ukraina är vår största utrikespolitiska prioritering och att de brott som begås av Ryssland i Ukraina är allvarliga och fruktansvärda.

Jag tog upp frågan om ekocid i mitt anförande eftersom storskalig miljöförstörelse måste tas på allvar. Jag tycker dock att man ska vara seriös i frågan. Det räcker inte att lägga till ännu ett ord i en debatt. Det viktiga är att bygga hållbar internationell rätt, inte att låtsas att en ny brottsrubricering löser ansvarsutkrävandet. Detta behöver utredas mer så att man kommer vidare i frågan.

Som jag också sa i mitt anförande är detta en fråga som jag tror att vi kommer att ha anledning att återkomma till frekvent framöver.

Anf. 131 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Ekocidfrågan är inte ny, och begreppet ekocid myntades 1972 av Olof Palme i samband med FN:s miljökonferens här i Stockholm. Sedan dess har ekocidfrågan varit uppe för debatt och diskussion i internationella forum, och det var också nära att ekocid lades till i Romstadgan en gång i tiden.

Internationell rätt är komplex och utmanande, och den är också utmanad. Jag menar att Sverige måste vara aktivt och driva på i ekocidfrågan, men i debatten och betänkandet säger utskottsmajoriteten att den delar regeringens analys. Det är dock väldigt oklart vad regeringens analys är och vad man gör för att flytta fram positionerna.

Jag håller med om att det viktiga inte är vad som sägs utan vad som görs, och det jag försöker få svar på från ledamoten är just vad Sverigedemokraterna och regeringen gör i denna fråga. Faktum är att det inte verkar ske något alls. Men jag blir gärna överbevisad, för det finns ju ett brett stöd i Sveriges riksdag i ekocidfrågan eftersom vi inte minst i Ukraina ser hur Rysslands krig leder till omfattande miljöförstöring.

Det är därför viktigt att få höra vilka ambitioner som finns och vilka steg man är beredd att ta. Jag är den första att säga att det tar tid att utveckla internationell rätt, men den kommer aldrig att utvecklas om vi inte gör något.

Anf. 132 RASMUS GIERTZ (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med ledamoten om att det tar tid att utveckla internationell rätt. Därför är det också viktigt att det görs på ett noga avvägt sätt. Jag håller också med Linnéa Wickman om att regeringen behöver vara pådrivande i denna fråga; det är jag den första att skriva under på. Jag sitter dock inte i regeringen, så just den frågan är det nog bättre att ledamoten ställer till ansvarig minister.

Anf. 133 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Nu debatterar vi utrikesutskottets motionsbetänkande om folkrätt och mänskliga rättigheter.

Få frågor är så avgörande i den tid vi lever i. Sällan, om någon gång i modern tid, har den regelbaserade världsordning som byggdes upp i ruinerna av andra världskriget varit så kraftigt utmanad av auktoritära ledare och länder som vill att den starkes rätt ska gälla framför folkrätt och mänskliga rättigheter. För första gången på två decennier har vi fler diktaturer i världen än liberala demokratier, och det är något som hotar säkerheten för oss alla.

Det är också därför som vi socialdemokrater har anmält två talare i den här debatten för att beröra våra reservationer. Min kollega Azra Muranovic kommer senare att belysa barns rättigheter, Mellanöstern och utvecklingen i Gaza och på det ockuperade Västbanken.

Herr talman! Låt mig börja i Ukraina. Rysslands fullskaliga invasion har nu gått in på sitt femte år. Det ukrainska folket har stått upp mot den ryska terrorn i fyra år. De fortsätter att betala ett mycket högt pris, inte bara för sin egen frihet utan för hela Europas säkerhet.

Ryssland har mött ett gemensamt, europeiskt och ukrainskt motstånd som de kraftigt har missbedömt styrkan i. Vi måste långsiktigt och mål-

medvetet fortsätta att stå enade just när det gäller att stå upp för det som angrips: frihet, självbestämmande och folkrätt.

Men det finns en dimension av den ryska krigsföringen i Ukraina som jag vill lyfta fram särskilt, och det är ekocidbrotten. Rysslands krig innebär ju inte bara ett krig mot människorna utan också mot naturen och mot framtiden. Den medvetna miljöförstörelsen syftar till att underminera förutsättningarna för Ukrainas återuppbyggnad. Ukraina brukar kallas världens kornbod. Den bördiga jorden bidrar till att föda världen och minska hunger och svält samtidigt som den är central för den ukrainska ekonomin.

Herr talman! Frågan om ekocid är inte ny. Den lyftes redan 1972 av Olof Palme under FN:s miljökonferens här i Stockholm med hänvisning till USA:s användning av miljögiftet Agent Orange i Vietnamkriget och dess långvariga konsekvenser för människor och miljö.

Det ryska anfallskriget har åter fört upp ekocidfrågan på dagordningen. Sprängningen av Nova Kachovka-dammen är det tydligaste exemplet. Tusentals hektar mark översvämmades, människor tvingades fly och stora mängder giftiga ämnen och minor spreds nedströms mot Svarta havet.

Krigets miljökonsekvenser behandlas också i Ukrainas fredsplan, och president Zelenskyj tillsatte en högnivågrupp, ledd av Margot Wallström, som inför tvåårsdagen av invasionen presenterade en rad rekommendationer både till Ukraina och till det internationella samfundet. Ett exempel och en rekommendation som man hade till ICC:s parter, där Sverige ingår, var att verka för att införa ekocid som ett brott enligt Romstadgan. Kriget mot naturen i Ukraina visar tydligt behovet av att en gång för alla göra det åtalbart och straffbart att orsaka storskalig miljöförstöring som är vidsträckt och som får långvariga konsekvenser.

För ett år sedan debatterade utrikesutskottet just denna fråga här i kammaren. Jag kan konstatera att regeringen sedan dess inte tycks ha gjort några större ansträngningar för att driva frågan framåt – detta trots att det ändå finns en bred politisk enighet här i riksdagen och ett tydligt momentum i frågan på den internationella arenan. Det krävs ett målmedvetet arbete för att övertyga fler stater om att agera. Sverige kan inte nöja sig med att bara bevaka frågan, utan vi måste aktivt driva på.

Herr talman! I en tid när attackerna mot den internationella rätten är flagranta och sker i syfte att underminera och sätta den ur spel måste vi slå vakt om det internationella rättsväsendet och dess processer. Det är därför helt oacceptabelt att Trumpadministrationen har riktat sanktioner mot domare och åklagare i Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Det är en allvarlig upptrappning i försöken att äventyra domstolens oberoende, opartiskhet och integritet.

Domare attackeras personligen för att de har deltagit i beslut om arresteringsorder mot Israels premiärminister och den tidigare försvarsministern. Andra har sanktioner riktade mot sig för att de har gett klartecken till att utreda misstänkta krigsbrott begångna av amerikansk personal i Afghanistan.

Konkret innebär sanktionerna att amerikanska företag och banker förbjuds att ha något med personerna att göra och att tillgångar kan bli frysta. I en tid när den internationella straffriheten måste bekämpas hårdare är det helt orimligt att det är de som försöker upprätthålla rättvisan som straffas.

Herr talman! Regeringen har kritiserat de amerikanska sanktionerna, men det som också är viktigt framöver är att agera för att EU ska aktivera

den blockerande stadgan. Det innebär kortfattat att europeiska företag och aktörer förbjuds att följa de amerikanska sanktionerna och att de skyddas från ekonomiska och rättsliga påtryckningar. Även här behöver den svenska regeringen kliva fram och driva frågan gentemot EU-kommissionen, och man behöver göra det tillsammans med andra medlemsstater, särskilt eftersom regeringen säger sig stå bakom att stadgan aktiveras och också Europaparlamentet har uppmanat kommissionen att göra detta.

Herr talman! I januari nåddes en viktig milstolpe när officiella förhandlingar startade i FN om en mellanstatlig konvention gällande brott mot mänskligheten. Det är en viktig möjlighet för att täppa till de brister som finns i den internationella rätten i dag när det gäller de allvarligaste och grövsta brotten som specifikt riktas mot flickor och kvinnor.

En central del i detta är frågan om könsapartheid. Könsapartheid handlar om omänskliga handlingar som begås för att upprätthålla ett institutionaliserat system av systematiskt förtryck.

Vi socialdemokrater anser att Sverige bör driva på i FN och i andra sammanhang för att könsapartheid tydligt ska definieras och införas som ett brott mot mänskligheten. Det är också viktigt att följa den rättsliga process som redan pågår kopplat till Afghanistan, där ICC har utfärdat en arresteringsorder för talibanernas högsta ledare emiren och landets chefsdomare.

De tydligaste exemplen på könsapartheid ser vi just i talibanernas Afghanistan och i mullornas Iran. I Afghanistan fräntas flickor och kvinnor sina mänskliga rättigheter på ett sätt som saknar motstycke. De får inte arbeta, och de får inte gå i skolan efter tolv års ålder. Våld mot flickor och kvinnor har i praktiken legaliserats. I Iran skyr regimen inga medel för att behålla makten och slå ned människors strävan efter frihet genom omfattande våld, dödandet av tiotusentals och ett särskilt hårt förtryck som riktas mot kvinnor och olika minoriteter.

Det var kvinnorna som gick längst fram i protesterna under parollen "Kvinna, liv, frihet" efter att moralpolisen mördade Mahsa Jina Amini. Nobelpristagaren Narges Mohammadi, som sitter fängslad i det ökända Evinfängelset, är en av de röster som under lång tid har drivit på för att könsapartheid ska erkännas som ett brott mot mänskligheten. Det är viktigt att lyssna på henne och på alla de civilsamhällesorganisationer och kvinnorättskämpar världen över som kämpar för att det avskyvärda förtrycket av flickor och kvinnor aldrig ska mötas av straffrihet.

Herr talman! Det var med avsky och bestörtning som vi i går tog del av beskedet att Iran har avrättat en svensk medborgare efter en process utan rättssäkerhet, för det finns ingen sådan i Iran. Det är ett land och en regim som genomför massavrättningar och fullkomligt saknar respekt för människovärdet. Våra tankar går i den här svåra stunden till familj och anhöriga, vars sorg det förstås inte går att föreställa sig.

Herr talman! Jag vill också i detta sammanhang särskilt nämna situationen för politiska fångar – diktatorers och regimers sätt att kväsa motstånd och tysta politiska motståndare, journalister och alla typer av opposition.

Vi var många som välkomnade när den ryske oppositionspolitikern och journalisten Vladimir Kara-Murza släpptes i en fångutväxling och när Sjarhej Tsjchanoŭski släpptes ur regimens klor i Belarus. Ansträngningarna för att också Dawit Isaak, Gui Minhai och Ahmadreza Djalali ska släppas fria omedelbart måste fortsätta.

Runt om i världen sitter tusentals politiska fångar rättslöst fängslade för att de har utövat sina mänskliga rättigheter. Enbart i Turkiet sitter över 6 000 politiska fångar, och antalet ökar. Till Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ och Osman Kavalas namn kan nu också Ekrem İmamoğlu, Istanbuls borgmästare, och namnen på flera andra borgmästare i turkiska städer läggas.

Vi har också sett exempel på hur journalister förföljs. Åtalet mot den svenska journalisten Joakim Medin är ett tydligt exempel på hur det kan gå till. Sverige får aldrig tystna i arbetet för att journalister, människorättsförsvarare, politiker och andra politiska fångar som sitter orättfärdigt fängslade omedelbart ska släppas.

Herr talman! Folkrådet och de mänskliga rättigheterna försvarar inte sig själva. De kräver att vi står upp för dem när de utmanas, när de attackeras och när de behöver stärkas.

Det räcker inte att säga att vi värnar den internationella rätten, utan vi måste försvara den i praktiken. Vi måste agera när den kränks, och vi måste driva på för att utveckla den där den i dag inte räcker till men också där det är realistiskt att nå förbättringar.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att vi socialdemokrater förstås står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 5.

Jag ber om ursäkt för att jag har överskridit min talartid, men jag tycker att det här är ett så oerhört viktigt och avgörande ämne.
(Applåder)

Anf. 134 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Utrikesutskottets debatt avseende UU14 *Folkrätt, inklusive mänskliga rättigheter* är enligt min uppfattning en av årets viktigaste debatter här i kammaren.

Inledningsvis vill jag yrka avslag på samtliga reservationer och därmed bifall till majoritetens ställningstagande i betänkandet.

I UU14 behandlas motioner om folkrätt och mänskliga rättigheter från allmänna motionsperioderna 2024/25 och 2025/26.

Folkrådet och de mänskliga rättigheterna är satta under prövning. Därom råder det ingen tvekan.

Låt mig blicka tillbaka. När FN grundades 1945, efter andra världskriget, var det som en garant för fred, säkerhet och respekt för mänskliga rättigheter och folkrätt. I dag kan vi tyvärr konstatera att FN är dysfunktionellt och att stora reformer behöver genomföras för att återupprätta FN som organisation – en organisation som står upp för just fred, säkerhet, folkrätt och mänskliga rättigheter. FN ska vara en arena där världens länder kan genomföra överenskommelser som beaktas av medlemsländerna – med FN:s grundläggande värde som ledstjärna.

Jag är därför väldigt glad över att det pågår ett reformarbete och att Sveriges regering är drivande i det. Men tyvärr är jag ytterst orolig för att man inte kommer att nå fram i reformarbetet. Det finns nämligen för många krafter som är emot en förändring. Därmed inte sagt att jag inte vill att FN ska fortsätta. Vi behöver FN, och det kommer alltid ljusare tider efter de mörka.

Jag vill också nämna ett annat organ som bildades efter andra världskriget. Det är EU, herr talman. EU byggdes upp för att säkerställa att Euro-

pa skulle vara tryggt och säkert och att Europas länder inte längre skulle kriga med varandra. EU bygger på partnerskap. Jag tycker att grundtanken med EU finns kvar, för EU:s medlemsländer har inte fallit i krig med varandra. Och man fortsätter att arbeta för en regelbaserad världsordning.

Jag nämner den regelbaserade världsordningen eftersom den är väldigt viktig. Vi behöver den. Jag kan konstatera att när den regelbaserade världsordningen respekteras blir världen inte bara tryggare och säkrare. Den blir också rikare och friare.

Jag vill också nämna någonting om behovet och vikten av ansvarsutkrävande för de krigsbrott som begås i Ukraina, herr talman. Ukraina är en högt prioriterad fråga inom EU men också i Sverige. I dag fick vi i utrikesutskottet höra – flera gånger, i flera olika avsnitt – hur viktigt det är att Rysslands illegala anfallskrig, som inleddes den 24 februari 2022, fortsätter att stå i fokus. Jag säger detta med tanke på hur det var när det gäller Krim. Krim annekterades 2014. Ungefär fyra år senare slutade världen att tala om den illegala annekteringen.

Nu har det gått mer än fyra år, och Ryssland har inte bråttom. Ryssland fortsätter sitt illegala krig. Jag säger: Vi får inte tystna, herr talman. Vi måste fortsätta att lyfta upp vad Ryssland begår för brott mot den internationella rätten och hur Ryssland attackerar urskillningslöst – civila och civil infrastruktur.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har Sverige och övriga EU-medlemsländer arbetat för att stärka ICC och de ukrainska brottsbekämpande myndigheternas arbete. Sverige är en av de främsta bidragsgivarna och bidrar med extra finansiellt stöd till ICC. Sverige bistår även med åklagare och experter från Polismyndigheten, vilka har sekunderat ICC. Sverige bidrar med personal som stöder de ukrainska myndigheterna genom EU:s rådgivande insats i Ukraina.

Jag vill också nämna att justitieminister Gunnar Strömmer vid ett flertal tillfällen har upprepat Sveriges och övriga EU-medlemsstaters stöd för ICC samt vikten av att ett fullt ansvarsutkrävande för krigsförbrytelse och andra grova brott mot folkrätten i Ukraina uppnås.

Värt att notera är att Polismyndigheten bidrar med utredare till det fältkontor i Ukraina som ICC – här är jag osäker – antingen håller på att upprätta eller ska upprätta. Jag är osäker på den punkten och vill inte bli citerad på den. Men jag tycker att det är viktigt att Polismyndigheten ska delta där.

I det här sammanhanget vill jag också säga att de senaste årens utveckling i Mellanöstern förskräcker. Under decennier har oron i Mellanöstern varit omfattande, men den nuvarande utvecklingen är accelererande med risk för att alla involverade är förlorare.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg historien. Den 7 oktober 2023 attackerade Hamas Israel. Terrororganisationen Hamas tog cirka 250 personer – civila, soldater, barn, vuxna och äldre – som gisslan och förde dem till Gazaremsan. Vid Hamas attack dödades 690 israeliska civila, inklusive 35 barn och 70 utländska medborgare. Efter Hamas attack följde ett långvarigt och utdraget krig – eller konflikt.

Detta är naturligtvis mycket, mycket sorgligt. Jag vill också säga att det dröjde mer än två år innan den sista i den gisslan som Hamas hade tagit återbördades till Israel, herr talman.

Den svenska regeringens ståndpunkt är enligt min uppfattning rimlig. Den syftar nämligen på ansvarsutkrävande – ett ansvarsutkrävande för att

man ska kunna få en långvarig fred. Men den svenska regeringen säger också att en tvåstatslösning är nödvändig. Den säger att de illegala bosätternas övervåld och överträdelser måste upphöra.

Vad som har hänt efter detta är det vi ser i dag. Israel har invaderat Libanon i syfte att stoppa Hizbollah. Israel och USA har gemensamt invaderat Iran. Iran å sin sida har attackerat gulfstater och planerar och utför terrorhandlingar runt om. Det här måste upphöra. Det här är allvarliga brott mot den internationella rätten och mot mänskliga rättigheter – mot allt, herr talman.

Jag önskar att världen står enig för att få stopp på det illegitima krig som nu bedrivs. Och ansvarsutkrävande krävs.

Det är väldigt tragiskt med alla dessa personer som avrättas, mördas, i Iran. Iran är ingen rättsstat och har inte varit det. EU har terrorklassificerat det iranska revolutionsgardet, och det är ett steg framåt när det gäller ansvarsutkrävande. Men det är inte tillräckligt. Mer kommer att komma.

Herr talman! Det är också tragiskt för oss alla när vi i dag har nåtts av nyheten att en svensk avrättades i går. Det är en person som avrättats utan en korrekt rättsordning och som utsatts för ett oåterkalleligt övergrepp. Precis som har sagts av tidigare talare går våra tankar till den avrättades nära och kära. Låt mig nämna att det är fler som lider. Därav är ansvarsutkrävandet oerhört viktigt.

Tiden går. Jag skulle gärna ha talat om kvinnors och flickors rättigheter. Jag skulle gärna ha talat om övergrepp mot minoritetsgrupper i Kina. Men, herr talman, av respekt för talartiden avslutar jag mitt anförande här.

Anf. 135 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för ett viktigt anförande! Jag håller med om mycket, som när det gäller att värna den internationella rätten. Vi har en gemensam oro för utvecklingen i Mellanöstern.

Det jag vill ställa en fråga om är det som ledamoten nämnde kopplat till vikten av ansvarsutkrävande för Rysslands brott under kriget i Ukraina.

Jag återkommer till frågan om ekocid. Moderaterna har sagt sig vara positiva till frågan om att göra ekocidbrott till ett brott mot internationell rätt. Jag har också noterat att statsministern har uttalat sig positivt.

Det finns ett momentum internationellt. Ett stort antal länder som är parter i Romstadgan har uttryckt sig positivt och sagt att de stöder förslaget.

Just utifrån att vi har en bred enighet i Sverige riksdag om att vi tycker att det är ett intressant förslag handlar frågan lite grann om: Vad gör Sveriges regering för att frågan ska föras framåt i internationella forum så att den inte bara stannar vid något slags seminarium om internationell rätt?

I det betänkande som vi i dag debatterar konstaterar utskottsmajoriteten att man följer regeringens analys av detta. Då är min fråga till ledamoten: Vad är regeringens analys, och vad har regeringen gjort under det senaste året?

Den här frågan var uppe till debatt i den motsvarande debatten för ett år sedan. Jag tycker inte att det räcker att vi står här ett år senare och det inte verkar ha hänt särskilt mycket.

Anf. 136 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Linnea Wickman lyfter fram ansvarsutkrävande och specifikt ekocid. Låt mig säga precis det som jag sa tidigare i talarstolen.

Sverige är det land i EU som ger mest stöd till ICC. Detta visar på Sveriges stora stöd för rättsordningen och för ansvarsutkrävande. Sverige har också genom Polismyndigheten bidragit med personal på plats. Sverige bidrar med kompetens. Jag tycker att detta visar på Sveriges och regeringens starka stöd för att ansvarsutkrävande ska uppnås.

Jag vet att ledamoten ingår i den svenska delegationen till OSSE. Jag hoppas att den svenska delegationen lyfter fram ekocidfrågan där, för OSSE har stort genomslag och är någonting som många länder värderar högt. Jag vill därför skicka tillbaka frågan till ledamoten.

Jag kan nämna att vi har lyft upp frågan ett flertal gånger inom IPU. Jag vet att också regeringen gör detta. Vi måste jobba på bred front, precis som regeringen gör. Därför vill jag gärna höra, herr talman, hur OSSE-delegationen arbetar med frågan.

Anf. 137 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan tillbaka från ledamoten!

Vi lyfter fram ekocidfrågan i OSSE:s parlamentariska församling. Det är föredömligt att det också görs i IPU av den svenska IPU-delegationen. Det är såklart jätteviktigt vad vi gör i olika internationella forum, men jag ska återgå till frågan.

Det är trots allt den svenska regeringen som har möjlighet att agera. Nästa steg skulle till exempel kunna vara att Sverige som land formellt ställer sig bakom en förändring av Romstadgan just för att inkludera ekocid som ett brott under Internationella brottmålsdomstolens mandat.

Det här kräver politisk vilja. Jag blir faktiskt inte riktigt klok på varför det inte är möjligt att få något svar på vad regeringen konkret har gjort under det senaste året sedan vi debatterade detta senast.

Här kan den svenska regeringen verkligen känna ett brett stöd från Sveriges riksdag. Dessutom håller jag verkligen med om att det är väldigt bra och viktigt att Sverige bidrar så mycket till de internationella domstolarnas arbete på olika sätt.

Det starka stödet till Ukraina står hela den svenska riksdagen bakom. Det är därför jag undrar varför vi nu inte kan ta nästa steg och mer offensivt driva ekocidfrågan. Det är trots allt en rekommendation från den arbetsgrupp som president Zelenskyj själv tillsatte.

Anf. 138 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Ansvarsutkrävandet av Rysslands och Putins agerande är en av vår tids absolut viktigaste frågor, och den får inte tystna.

Jag har här nämnt att både utrikesministern och justitieministern driver frågan om ansvarsutkrävande. Exakt vad ministrarna gör och säger kan jag inte säga, för jag deltar inte i de mötena. Men jag kan säga att regeringen driver på och agerar.

Att Sverige är det EU-land som ger mest till ICC känner jag mig väldigt stolt över. Jag är övertygad om att ju mer vi debatterar frågan om ansvarsutkrävande av Rysslands aggression här i riksdagen, desto större möjlighet har vi att nå ut.

Vi får inte lov att tystna, och vi får inte låta oss förvirras av att det pågår många andra angelägna konflikter att engagera sig i.

Anf. 139 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Vi debatterar nu en rad motioner från allmänna motions-tiden med fokus på folkrätten och mänskliga rättigheter. Jag kan inte ta upp alla brott mot mänskliga rättigheter. Jag kommer att fokusera på Kina, Mellanöstern och några andra frågor, som kvinnors rättigheter. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation numro 2.

Folkrätten är det internationella regelverk som handlar om hur stater ska agera gentemot varandra. Den bygger på respekt för FN-stadgan, rät-ten till territoriell integritet och förbud mot våldsanvändning. Folkrätten inkluderar bland annat mänskliga rättigheter och humanitär rätt men också ansvarsutkrävande för brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Dessvärre pågår en mycket allvarlig utveckling i motsatt riktning. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, USA:s försök att lägga under sig Grönland, Marockos illegala ockupation av Västsahara, omvärldens flathet inför Israels folkmord i Gaza och Kinas arbete för att urholka cen-trala begrepp är alla exempel på angrepp mot folkrätten.

USA:s och Israels bombningar av Iran strider mot folkrätten, men även Irans angrepp på grannländerna är brott mot folkrätten. Nu behövs en de-eskalering och att diplomatin tar vid samt att åtgärder omedelbart vidtas för att skydda civilbefolkningen.

Regimen i Iran måste ge vika för en demokratisk utveckling och de militära angreppen upphöra. Det iranska folket har lidit länge nog. De mänskliga rättigheterna i Iran har varit eftersatta under decennier, och sär-skilt hårt har kvinnor drabbats, vilket vi känner väl till. Detta måste få ett slut. Irans folk har rätt till frihet och demokrati, och de behöver allt stöd de kan få. Självklart måste den svenska medborgaren Ahmadreza Djalali omedelbart frigges.

Utan folkrätt byggs en ordning där fred byggs genom styrka. Det ger i praktiken stormakterna global kontroll och lämnar fältet fritt för dem att dela upp världen mellan sig. När folkrätten är under attack måste demo-kratiska länder som Sverige stå upp på ett tydligare sätt, försvara den och inte göra någon skillnad på om det är ett stort eller litet land som bryter mot den. Samma tydlighet och samma principer måste gälla gentemot Ryssland, Israel, USA, Kina och Marocko, för att nämna några. Tyvärr saknas ofta den tydligheten hos den svenska regeringen.

Jag ser FN som en central aktör för global fred, säkerhet och solidaritet och betonar organisationens roll för att skydda folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Därför behöver FN stärkas. Tyvärr ser vi hur det svenska stödet till FN minskar, vilket betyder ett försvagat FN samt minskat svenskt inflytande.

Det är också viktigt att vi inte glömmer det palestinska folket, mot bakgrund av situationen i Iran. Situationen i Gaza är fortfarande alarmerande efter att minst 70 000 civila har dödats. I stort sett hela Gaza ligger i ruiner, och 90 procent av befolkningen är helt beroende av hjälp och tvingas bo i tält och skjul utan skydd mot väder och regn.

Trots vapenvilan är Gaza fortfarande en av världens värsta och farlig-aste platser för barn att växa upp på. Även på Västbanken är situationen

allvarlig. Palestinier terroriseras, dödas och fördrivs i tusental från sina hem av aggressiva illegala bosättare medan de israeliska myndigheterna tittar på eller till och med medverkar.

Självklart fördömer vi även Hamas angrepp den 7 oktober 2023. Jag vill få det sagt, så att det inte råder några tveksamheter kring det.

Sverige ska försvara folkrätt och mänskliga rättigheter och tydligt markera mot länder som bryter mot dem. När den svenska regeringen handlar med krigsmateriel med Israel mitt under pågående folkmord i Gaza gör den det motsatta. Sverige har skrivit under Romstadgan, som innebär att man förbundit sig att utreda alla personer som kan misstänkas för att ha bidragit till folkmord, inklusive Israels premiärminister Netanyahu. Internationella brottmålsdomstolen har utfärdat en arresteringsorder mot Netanyahu.

Sverige bör tillföra de internationella domstolarna ICC och ICJ mer resurser så att de har alla nödvändiga förutsättningar för att utreda brott. Sverige måste fördöma USA:s sanktioner mot ICC, som undergräver internationell rätt. Sverige bör även verka för att EU aktiverar blockeringsstadgan mot USA:s sanktioner för att skydda ICC och dess domare så att domstolen kan fortsätta att utreda Israel och andra som begår brott mot de mänskliga rättigheterna.

Klimatkrisen är ett faktum vi måste ta på allvar. Tyvärr begås allvarliga miljöbrott utan att det får tillräckliga konsekvenser. Till exempel begår Ryssland allvarliga miljöbrott i kriget i Ukraina. Sverige bör därför ansluta sig till förslaget om att komplettera Romstadgan med ett femte brott – ekocid, alltså storskalig miljöförstöring. En sådan kriminalisering skulle lägga fast en gemensam yttre gräns för storskalig förstörelse av miljön och utgöra en global åtgärd mot globala problem.

Brotten mot de mänskliga rättigheterna är många runt om i världen. I det här betänkandet lägger jag mycket fokus på Kina. Kina är en hårdför diktatur som systematiskt kränker en lång rad fundamentala mänskliga rättigheter som yttrandefrihet, organisationsfrihet och religionsfrihet. De etiska och religiösa minoriteterna i Kina tillhör dem som drabbas allra hårdast av förtryck från den kinesiska statsapparaten. Störst är trycket mot det muslimska Xinjiang – uigurererna – och det buddistiska Tibet.

Den kinesiska konstitutionen garanterar män och kvinnor lika rättigheter, men i realiteten finns stora utmaningar när det gäller kvinnors rättigheter. Kina är dessutom det land i världen som avrättar i särklass flest människor per år. Vi menar att den svenska regeringen i varje form av kontakt med Kina bör kräva ett stopp för användandet av dödsstraff.

Kina är även en av världens största marknader för organtransplantation. Det finns uppgifter om att organ stulits från samvetsfångar. Sverige bör verka för att en internationell utredning tillsätts med anledning av rapporterna om organstölder.

Det finns inte längre skäl att upprätthålla ett rättshjälpsavtal med Hongkong. Rättsväsendet där kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Sverige behöver även verka för demokratiska reformer i Hongkong.

Enligt den internationella fackliga samarbetsorganisationen International Trade Union Confederations rankning är Kina ett av de länder i världen där det inte finns någon garanti för fackliga rättigheter. Sveriges regering

bör verka för att stärka de fackliga rättigheterna och arbetstagarnas rättigheter i Kina.

De internationella företagen måste också ta sitt ansvar för att mänskliga rättigheter efterlevs. Globala ramavtal spelar en viktig roll för företag som verkar i stater där det saknas möjlighet att teckna kollektivavtal på nationell nivå, eftersom de globala ramavtalen lägger ett gemensamt golv för vilka villkor som aldrig får brytas inom en koncern oavsett var verksamheten bedrivs. Den svenska regeringen bör arbeta för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal.

Ett land som kommit i skymundan är Turkiet. Utvecklingen där går åt fel håll. Ett stort antal demokrati- och frihetskämpar sitter fortfarande i fängelse. Det handlar om journalister, människorättsförfvarare och oppositionella, inklusive parlamentsledamöter. Ett tydligt exempel är den tidigare ordföranden för det demokratiska partiet HDP, Selahattin Demirtaş, som 2024 på falska grunder dömdes till 42 års fängelse, trots att Europadomstolen för mänskliga rättigheter har beslutat att han ska frigges. Sveriges regering måste med kraft driva på för omedelbar frigivning av Demirtaş och samtliga som fängslats på felaktiga grunder.

Kränkningen av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna världen över. Kvinnors liv begränsas och hotas av diskriminerande lagstiftning och samhällsnormer. Att kvinnors rättigheter gäller är en förutsättning för fred, säkerhet och utveckling. För att bygga verklig och hållbar jämställdhet krävs att kvinnor aktivt kan delta på alla samhällsnivåer. Sveriges regering bör därför intensifiera arbetet med att främja en jämställd fördelning av makt i världen.

Som vänsterpartist vill jag se ett breddat säkerhetsbegrepp som inkluderar kvinnors säkerhet. Brist på makt, inflytande och rörelsefrihet, brister i att uppnå sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR, samt mäns våld mot kvinnor är viktiga säkerhetsfrågor ur både nationellt och internationellt perspektiv. Jag anser att alla beslut inom försvars-, säkerhets- och biståndspolitik ska genomsyras av jämställdhetsbegreppet.

Sverige ska vara en tydlig röst i FN och andra internationella sammanhang för SRHR och särskilt för rätten till abort och sexualundervisning och hbtqi-personers rättigheter. I Agenda 2030 har världens länder slagit fast att alla människor i världen ska ha tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter till 2030.

Flickor och kvinnor drabbas runt om i världen av hedersrelaterat våld och förtryck, men även pojkar och unga män blir utsatta. En särskilt utsatt grupp är hbtqi-personer, och inte sällan legitimeras det av ett förtryckande, traditionellt eller religiöst rättssystem eller en sådan praxis. Sverige bör därför öka stödet till jämställdhet och SRHR. Tyvärr ser vi att utvecklingen går åt fel håll, men jag kan lova att när vi får tillbaka makten kommer vi att återställa stödet till jämställdhet och SRHR bland det första vi gör.

Anf. 140 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Lotta Johnsson Fornarve nämnde i sitt anförande att Sverige bör betala mer till FN. Men låt mig nämna att Sverige tillhör topp tio när det gäller hur mycket som betalas till FN relaterat till bnp. Är inte det väldigt mycket? Vad anser Lotta Johnsson Fornarve? Betalar inte Sverige väldigt bra till FN när vi faktiskt tillhör topp tio när det gäller andel av bnp? Jag skulle vilja få ledamotens kommentar till detta.

Anf. 141 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:
Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för frågan!

Ja, Sverige betalar fortfarande en hel del till FN. Men faktum kvarstår: Det svenska stödet till hela FN-systemet har minskat ganska mycket.

Vi vet hur viktigt FN-systemet är – det talade även ledamoten om i sitt anförande. Vi ser hur stödet till UN Women, UNFPA och Unaid har minskat och att stödet till UNRWA helt har försvunnit – UNRWA som är en helt avgörande organisation för palestiniernas rättigheter. Så visst finns det mycket att återställa när det gäller stödet till FN.

När vi minskar stödet till FN-systemet minskar också vårt inflytande. Dessutom försvagar vi FN i en tid när FN behöver stärkas. När vi ser hur folkrätten är under attack är FN en av de främsta garanterna när det gäller att stå upp för folkrätten och mänskliga rättigheter.

Vi behöver alltså göra mycket mer för att stärka stödet till FN i framtiden. Det är min bestämda uppfattning.

Anf. 142 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Sverige tillhör topp tio när det gäller betalning som andel av bnp. Jag önskar att ledamoten Lotta Johnsson Fornarve skulle uttala sin uppfattning till alla dessa 190 länder som inte betalar lika mycket av bnp som Sverige gör. Det tycker jag skulle vara bra för att stärka FN.

Sedan finns det ytterligare en sak. En del länder betalar sent; Sverige betalar tidigt. Om avgiften till FN betalas sent och FN inte har hunnit spendera den returneras den till medlemsländerna. Så driv den frågan: att inte bara Sverige utan alla länder ska betala i tid. Det tycker jag borde vara ett minimikrav, och det hoppas jag att alla ledamöter här i Sveriges riksdag kan ställa sig bakom.

Anf. 143 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för ytterligare kompletterande frågor!

Jag håller verkligen med om att alla länder ska bidra till FN och att vi gemensamt måste jobba för att driva på och trycka på de länder som inte betalar det de ska till FN-systemet, inte minst USA. Det finns även många andra länder som naturligtvis måste bättra sig. Här har vi en gemensam uppgift som jag gärna tar till mig, för detta är naturligtvis jätteviktigt.

Men det betyder inte att Sverige ska dra sig tillbaka, för det har vi faktiskt gjort när vi har minskat stödet till en rad viktiga FN-organisationer som jobbar för till exempel kvinnors säkerhet, SRHR och jämställdhet – som UN Women, UNFPA och många fler.

I en situation när vi ser hur det internationella biståndet minskar kraftigt, inte minst på grund av det indragna amerikanska stödet, ser vi också hur särskilt kvinnor och flickor drabbas oerhört hårt av detta. I det sammanhanget måste Sverige agera motvikt. En viktig sak är att öka stödet till de viktiga organisationer som jobbar för jämställdhet runt om i världen, som UN Women och UNFPA.

Men också stödet till UNRWA behöver återupprättas, för det är en oundgänglig organisation till stöd för palestiniernas rättigheter.

*Folkrätt, inklusive
mänskliga rättigheter*

Anf. 144 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! I dag behandlar vi ett betänkande om folkrätten och mänskliga rättigheter. Folkrätten och den regelbaserade världsordningen är viktiga både för stabilitet och för främjandet av mänskliga rättigheter och underlättar också det internationella samarbetet.

Med fokus på dessa ämnen skulle det vara svårt att inte beröra utvecklingen i Iran. Sedan 1979 har Islamiska republiken Iran krossat all politisk opposition och nekat det iranska folket rätten till deras mest grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. I stället för frihet och skydd har regimen bara kunnat erbjuda sin befolkning förtryck och förföljelse.

Diskussionen kring folkrätten bör ställas i relation till de fruktansvärda brott och övergrepp mot mänskliga rättigheter som regimer utövar mot sina egna befolkningar, på samma sätt som den islamiska regimen har förtryckt det iranska folket varje dag. Denna situation väcker stora och allvarliga frågor kring hur väl anpassad till verkligheten folkrätten är. Vad händer när stater som skyddas av folkrätten börjar begå storskaliga och allvarliga övergrepp mot sina egna befolkningar och dödar tiotusentals civila?

Det vi åtminstone med säkerhet vet är att frihet inte ges av förtryckare. Den erövrar av människor med mod, uthållighet och tro på demokrati. Det iranska folket har visat prov på ett mod som har varit inspirerande för en hel värld. Vi behöver tydligt stå på det iranska folkets sida, öka trycket mot den islamiska regimen och ge vårt stöd till dem som kämpar för mänskliga rättigheter och demokrati.

Herr talman! Religionsfriheten är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna. Detta har dock inte tidigare avspeglats i svensk utrikes- och biståndspolitik, trots omfattande kränkningar. I dag lever cirka tre fjärdedelar av jordens befolkning i länder där religionsfriheten är kraftigt begränsad, antingen av stater eller av andra grupper i samhället. Dessa begränsningar hindrar människor från att leva sina liv i frihet och motverkar skapandet av jämställda, fredliga och demokratiska samhällen.

Detta har Kristdemokraterna och denna regering lyckligtvis ändrat på. Genom ett målinriktat arbete har religionsfriheten blivit en prioritet. I den senaste utrikesdeklarationen, som presenterades för en månad sedan, är religionsfriheten tydligt prioriterad: "Mänskliga fri- och rättigheter måste försvaras. Varje individs lika värde oavsett kön, ålder, sexuell läggning eller religion är en frihetsfråga. Kränkningar av religionsfriheten är ett växande globalt problem. Religions- och övertygelsefrihet är därför en integrerad del av Sveriges arbete för mänskliga rättigheter världen över."

I reformagendan och ett flertal strategier för bistånd kan man numera också läsa om att biståndet ska främja religionsfriheten och skyddet för religiösa minoriteter, särskilt kristna som i dag utgör en speciellt förföljd grupp i världen. Detta konstateras också i utskottets ställningstagande. Främjandet av religiösa minoriteters rättigheter ska prioriteras, och man ser positivt på att regeringen fortsätter att uppmärksamma detta i både FN och EU och på så vis tydligt visar Sveriges stöd till kristna minoriteter runt om i världen.

Den ökade förföljelsen är omfattande och särskilt oroande. Open Doors rapport visar att cirka 388 miljoner kristna utsätts för förföljelse varje år. På grund av sin tro riskerar de hot, våld, tortyr och ytterst sina liv. Denna

trend är särskilt påtaglig i länder som Nigeria, Sudan, Syrien och Irak, för att nämna några exempel.

Herr talman! I Mellanöstern riskerar kristna att försvinna från sina historiska hemländer. Detta blir relevant inte minst med tanke på utvecklingen i Libanon, dit kriget återigen spridit sig. Under mars har striderna mellan Israel och terrorgruppen Hizbollah intensifierats. Över en miljon människor har tvingats lämna sina hem, och våldet breder ut sig över allt fler delar av landet. Det som började som en regional konflikt har nu blivit ett direkt hot mot Libanons stabilitet och civilbefolkning.

Kristendomen i Libanon har en kontinuerlig historia sedan apostlarnas tid, och arameiskan var tidigare det dominerande språket. I över 100 år har Libanon varit en av de sista platserna i Mellanöstern där kristna kunnat leva som en naturlig del av samhället och inte som en marginaliserad minoritet. Att bevara landets suveränitet och stabilitet är därför avgörande för att skydda den religiösa mångfalden och de historiska kristna samhällena.

Trots att Libanons kristna inte är en part i den pågående konflikten hamnar de ofta i kläm, fångade mellan regionala makter och terrorgruppen Hizbollah. Därför bör vi stödja de kristna som vill stanna kvar i sina samhällen för att skydda sina kyrkor och bevara sin kristna närvaro som en självklar och oumbärlig del av landet. För oss kristdemokrater kommer detta alltid att vara en prioritet i ord och handling.

Herr talman! Syrien har i 2 000 år varit ett av kristendomens viktigaste kärnområden, där Paulus omvändelse i Damaskus och den tidiga kyrkans framväxt lade grunden för mycket av den kristna tradition vi känner till i dag. Men under de senaste åren har landets historiska kristna befolkning drabbats hårt av krig, våld, förföljelse och flykt.

Samtidigt och i dagarna pågår en oroande utveckling i al-Hasakahregionen i nordöstra Syrien, som i generationer varit hem för Syriens ursprungsbefolkning syrianer, assyrier och kaldéer. Myndigheterna har nu börjat ta bort det arameiska språket från offentliga skyltar – endast arabiska och kurdiska återstår. Språk är inte bara kommunikation; det är identitet, historia och kultur. Detta är en åtgärd som underminerar och riskerar att marginalisera ett av Mellanösterns kristna urfolk och dess språkliga arv.

Sverige och omvärlden måste agera för att stoppa att ett av världens äldsta kristna språk, arameiskan som Jesus själv talade, trängs bort. Vi måste skydda de människor och traditioner som burit detta arv i över 2 000 år.

Herr talman! Kristdemokraterna vill att Sverige via FN och EU ska driva på för att införa sanktioner mot personer, enheter och i vissa fall länder som inte respekterar religionsfriheten i praktiken. Vi vill att man tar fram handlingsplaner för att skydda och säkra kristnas fortsatta existens där de är hotade, som i exemplet i Mellanöstern. Vi vill att Sverige utser en särskild ambassadör för religionsfrihet och använder biståndet som ett verktyg, riktat så att en del av det kan gå via lokala kyrkor och andra organisationer som bäst och effektivast når de mest utsatta.

En osäker och oförutsägbar värld som är i snabb förändring kräver ett värderingsorienterat ledarskap. Det har den här regeringen visat, och det finns mycket mer att göra. Kristdemokraterna kommer att vara garanten för en utrikes- och biståndspolitik som fortsätter att prioritera kampen mot förföljelsen av kristna och främjandet av religionsfrihet.

Anf. 145 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det här är en debatt som kan ta väldigt många olika riktningar. Det har väl lite grann framgått av de tidigare inläggen.

Vi befinner oss i en tid när folkrätten, den internationella rätten, verkligen är under prövning och utmanas av det som händer. Vi befinner oss i en värld där vi inte riktigt vet vad som gäller i morgon.

Det är klart att för Sverige har folkrätten en central roll. Folkrätten är egentligen både traktat och överenskommelser men också en sedvanerätt, och det är sedvanerätten som nu utvecklas eller kanske omformas på grund av vad som händer i världen just nu.

Rysslands brutala angrepp på Ukraina var ett tydligt brott mot den internationella rätten och FN-stadgan om att inte ta territorier med militärt våld. I det läget har även vi haft en diskussion, ofta här i kammaren, om att vi måste utveckla folkrätten.

Vi tycker att man i det här läget ska kunna ha tillgång till de frysta ryska tillgångarna. Även om man säger att detta inte är förenligt med folkrätten är det en del av folkrätten som vi tycker att man behöver utveckla. Man måste kunna möta ett pågående brott mot FN-stadgan med åtgärder som svarar på det, inte bara med domstolsprövning i Internationella brottmålsdomstolen eller ICJ. Vi behöver andra åtgärder i det läge då det begås brott mot folkrätten.

Vi är många som har noterat att president Trump har uttalat att han inte behöver någon internationell rätt. Han nöjer sig med sin moral. Det är tillräckligt för honom.

Det är klart att i en värld där en ledares moral är det som ska definiera utvecklingen av folkrätten kommer vi att hamna i ett väldigt farligt läge. Det blir så som tidigare sagts – att makt går före rätt och att auktoritära ledare begår övergrepp på den internationella rätten.

I grund och botten handlar det vi ser just nu om att auktoritära ledare tar allt större grepp om vår värld. Vi ser det när man angriper medier och journalister. Vi ser det när man angriper akademien. Vi ser det när man ger sig på minoriteterna, hbtqi-personer och kvinnors rättigheter.

Under tiden som denna debatt har pågått har jag noterat att president Putin har kommit med budskapet att kvinnor i Ryssland som inte vill ha barn ska hänvisas till psykologer. Där ser vi hur kvinnors rättigheter återigen angrips. Det är något som händer i många länder just nu – man försöker slå tillbaka de landvinningar som vi har uppnått.

I det här läget är det samtidigt viktigt att inte ge upp om folkrätten och internationell rätt. Det är viktigt att hålla i traktat och överenskommelser, och det är viktigt att utveckla sedvanerätten i rätt riktning för att stärka mänskliga rättigheter och för att stärka de grundläggande delarna i den internationella rätten – att hävda normerna när normlöshet håller på att bli regel.

Om detta handlar inte det här betänkandet så mycket. Betänkandet baseras ju på motioner från i höstas, och de är ramen för hur utskottet svarar.

Jag måste ändå säga att i den utskottstext som handlar om folkrätt finns det anledning att vara tydlig med att folkrätten inte är selektiv. Tillämpningen och grunden i internationell rätt vid brott mot den gäller både stormakter och små stater. Det gäller både auktoritära ledare, diktatorer och demokratiskt valda.

Vi ser hur man bryter mot detta. Kina väljer bort havsrätten, till exempel. De tycker inte att det passar dem att den ska gälla i, ja, låt oss kalla det Syd kinesiska sjön. Det finns de som hävdar att det är Filippinska sjön, så även det är omtvistat. Men så gör de.

Andra väljer att selektivt bortse från internationell rätt, oavsett om det gäller USA eller Ryssland. Vi pratar också rätt mycket om Iran här. Jag kan instämma i det mesta som har sagts när det gäller Iran och Irans brott, men det kommer också en signal om att det som USA har gjort tillsammans med Israel inte heller stämmer överens med internationell rätt.

Man försökte före Irak invasionen att hålla sig till den internationella rätten, för då valde man ändå att söka övertyga säkerhetsrådet. Man fick inte med sig säkerhetsrådet, men man testade. Från vår sida ser vi det som en viktig signal att man faktiskt prövar. Vi vet också att säkerhetsrådet är blockerat av antingen den ena eller den andra – eller tredje – som lägger in sitt veto, men då har man i alla fall gått den vägen och prövat. Det är en viktig signal när det gäller att inte undergräva FN och FN:s normer genom att helt enkelt runda systemet. Det tycker jag naturligtvis att det finns skäl att påpeka i det här läget.

Vi har ett flertal reservationer. Det har pratats rätt mycket om ekocid, och vi är från vår sida väldigt tydliga med att vi tycker att man ska kunna bli prövad och straffad för att ha begått grova miljöbrott. Ett exempel är dammen i Ukraina, som ju skadades totalt, vilket påverkade väldigt många människor och Ukrainas förutsättningar inom jordbruk med mera.

Från vår sida finns naturligtvis ingen tvekan om att stå upp för ekocidbrottet. Man måste dock hantera det på ett sätt som inte saboterar Romstadgan som sådan. Vi vet ju att allt ibland bryts upp, och det vill vi inte göra, så det är den avvägningen som gör att vi har en egen reservation i den här delen.

Jag skulle vilja yrka bifall till reservation 9 under punkt 3. Den handlar om demokrati rörelsen i Hongkong, som jag inte tycker att vi ska glömma – det har också pratats om andra som vi inte ska glömma. Vi ska inte glömma demokrati rörelsen i Hongkong utan stå upp för den.

Vi har nu sett hur till exempel journalisten och tidningsägaren Lai fått ett mycket långt fängelsestraff bara för att han har haft en tidning som har varit fri. Det här är ett exempel på att Hongkongs rättstillämpning inte skiljer sig från Kinas och vad som gäller från Peking.

Från vår sida tycker vi att det rättshjälpsavtal som finns med Hongkong måste upphävas, och flera partier har förslag om detta. När det gäller detta har riksdagen faktiskt en gång i tiden fattat beslut om att detta ska vara Sveriges hållning. Regeringen har valt att inte gå vidare med den frågan, för man tycker att man inte behöver göra något. Vi tycker dock att det är oerhört viktigt att, där det är möjligt, markera också gentemot Kina. Jag yrkar därför just nu bifall till den reservationen.

I övrigt handlar det naturligtvis också om Turkiet, mänskliga rättigheter och journalister och så vidare – vi har flera reservationer som vi står bakom, men jag väljer att yrka bifall bara till denna.

Anf. 146 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren tog upp flera viktiga frågor i sitt anförande, och det jag fastnade för var Kina. Kina begår våldsamma övergrepp.

Det handlar inte bara om att havsrätten inte respekteras och inte heller enbart om att Hongkong inte respekteras. Jag tänker på andra minoriteter.

Det finns förteckningar över ett stort antal minoriteter i Kina som far illa, och de blir ofta diskuterade och debatterade i olika sammanhang. Det handlar om uigurer och om tibetaner. Det handlar om övergrepp mot mänskliga rättigheter men också om övergrepp mot miljö, mot natur och mot religion – mot allt!

Jag skulle gärna vilja höra hur Kerstin Lundgren ser på möjligheten, herr talman, att komma till rätta med problemet med Kina och dess agerande.

Utrikesministern har besökt Kina. Det är den första svenska regeringsföreträdaren på 16 år som har besökt Kina just för att använda sig av diplomati för att försöka hitta en väg framåt när det handlar om den fängslade svensken.

Det är viktigt att vi agerar på alla sätt och vis för att kunna nå fram den diplomatiska vägen. Ett sätt är att besöka landet och ett annat är att sätta press på landet. Jag skulle gärna vilja höra Kerstin Lundgrens syn på detta.

Anf. 147 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag tror inte att ett besök av utrikesministern i Kina förändrar någonting annat än i frågan om visumfrihet, som väl var ett av skälen till resan. Det är i grunden inget fel med detta, för det var någonting som många företagare önskade, men det gäller att inte ge sken av att det var något större genombrott på andra områden.

Något sådant har inte heller framkommit av de återrapporter som vi har kunnat höra när det gäller till exempel vår fängslade Gui Minhai. Det är fortfarande så att han sitter fängslad. Vi vet inte exakt var, och vi får inte besöka honom. Vi får inget tillträde därför att han inte erkänns som svensk medborgare, utan han anses vara kinesisk. Vi vet att man har den hållningen.

Utgångspunkten är att vara tydlig där man kan. En sådan sak gäller att detta inte är en fungerande rättsstat vare sig mot minoriteter eller mot politiska opponenter – om det nu finns några som vågar. Det är inte heller en fungerande rättsstat när det gäller journalister eller civilsamhället i sig. Vi ser ju hur man stänger ned och hur man på ett oerhört kraftfullt sätt har infört en övervakning av varje medborgare, som är impregnerad i regimen propaganda.

Det är någonting som vi måste vara beredda att påtala. Två sätt att göra det är att stötta Taiwan och att stötta demokratirörelsen i Hongkong, för de var en kraft som ingav hopp. De har dock tystats, och vi står inte upp för dem.

Rösta gärna på vår reservation, Margareta Cederfelt!

Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag röstar inte på er reservation, för jag tror inte att den når fram. Däremot tror jag att det var ett utmärkt besök som utrikesministern gjorde och där Gui Minhai också lyftes fram.

Precis som Kerstin Lundgren säger är det väldigt svårt att nå fram när det handlar om Kina, men jag tror att många små stickspår kan leda framåt, för Kina är också ett land där ledningen är väldigt stolt. Om vi kan sticka hål på luftbubblan tror jag att det kan leda till små förändringar.

Låt mig också säga att riksdagens MR-grupp har protesterat i form av brev. Jag är övertygad om att Kina har reflekterat över saken, för breven har kommit i retur. Det tycker jag är ett bevis på att Kina inte tål kritik ens när den är rättfärdigad – då gör den ont!

Det handlar också om Taiwan, och vår regering har lyft frågan om Taiwan. Det är den första regeringen i Sverige som har tagit upp Taiwans rättigheter. Hongkong behöver lyftas fram mer, och tibetanerna behöver lyftas fram mer, liksom uigurerna. Jag tror att detta är frågor som kommer att komma framöver, för totalitära regimer ställer sig inte på mänskliga rättigheters sida i några sammanhang, vare sig det gäller handel, utveckling av Belt and Road och Silk Road eller någonting annat.

Anf. 149 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Nej, det är ju helt klart så att Kina använder vår språkdräkt med kinesisk översättning. Det finns goda exempel; Raoul Wallenberg-institutet har exempelvis tagit fram ett lexikon så att man kan få en översättning när man pratar om mänskliga rättigheter – vilket också Kina gör – och veta vad något egentligen står för.

Vi får inte vara naiva och tro att en resa till Kina förändrar eller sticker hål på någonting. Nu får jag väl inte åka dit längre – jag har nämligen varit på Taiwan, så det är väl slut på resandet till Kina – men jag har också gjort resor dit och samtalat, och det är klart att det är intressant att göra besök. Men vi får inte vara naiva.

Vi har ju sagt att vi ska lära oss av vad vi har gjort med Ryssland. Vi trodde att vi skulle kunna påverka Kina med hjälp av handel och släppte in dem, men nu tar de över. Och vi måste vara uppmärksamma, för även FN-systemet vill de göra till en kinesisk hemmaplan, med en egen tolkning av vilka av FN:s regler som gäller och vad av folkrätten och internationell rätt som gäller. Det ska vi inte gå med på.

Det är alltså oerhört viktigt att vi inte är naiva när det gäller Kina – inte heller när vi pratar miljöfrågor. Många gånger säger vi att vi ska arbeta med Kina där vi har gemensamma intressen, till exempel i klimatfrågan. Men även då måste man se att Kina har sina egna intressen, herr talman, och att de alltid slår igenom. Kina använder varje politikområde som ett vapen för att åstadkomma mänsklighetens ödesgemenskap, nämligen den kinesiska återkomsten på världsscenen – inte minst till 2049.

Anf. 150 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag upplever att vi under mycket lång tid har tagit den världsordning som vi brukar kalla den regelbaserade världsordningen för given. Den håller på att inte bara vittra sönder utan snarast monteras ned. Den har dock även vittrat sönder över tid, och det är egentligen inte för att demokratiska stater har velat det utan för att auktoritära regimer systematiskt har urholkat den.

Sedan 2014 har vi sett hur Vladimir Putins Ryssland steg för steg har brutit mot folkrättens allra mest grundläggande principer, först genom annekteringen av Krim, därefter genom kriget i östra Ukraina och sedan genom den fullskaliga invasionen i februari 2022. Vi kan lägga till Kinas agerande, Irans destabilisering av Mellanöstern och ett allt växande förakt för internationella normer i Donald Trumps administration – det är väl 31 FN-organ som man har lämnat.

Det här är verkligheten, och jag menar att den tvingar oss att tänka klarare. Vi i Sverige förhåller oss ibland till folkrätten som om den vore statisk och närmast helig, men folkrätten är ju inte naturgiven utan formad av människor. Den är formad av kompromisser mellan stater, och den måste också kunna förändras när verkligheten gör det och när våra ideal kräver det.

Det finns en viss målkonflikt här: För en liten stat som Sverige är folkrätten oerhört viktig, och samtidigt vet vi att den ibland också skyddar diktaturer och försvarar för demokratier att försvara sig själva och andra. Därtill skulle Sverige inte ha särskilt mycket nytta av folkrätten om vi hamnade i en konflikt med exempelvis Ryssland så länge de sitter i säkerhetsrådet och har vetorätt.

Nyckeln till att få en internationell världsordning som fungerar är alltså att reformera FN-systemet, från MR-råd till säkerhetsråd. Det är det avgörande, skulle jag säga – att man förmår genomföra en reformering av FN-systemet.

Herr talman! Jag har lyssnat på debatten, och det finns några andra frågor som har tagits upp här och som jag tycker är väldigt relevanta. En av dem är självklart Iran.

Iran har en befolkning på 90–100 miljoner människor som under årtionden har plågats av en regim som exempelvis ger människor elchocker under fötterna och hänger personer i lyftkranar. Vi kan ju bara föreställa oss vad en sådan regim skulle kunna vara beredd att göra om den också förfogade över världens farligaste vapen, det vill säga atomvapen.

Det är självklart mycket oklart vad som nu kommer att ske. Det är möjligt att regimen i Iran faller, men det vet vi inte. Det är möjligt att den kommer tillbaka och mödosamt ska försöka bygga upp sin hegemoni och kontroll igen. Det finns oerhört mycket vapen; det är Basijmilisen och den iranska militären. Befolkningen är i hög grad obehäpnad, förutom vissa kurdiska gerillaförband som finns på den irakiska sidan i gränsområdena. Den iranska befolkningen förtjänar dock självklart att leva i ett annat samhälle, och vi måste göra allt vi kan för att stödja en sådan utveckling.

Iran är också ett pluralistiskt samhälle med olika kulturer, olika religioner och olika etniciteter, och alla har lidit under det här förtrycket. Kvinnor har lidit ännu mer än män, och vissa etniska grupper lever med en ännu hårdare militarisering i sina områden än andra. Alla iranier har dock lidit av detta – förutom ledarskapet, som förföljer de andra.

Man måste kunna se möjligheten att den iranska regimen faller och att befolkningen kan bygga ett nytt samhälle. Det kommer dock inte att bli lätt, och det kan bli mycket blodigt. En sak har jag lärt mig av världspolitiken och läget i världen under alla mina år i politiken, herr talman, och det är att allting alltid kan bli värre. Det är viktigt att ha med sig det. Men det betyder också att allting faktiskt kan bli bättre, och vi får ju hoppas på det.

Det andra jag vill nämna är det som några tidigare talare har tagit upp, nämligen den kristna befolkningen i primärt Mellanöstern. Det är enorm tragedi som nu har pågått under 100–150 år. Det började egentligen när man försökte centralisera makten i Osmanska riket och det blev allt större konflikter med armeniska krav på självstyre under andra halvan av 1800-talet. Det ledde till slut fram till folkmordet på armenier, syrianer, assyrier och kaldéer – alltså katoliker inom samma grupp – under första världskriget.

Vi har därefter sett en exodus av kristna från Mellanöstern. Går vi tillbaka till slutet av 1800-talet bekände sig ungefär var femte invånare i Mellanösternregionen till kristendomen, och i dag är det några få procent. Det finns några fickor; det är katolska maroniter i Libanon, det är till exempel en del kopter i Egypten och så vidare. Det är en samlad befolkning på totalt kanske 10–15 miljoner människor. Den assyriska/syrianska gruppen i ursprungsområdena är väldigt liten.

Före Iran–Irak-kriget och innan Saddam Husseins maktövertagande i Irak fanns det uppskattningsvis 1,5 miljoner kristna – assyrier, kaldéer, syrianer – i Irak, och i dag är de några hundratusen. Iran–Irak-kriget drev människor på flykt. Därefter kom sanktionsåren, Saddam Husseins fall, inbördeskriget i Irak, framväxten av al-Qaida och det som senare blev Islamiska staten, attacker på kyrkor och så vidare. Det har gjort att det är några hundratusen kvar i dag. Sedan kom ju även Islamiska statens folkmord på yazidier och utrensningen av kristna, när man sprejade det där tecknet – ett r på arabiska – på dörrar och så vidare för att människor skulle lämna sina hem.

Vad vi alltså har sett över en 100–150-årsperiod i det område där de första kyrkorna i världen byggdes, herr talman, är att det i praktiken har tömts på kristna. Området är i dag i praktiken nästan tomt på kristna, trots att det är deras ursprungsområde. I dag byggs dessa kyrkor i stället på anvisad mark i Märsta. Det är den utveckling vi har fått se, och det är klart att det är en jättetragedi. Det är ju en civilisation som i praktiken har rivits upp med rötterna.

Det är svårare att se hur man kan skapa långsiktig säkerhet för minoriteter. Det här gäller inte bara kristna. Det gäller till exempel även muslimer i Myanmar – rohingyer – som bokstavligen knuffas in i Bangladesh. Det finns en rad olika minoritetsgrupper, även etniska minoriteter, som på olika sätt förföljs och förtrycks.

I slutändan, herr talman, är det ju staten som har ansvaret för att skydda sina medborgare. Om staten inte är demokratisk utan i stället är totalitär, eller om det råder kaos och staten rämnar, är det alltid minoriteter som drabbas hårdast.

Det krävs en lång vandring i stora delar av världen. Det som krävs på lite längre sikt, herr talman, är avradikalisering. Det krävs avradikalisering av religiös sekterism, av ultranationalism och av – i stort sett – hela regioner i Mellanöstern till förmån för pragmatism och någon sorts lev-och-låt-leva-attityd som gör att man accepterar olikheter. Det handlar i grund och botten om tolerans. Det krävs en bredare samhällsutveckling för att också minoriteterna ska skyddas. Det går inte att enbart ha särskilda arrangemang riktade mot minoriteter, utan det krävs en mycket bredare samhällsförändring.

Allt vi kan göra för att bidra till detta är såklart väldigt önskvärt. Till exempel finns det nu ett fönster i och med att den nya regimen i Syrien vill ha relationer med andra länder efter Assadregimens fall. Då måste man vara stenhård mot regimen, exempelvis när det gäller att skydda minoriteter i landet.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag göra det jag glömde bort att göra när jag började mitt anförande, nämligen yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 151 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Vi lever i en tid då folkrätten inte längre kan tas för given. Det system av regler, principer och institutioner som ska skydda stater och människor från övergrepp som har byggts upp under lång tid prövas nu hårdare än på mycket länge. I den här prövningen finns en avgörande fråga: Är folkrätten universell, eller är den selektiv? Gäller den alla eller bara vissa?

När Ryssland inledde sitt anfällskrig mot Ukraina var Sveriges hållning tydlig, kraftfull och riktig. Vi fördömde invasionen. Vi stödde Ukrainas rätt till självförsvar. Vi stod upp för principen om territoriell integritet och förbudet mot anfällskrig. Detta var inte bara politiskt riktigt utan också en konsekvent tillämpning av folkrätten. Det är just här som frågorna börjar bli obekväma. När vi lämnar Ukraina och riktar blicken mot andra konflikter förändras nämligen tonen.

Herr talman! I frågan om Palestina och Israel möter vi en helt annan försiktighet. Här handlar det inte om en plötslig konflikt utan om en långvarig situation som präglas av ockupation, bosättningar och återkommande våld. Internationella organ, inklusive FN, har vid upprepade tillfällen kritiserat Israels ockupationspolitik, som strider mot folkrätten. Trots detta ser vi inte samma tydlighet i Sveriges agerande. Vi hör inte samma skarpa formuleringar. Vi ser inte samma beredskap att använda politiska eller ekonomiska verktyg. Vi ser inte samma konsekventa linje.

Herr talman! Detta är inte en fråga om att jämställa konflikter, utan det är en fråga om principer. Om vi menar allvar med att folkrätten förbjuder ockupation och annektering måste vi vara beredda att säga det, oavsett vem som står bakom. Om vi menar att civila ska skyddas i krig måste vi reagera konsekvent när civila drabbas, oavsett var det sker. Annars riskerar vi att skapa ett system där reglerna uppfattas som politiska verktyg, inte som rättsliga principer.

Herr talman! Detsamma gäller relationen till stormakter. När USA agerar militärt i Venezuela eller Iran blir Sveriges röst ofta mer lågmäld. Det kan finnas geopolitiska förklaringar eller säkerhetspolitiska överväganden, men frågan kvarstår: Är vi lika tydliga i vår principiella kritik?

Små stater som Sverige har ett avgörande intresse av att folkrätten respekteras. Vi har inte stormakternas militära makt eller deras globala inflytande. Det vi har är rätten. Rätten fungerar dock bara om den tillämpas konsekvent. Om den blir selektiv förlorar den sin kraft, och då förlorar vi vårt viktigaste skydd.

Herr talman! Det handlar också om trovärdighet. När Sverige talar om en regelbaserad världsordning lyssnar världen, men världen observerar också vad Sverige gör och inte gör. Om vi uppfattas som konsekventa stärks vår röst. Om vi uppfattas som selektiva försvagas den. I en tid då auktoritära krafter gärna ifrågasätter internationella normer har vi inte råd med den typen av svaghet.

Herr talman! Låt mig vända blicken ännu längre österut. Kina har under Xi Jinpings ledning utvecklats i en alltmer auktoritär riktning, vilket syns i kraftigt ökade inskränkningar av mänskliga rättigheter i bland annat Xinjiang, Tibet och Hongkong. Regeringen saknar en långsiktig och genomtänkt Kinapolitik, vilket skapar bristande konsekvens i utrikespolitiken. Sverige måste både enskilt och inom EU agera mer resolut i frågor

som rör mänskliga rättigheter och folkrättsbrott, även när de begås av en stormakt som Kina.

Ett återkommande tema i våra debatter är situationen i Xinjiang, där vi gång på gång ser godtyckliga frihetsberövanden, tvångsarbete, etnisk och religiös förföljelse samt massövervakning av civilbefolkningen. Sverige och EU måste verka för att förhindra folkmord på uigurer. Sverige och EU måste också, i linje med internationell rätt, kräva att samtliga personer som är frihetsberövade enbart på grund av sin religiösa identitet omedelbart frigges samt fördöma förföljelsen av uigurer och kräva att omskolningslägren omedelbart stängs.

Herr talman! Tibetfrågan har fallit lite i glömska de senaste decennierna. Den kinesiska regimen genomför systematiska övergrepp där. Det är hög tid att Sverige definierar Tibet som ett ockuperat territorium, att regeringen konsekvent fördömer de folkrättsbrott som Kina begår där och att Sverige tillsammans med EU pressar Kina att garantera tibetanernas rättigheter, kräver journalistisk frihet och rörelsefrihet i Tibet samt tar fram en strategi för att ge tibetaner inflytande över beslut som rör deras mark, resurser och framtid.

Herr talman! När det gäller Hongkong har vi sett en ständigt tilltagande repression sedan Kina införde den nya säkerhetslagen. Även vad gäller Hongkong måste Sverige och EU stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter, visa sitt stöd för demokratiaktivister och arbeta mot den ökande övervakningen och det växande politiska inflytandet över rättsväsendet. Det är tydligt hur Kina undergräver de friheter som tidigare garanterades enligt principen ett land, två system.

Herr talman! När det gäller teknologi, övervakning och exportkontroll vill Miljöpartiet se ett totalförbud inom EU mot utveckling, produktion och försäljning av ansiktsgenkänningsteknik till auktoritära stater, inklusive Kina. Vi ser hur Kina går före för att visa i vilken omfattning man kan använda avancerad övervakningsteknik för att kontrollera befolkningen i Xinjiang, i Hongkong och i övriga landet.

Vad gäller Kina är vi ganska överens här i riksdagen, herr talman. Låt mig dock återkomma till den avgörande punkten, nämligen konsekvens. Vi kan inte med trovärdighet kritisera kränkningar av mänskliga rättigheter i Kina om vi samtidigt är tysta eller försiktiga när liknande principer kränks av andra. Vi kan inte kräva att Kina respekterar internationell rätt om vi själva tillämpar den selektivt. Vi kan heller inte tala om universella värden om de i praktiken blir relativa.

Detta är inte en enkel balansgång. Utrikespolitik handlar ofta om svåra avvägningar – om handel, säkerhet, diplomati och realpolitik. Just därför är principerna så viktiga. Det är de som ska vägleda oss när det blir svårt.

Herr talman! Min kollega Rebecka Le Moine skulle bli sur på mig om jag inte tog upp frågan om ekocid under denna debatt. Romstadgan kriminaliserar folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott, men den saknar en mekanism för att hantera storskalig och långvarig miljöförstörelse i fredstid. Detta skapar ett juridiskt vakuum i och med att även katastrofala ekologiska skador kan falla helt utanför internationell straffrätt.

Begreppet ekocid innebär grov, omfattande och långvarig förstörelse av ekosystem. Om ekocid uttryckligen görs till ett brott skulle enskilda

beslutsfattare – inte bara stater – bli rättsligt ansvariga för handlingar som leder till irreversibel miljöskada.

Herr talman! Klimatförändringar, kollapsade ekosystem och resursförstörelse driver konflikter, skapar flyktingströmmar och underminerar nationers stabilitet. Internationell rätt behöver därför verktyg som kan möta moderna globala risker, på samma sätt som tidigare generationer skapade regler mot krig och folkmord.

Redan i dag finns bestämmelser i krigets lagar som förbjuder omfattande miljöskador vid väpnad konflikt, men ett ekocidbrott skulle vara en naturlig civilrättslig motsvarighet, anpassad även till fredstid och till de akuta globala miljöhot som världssamfundet nu står inför.

Utan global lagstiftning riskerar multinationella aktörer att utnyttja länder med svaga miljölagar. Ekocid som brott under ICC skulle skapa lika spelregler globalt och motverka att företag och stater flyttar miljöfarlig verksamhet dit där ansvaret är som minst.

Herr talman! Förstörd miljö leder till förlorade livsmiljöer, försämrad hälsa, ökad fattigdom och sämre framtidsmöjligheter, alltså direkta hot mot grundläggande mänskliga rättigheter. Ett införande av ekocidbrott skulle därför även indirekt skydda människor, inte bara naturen.

Herr talman! Sverige har en lång tradition av att stå upp för mänskliga rättigheter och internationell rätt. Det är en tradition vi ska vara stolta över. Men det är också en tradition som måste förvaltas, och att förvalta den innebär att vara konsekvent, även när det är obekvämt.

Folkrätten är inte perfekt, och den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna är inte fullständig. Men de är det bästa vi har, och de fungerar bara om vi tror på dem och om vi tillämpar dem lika för alla.

Ett Sverige som står upp för principer i alla lägen är ett starkare Sverige. Ett Sverige som vågar vara konsekvent är ett mer trovärdigt Sverige. Ett Sverige som försvarar folkrätten och mänskliga rättigheter utan dubbla måttstockar är ett Sverige som bidrar till en bättre värld. Det är den linjen vi alltid måste välja.

Herr talman! Jag står självklart bakom Miljöpartiets samtliga reservationer men besparar kammaren en del voteringstid genom att enbart yrka på reservation nummer 6.

Anf. 152 YUSUF AYDIN (KD) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, men när ledamoten pratade om regeringens dubbla måttstockar och selektiva agerande kunde jag inte låta bli.

När det gäller situationen i Mellanöstern nämner ledamoten Israel men säger inget om hur det hela startade, nämligen genom att terrorgruppen Hamas utförde den kanske värsta attacken mot judar sedan andra världskriget, vilket i sin tur startade Israels försvarskrig. Ledamoten nämner inte heller att Sverige är en av de största biståndsgivarna till Gaza och ger 800 miljoner kronor.

Tidigare hörde vi ledamoten Fredrik Malm berätta hur Mellanösterns kristna drabbats historiskt men också under de år Miljöpartiet satt i regeringen. År 2014 när Islamiska staten började härja i Mellanöstern, intog storstaden Mosul och sedan fortsatte vidare till andra områden såg jag inte att Miljöpartiet stod upp för de utsatta och förföljda på det sätt som hade krävts.

Det selektiva agerande som ledamoten anklagar regeringen för är nog mer tillämpligt på hur Miljöpartiet självt har agerat både historiskt och nu. Jag vill gärna höra en kommentar till detta.

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 153 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Yusuf Aydin för frågan.

Konflikten mellan Israel och Palestina startade inte alls den 7 oktober 2023. Vi vet att detta har pågått mycket längre än så. Det senaste kriget och den fruktansvärda situation vi har sett de senaste två åren startade givetvis den 7 oktober. Men ockupationen har pågått sedan åtminstone 1967, och fördrivningen av palestinier har pågått under hela 1900-talet. Att börja historieskrivningen med den 7 oktober är därför felaktigt.

Det är jättebra att vi ger mycket bistånd, men det krävs också mycket bistånd för att hantera denna konflikt. Vi diskuterar inte heller bistånd nu, och jag hade över huvud taget inte med bistånd i mitt anförande.

Hur har vi agerat tidigare? Jag är övertygad om att Miljöpartiet också tidigare har stått upp för förföljda minoriteter och uttalat skarp kritik när folkrättsbrott har begåtts. Det kan mycket väl hända att vi har missat tillfällena att göra detta, men jag tror att vi har varit relativt konsekventa när det gäller den här typen av frågor.

Anf. 154 YUSUF AYDIN (KD) replik:

Herr talman! Den fruktansvärda attacken av Hamas den 7 oktober ligger ändå bakom den senaste eskaleringen i konflikten mellan Israel och Palestina.

Sverige har stött och stöder även fortsatt en tvåstatslösning, fördömer extremistiska bosättare, agerar mot de övergrepp Israel ibland gör och verkar inom EU för olika typer av åtgärder.

Jag hade velat att Miljöpartiet på samma sätt hade varit konsekventa när terrorgrupper eller andra i Mellanöstern utför attacker eller på annat sätt agerar mot minoriteter som kristna, yazidier och andra och även skapat den instabilitet som kan ha initierat många av dessa konflikter.

Om jag minns rätt nämndes kristna kanske i en av utrikesdeklarationerna under de åtta år Miljöpartiet satt i regering, och under dessa år härjade Islamiska staten som värst mot kristna och yazidier i Mellanöstern. De nämndes inte heller i några andra styrdokument. Då är det svårt att säga att man har agerat konsekvent.

Anf. 155 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag har inte gått igenom den föregående regeringens utrikesdeklarationer och vet därför inte om det stämmer att detta bara har nämnts en gång.

Återigen säger regeringen att man stöder en tvåstatslösning och fördömer bosättningar och bosättningsvåld. Regeringen använder ord, men när det gäller vissa andra länder används mer än ord; då används andra typer av politiska verktyg, såsom sanktioner. Sverige har stoppat handeln med ett otal länder runt om i världen när dessa har brutit mot mänskliga rättigheter. Det är den typen av agerande vi kan göra när det gäller brott mot mänskliga rättigheter.

Men när det gäller Israel och Palestina brukar det stanna vid ord: Vi stöder en tvåstatslösning. Vi fördömer bosättningspolitiken. Vi verkar för att lista de mest kriminella bosättarna. Men de steg Sverige skulle kunna ta har regeringen över huvud taget inte tagit.

Jag vet att företrädare för ledamotens eget parti har varit på resor som har ordnats av organisationer som driver just dessa bosättningar, så man kanske ska börja med att se över sin egen verksamhet.

Jag håller med Yusuf om att det är väldigt problematiskt att kristna utsätts för förföljelse runt om i Mellanöstern. Detta sker även i Israel och på palestinsk mark. Till exempel förstörde några bosättare nyligen en kyrka i byn Taybeh. Detta förekommer alltså på många ställen.

Jag tror att vi är överens om att vi här måste höja rösten. Men börja med att se över ditt eget hus, Yusuf Aydin.

Anf. 156 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Detta är onekligen ett otroligt intressant ämne som spretar åt många olika håll, vilket inte är så konstigt.

Jag tänker prata mest om Iran, som har varit ett viktigt ämne för min del, inte minst under de senaste tio åren då jag har sysslat med utrikespolitik.

Iran är ju nu också, kanske näst efter Ryssland, den viktigaste utrikespolitiska fråga vi har. Den illegitima islamiska republiken som för närvarande ockuperar Iran är ett gift för hela regionen och världen. De har varit det ända sedan de grep makten i landet 1979.

Efter att folket senast reste sig mot den brutala regimen, med start i december 2025, såg vi en helt ny nivå på regimens barbari. Det var inte bara avrättningar, våldtäkter, stympningar, tortyr av politiska motståndare och så vidare som vi såg, utan nu såg vi dessutom hur man fullkomligt massakrerade civila på gatorna runt om i landet. Vi har sett hur tiotusentals människor, däribland kvinnor, barn och äldre, har fått och får sätta livet till för att de kräver något så enkelt som att få leva i frihet.

Skurkregimens makthavare har dessutom planerat detta länge. Det var därför de stängde internet innan de började med sina värsta massakrer. De stängde det i hopp om att ingen skulle se vad som skedde. Men vi vet mycket väl vad som händer och vad regimen är kapabel till.

Herr talman! När USA och Israel till sist, den 28 februari 2026, äntligen slog till mot regimen i Iran var vi många som kände en gnista av hopp – inte för att vi gillar krig, absolut inte, utan för att det äntligen var någon som ingrep mot de fruktansvärda mord och övergrepp som mullornas regim fortsätter att utsätta sin egen och andra länders befolkningar för.

Låt mig därför vara extra tydlig: Det Israel och USA gjorde och gör är inte aggression. Det är inte ett krig mot Iran utan snarare ett krig för Iran. Det är faktiskt självförsvar enligt FN-stadgans artikel 51. Folkrätten är nämligen till för att skydda individers rätt till liv, hälsa och säkerhet – inte för att skydda en terrorregim.

Regimen har i årtionden finansierat terror. Man har avfyrat missiler mot grannar, hotat att utplåna Israel och verkat för att bygga kärnvapen. Att slå ut detta hot är helt och hållet förenligt med folkrätten. Det skyddar liv och förhindrar värre katastrofer.

Jag, och säkert många fler, hoppas därför att det vi nu ser är slutet på den islamiska republiken. Folket i Iran förtjänar nämligen att leva i en fri,

demokratisk och sekulär stat. Förhoppningsvis är det detta vi kommer att få se i Iran framöver.

Herr talman! Om det nu blir så att Irans folk befrias från förtryckarna kommer andra positiva följd effekter som också påverkar oss här i Sverige. Det största militära hotet mot oss i dag är nämligen Ryssland, och Ryssland förlorar en av sina närmaste och viktigaste allierade.

Putins Ryssland har nu i över fyra år bedrivit ett olagligt invasionskrig som fullkomligt krossar FN-stadgan. Civila dödas i massor. Sjukhus och skolor bombas. Barn söker skydd i teatrar som ändå blir ruiner. Svälten används som vapen. Det har vi sett förut. Det är en taktik vi känner igen från Sovjettiden, då man utsatte Ukraina för något liknande. Det är en aggression utan ursäkt.

Därför har det för min del varit väldigt lätt att företräda en linje som hela tiden fullt ut har stöttat Ukraina till 150 procent, skulle jag vilja säga. Ukraina ska fortsatt få vapen, förnödenheter och annat som behövs för att slå tillbaka. Därtill ska det inte göras några som helst eftergifter till Putin.

Herr talman! Jag tänkte inte tala så mycket längre i den här debatten, men jag skulle förstås kunna hålla på hur länge som helst – tyvärr, får man ändå säga – för det är allvarliga frågor vi diskuterar.

Folkrätten är som sagt till för att skydda de utsatta, inte för att vänsterpartier ska vifta med den som en flagga när det passar deras agenda. Jag noterade till exempel nyss att vi har Jacob Risberg här, som fortfarande inte kan gå upp och ta avstånd från Hamas agerande.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet predikar ofta om internationell rätt när de vill döma ut Israel och USA. Det har blivit väldigt tydligt också i detta betänkande.

Det må komma fördömanden ibland, även från detta håll, mot exempelvis skurkstaten i Iran. Men omfattningen skiljer sig åt. Detta är ytterst märkligt, kan jag tycka. Hur kommer det sig att fokus på skurkstaterna inte är viktigare utan att man i stället fokuserar på de fria stater vi har runt om i världen som är demokratier? Hur ofta nämns inte till exempel Israel och USA i det betänkande som vi debatterar i dag? Är det inte ganska talande sett till de många övertramp vi ser från renodlade förtryckarstater som inte respekterar demokrati och grundläggande mänskliga fri- och rättigheter? Jag tycker därför att det är värt att lyfta fram det, herr talman.

Anf. 157 AZRA MURANOVIC (S):

Herr talman! I dag har vi sett ledamot efter ledamot, från alla partier, gå upp och prata om hur viktigt det är att stå upp för folkrätten och våra mest grundläggande värderingar, de mänskliga rättigheterna. Men ytterst kommer debatten att handla om någonting som är mycket konkret. För när världen står i brand och när människor förtrycks och lever i krig är nämligen frågan om de får det skydd som den internationella rätten ska ge dem. I dag visar verkligheten någonting helt annat. Det handlar också om vilka som drabbas hårdast när rättigheter försvagas.

Vi lever i en tid där vi ser ökade hot mot grundläggande fri- och rättigheter. Det är en tid då också Sverige måste vara supertydligt. När demokrati och mänskliga rättigheter monteras ned kan vi se hur islamofobi och antisemitism breder ut sig, liksom hur kristna i många delar av världen utsätts för förföljelse. Detsamma gäller också andra minoriteter, religiösa och etniska, som lever under hot och diskriminering.

Vi ser hur hbtqi-personers rättigheter ifrågasätts, begränsas och i vissa fall aktivt rullas tillbaka. Där är Ungern, Georgien och Turkiet tydliga exempel. Men även i vårt eget närområde görs hbtq-personer till måltavlor.

Det här är egentligen inte separata frågor. De handlar om samma sak: rätten att få leva i trygghet, utan rädsla för våld, diskriminering eller förföljelse. Det innebär att vi som land också måste vara konsekventa i vårt arbete mot all diskriminering, allt utnyttjande och all exploatering. Vi måste säkerställa att dessa rättigheter gäller för alla oavsett religion, identitet eller sexuell läggning.

Det innebär också att Sverige behöver använda de verktyg som finns för att synliggöra och motverka övergrepp. Ett sådant verktyg är Moskva-mekanismen inom OSSE. Den bör användas mer konsekvent också när hot mot hbtq-personer eller religiösa minoriteter är överhängande, för att säkerställa oberoende granskning och lägga grunden för ansvarsutkrävande.

Herr talman! Vi ser också en utveckling där grova övergrepp mot barn i konflikter ökar. Allt fler barn lever i krigets direkta närhet. De dödas, skadas och fördrivs. De växer upp i en verklighet där rättigheter steg för steg urholkas. Det handlar inte längre om tillfälliga kriser. Det är en utveckling som utmanar tilltron till den internationella rättsordningen.

Rädda Barnens rapport *War on Children* visar att vart femte barn i världen i dag lever i en krigszon. Det är alltså fler barn i dag som lever i krigszoner än under andra världskriget. Vi ser hur hela samhällen faller sönder och hur barnen är de som faktiskt betalar det högsta priset. Den här debatten är jättestor, och det finns mycket att säga. Jag kommer att ta några få exempel.

I Sudan saknar miljontals barn tillgång till vatten, vård och utbildning. De tvingas på flykt, ofta flera gånger om. I skuggan av konflikten ser vi hur de dras in i våldet och rekryteras till att bli väpnade soldater – inte för att de själva vill det utan som en konsekvens av att hela samhällen kollapsar.

I Ukraina tränger kriget in i varje del av barns liv. Barn lever under ständiga flyglarm, i skyddsrum och i osäkerhet. Miljontals har redan tvingats på flykt. De har lämnat sina hem och sina skolor. Många lever separerade från sina föräldrar. Undervisning sker i källare, på distans eller inte alls. I Ukraina kidnappar man också barn och för över dem till Ryssland.

Herr talman! Konflikten mellan Israel och Palestina skär rakt in i kärnan av folkrätten och prövar krigets lagar, den internationella humanitära rätten, i praktiken. När barn dödas och skadas i den omfattning som vi har fått se väcker det allvarliga frågor.

På Västbanken ser vi också hur våldet mot civila har ökat, inte minst bosättarrelaterat våld som återkommande sker utan tillräckligt skydd eller ansvarsutkrävande. Nyligen kunde vi se en barnfamilj som sköts i sin bil efter att israeliska styrkor öppnat eld – två föräldrar och två små barn.

I Gaza har över 20 000 barn dödats sedan kriget började. Det verkliga antalet kan faktiskt vara högre. De barn som överlever de här konflikterna kommer att få leva med svåra skador, trauman och en vardag präglad av otrygghet.

I delar av Mellanöstern ser vi en bredare utveckling där stater försvagas, samhällsstrukturer bryts ned och civila lämnas utan det skydd som de har rätt till.

I Libanon ser vi en djup ekonomisk kris, och i takt med att våldet ökar fördjupas också den humanitära situationen och den politiska instabiliteten.

Syrien är ett land som efter många års konflikt är splittrat. Statens institutioner är kraftigt försvagade, och grundläggande samhällsfunktioner fungerar i många delar inte alls.

Gemensamt för de här situationerna är att statens förmåga att upprätthålla säkerhet, rättsstaten och grundläggande samhällsservice har eroderat. Det skapar ett maktvakuum, där väpnade grupper och terrororganisationer får utrymme att etablera sig men också rekrytera.

Herr talman! Det är olika konflikter med olika bakgrunder men med samma konsekvens. Det är faktiskt barnen som drabbas hårdast. Det väcker en avgörande fråga: Har vi ett regelverk som fungerar i praktiken, och hur efterlever vi det?

Problemet är inte att vi saknar regler – de finns där. Problemet är att de inte upprätthålls och att politiken inte gör tillräckligt för att se till att de faktiskt gäller. Det här ställer också krav på oss. Det ställer krav på Sverige, och det ställer krav på världens stater.

Det är nämligen stater som har skyldighet att respektera folkrätten, att skydda civila och att säkerställa att övergrepp utreds och får konsekvenser. Men för detta krävs också ett starkt internationellt rättssystem – ett system som inte bara formulerar regler utan som också säkerställer att de tillämpas.

Det räcker inte att ställa krav på andra. Stater måste också själva respektera domar, beslut och de regler som de har förbundit sig att följa. Sverige har också här ett särskilt ansvar. Sverige har en lång tradition av att värna folkrätten, den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna. Det är en styrka som vårt land har, men det förpliktar också. Det innebär att vi måste vara konsekventa och att vi måste döma efter reglerna. Vi måste aktivt stödja det internationella rättsväsendet och bidra till att dess processer upprätthålls, stärks och respekteras även när det gäller våra vänner.

När det gäller detta betänkande ser vi en bred samsyn kring folkrättens betydelse, och det är jättepositivt. Men den praktiska politiken ligger fast. Problemet blir tydligt när man tittar i det här betänkandet. Jag ser att barnperspektivet finns i utskottet, men det biter inte. Barnkonventionen nämns och barns rättigheter lyfts, men det styr inte politiken.

När vi vet att en halv miljard barn i världen växer upp i en krigszon kräver det att det finns tydliga prioriteringar. Detta har inte fått tillräckligt genomslag i dag.

I den här tiden, när folkrätten utmanas i grunden och när barn drabbas hårdast, räcker det inte att förvalta det vi redan har. Att samtliga förslag avstyrks och att politiken ligger fast signalerar passivitet när det krävs ledarskap. Sverige behöver driva på ännu tydligare och vara ännu mer aktivt. Vi måste också se till att det inte finns en återhållsamhet när det gäller ansvarsutkrävande. Vi måste se till att vi har en politik som gör att folkrätten får genomslag i praktiken. Det räcker inte att vi är överens om principerna. Det här måste också omsättas i handling.

Herr talman! Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 18.
(Applåder)

Anf. 158 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Azra Muranovic tog upp ett viktigt problem som handlar om de personer som lider mest – barnen – och om vikten av att de rättigheter som finns enligt folkrätten och mänskliga rättigheter ska följas. Där tror jag inte att det råder någon skillnad i synsätt. Detta är något som är ledande i Sveriges riksdag.

Men jag tänker på andra länder som inte respekterar detta. Här är hela reformpaketet när det gäller FN en viktig fråga. Det är nämligen där ledarna för länderna träffas. Det är där traktaten görs. Det är där resolutionerna antas. Jag saknade det perspektivet.

Sverige är ett land som driver på och som gör mycket för att folkrätten ska efterlevas. Det redogjorde jag för flera gånger i mitt anförande. Men jag skulle önska att det sades mer om vad andra länder ska göra. Jag har nämnt det också. Det handlar till exempel om att betala i tid och om att bidra till FN:s reformarbete, vilket jag inte kan se att så många andra länder gör.

Ska vi få en förändring hjälper det inte om bara Sverige, som är bland de bästa på att driva frågorna, arbetar för folkrätten och mänskliga rättigheter. Detta måste göras på bred front. Här skulle jag vilja höra mer och starkare ord från Azra Muranovic.

Säg inte att Sverige ska göra mer, för Sverige gör väldigt, väldigt mycket!

Anf. 159 AZRA MURANOVIC (S) replik:

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för frågan!

Det är en väldigt viktig fråga som du tar upp – FN-systemet. Jag hade gärna sett att Sverige hade haft en mer aktiv roll i FN:s arbete framåt. Du frågar också vad jag anser om andra stater. Jag tycker ändå att jag redogjorde för det i mitt anförande – att skyldigheten att följa folkrätten ligger på alla stater. Det är faktiskt statsaktörer som bär huvudansvaret. Man ska också kräva ansvar av statsaktörer. Det tycker jag att man ska göra när stater bryter mot folkrätten.

Anf. 160 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna höra någonting mer om vad Azra Muranovic anser ska göras.

Sverige var ordförande för UN Women 2025 och drev frågor om kvinnors och flickors rättigheter, SRHR-frågor, utbildningsfrågor och ekonomiska frågor. Det var en väldigt bred palett. Sverige är drivande när det gäller FN:s reformprocess i FN80. Sverige är bland de ledande länderna när det handlar om FN:s ekonomi. Sverige ingår i den grupp på tio länder som ger mest av sin bnp till FN men som också ställer krav och vill vara med och bestämma och driva de värderingar som är viktiga. Sverige är drivande också inom EU när det gäller mänskliga rättigheter.

Jag saknar det perspektivet. Det låter som att Sverige ensamt ska bära alla andras misslyckanden på sina axlar, och det tycker inte jag är rätt eftersom Sverige gör mycket.

Vi kan se hur tillbakagången när det gäller mänskliga rättigheter sker världen över, vilket naturligtvis är förfärligt. Det är någonting som vi alla måste hjälpa till att lyfta fram. Det behöver göras på regeringssidan, och det görs där. Jag vet att det också görs bland parlamentariker i alla dessa

organisationer där svenska riksdagsledamöter ingår. Men det behöver göras mer, och här handlar det om andra länder.

Herr talman! Jag skulle gärna vilja höra lite mer om detta.

Anf. 161 AZRA MURANOVIC (S) replik:

Herr talman! Om det framstår som att det enbart är Sverige som ska styra här i världen och att det bara är Sverige som ska ta ansvar för hur andra stater beter sig är det fel. Det är absolut inte någonting som jag står och säger.

Jag säger däremot att Sverige har skrivit på en hel del konventioner, och Sverige står upp för den internationella rätten och de mänskliga rättigheterna. Sverige har också ett ansvar att driva på i världen när vi ser att man bryter mot dem.

Vi har ett ansvar att följa de rådgivande domarna och de domar som faktiskt kommer. Styrande regering har också ett ansvar att använda politiska och ekonomiska medel när andra stater bryter mot folkrätten.

Jag tycker inte att Sverige ska göra allt. Men Sverige ska vara väldigt tydligt i sitt ställningstagande för eller emot folkrätten. Det tycker jag inte att Sverige är i dag.

Anf. 162 JAMAL EL-HAJ (-):

Herr talman! Solidaritet sträcker sig långt bortom nationsgränser. I grunden handlar det om att se mänskligheten som en gemenskap där vi alla bär ett ansvar för varandra.

I en globaliserad värld blir detta allt tydligare. Det som sker i ett land påverkar snabbt människor i ett annat, oavsett om det handlar om ekonomi, klimat, säkerhet eller sociala frågor. Våra öden är sammanflätade på ett sätt som gör att ingen längre kan isolera sig från omvärlden.

Samtidigt ser vi hur världen står i brand i Gaza, Ukraina, Libanon och Iran. Folkrätten – som ska skydda både stater och individer – respekteras alltför ofta inte. Människor utsätts dagligen för krigsförbrytelser, tvångsförflyttningar och andra övergrepp.

Alltför ofta kan ansvariga makthavare agera utan att ställas till svars. Det underminerar förtroendet för de internationella institutionerna, och det underminerar tron på rättvisa.

Ockupation, förtryck och systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter har blivit vardag för miljontals människor. Palestinierna är ett tydligt exempel på ett folk som under lång tid har utsatts för svåra och återkommande övergrepp.

Herr talman! Religionsfriheten är en grundläggande demokratisk rättighet. Det slås fast både i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i den svenska grundlagen.

Ingen människa ska nekas rätten att tro, praktisera eller uttrycka sin religion. Det handlar om att fasta, att be, att bära religiösa symboler och att gå i kyrkan, synagogan eller moskén.

Detta är grundläggande friheter. Det ska gälla i Pakistan, i Iran, i Libanon, i Sverige och överallt i världen. Dessa rättigheter ska inte kränkas.

Herr talman! Islamofobi är inte en åsikt. Det är en verklighet. Den har dokumenterats av FN. Den 15 mars har utsetts till den internationella dagen för att bekämpa islamofobi. Det är ett erkännande av den diskriminering och det våld som muslimer världen över utsätts för.

När svenska partiledare gång på gång använder populistiska angrepp mot islam och muslimer bidrar de till att urholka respekten för religionsfriheten.

Religionsfriheten är inte bara en del av svensk grundlag. Den är en grundläggande mänsklig rättighet. Att kollektivt misstänkliggöra en religiös grupp riskerar att stå i direkt konflikt med dessa principer.

Herr talman! De kristna palestinierna utgör en av världens äldsta kristna befolkningar. Generation efter generation har de levt i det heliga landet, vårdat sina kyrkor och burit vidare en levande tradition som sträcker sig tillbaka till kristendomens allra första tid.

I dag lever många av dem under svåra och ofta orättvisa förhållanden. Ändå bär de på ett arv som är ovärderligt inte bara för regionen utan för hela den kristna världen.

De förtjänar inte den behandling de utsatts för. De förtjänar värdighet. De förtjänar trygghet. De förtjänar rätten att leva i fred, precis som alla andra människor. Just därför blir det så anmärkningsvärt när politiska företrädare väljer att legitimera krafter som bidrar till deras utsatthet.

När kristdemokrater och sverigedemokrater upprepade gånger träffar den extrema bosättarrörelsen och den israeliska ytterhögern framstår det som ett hån mot kristna palestinier och Jesu efterföljare.

Herr talman! Min vision är enkel men långtifrån självklar. Det är en jämlik, fri och rättvis värld. Det är en värld där varje människa har samma värde. Det är en värld där ingen tystas och där makt inte missbrukas.

Det är en värld där mänskliga rättigheter inte är en förmån för några få utan en självklar grund för oss alla. En sådan värld byggs genom solidaritet, genom mod och genom handling. Det gäller från lokala beslut till internationella avtal.

Herr talman! Jag vill påminna om Nelson Mandelas ord: Vi vet alltför väl att vår frihet är ofullständig utan palestiniernas frihet.

Herr talman! Frihet är odelbar. Min frihet är inte fullständig utan din. Vår frihet är inte fullständig utan palestiniernas. Ingen är fri förrän alla är fria.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis lyfta fram ett ämne som alltför sällan diskuteras här i kammaren. Det är människohandel.

Trafficking eller människohandel är en av vår tids mest brutala former av exploatering. Det kan med rätta beskrivas som ett modernt slaveri. Det handlar om att människor rekryteras, transporteras och hålls kvar genom tvång, hot, våld och bedrägeri i syfte att utnyttjas, ofta sexuellt men också under andra former.

De som drabbas är ofta människor i särskilt utsatta situationer, exempelvis till följd av fattigdom, konflikter och brist på framtidsmöjligheter.

Ett uppmärksammat exempel som visar hur detta även kan ske i makdens närhet är fallet med Jeffrey Epstein. Ett system blottades där unga flickor utnyttjades i ett nätverk präglad av makt, pengar och inflytande. Fallet visade tydligt att människohandel inte enbart sker i det dolda utan också kan kopplas till samhällets mest inflytelserika kretsar.

Människohandel är ett globalt problem som finns överallt, även i Sverige. Det är ett allvarligt brott mot mänskliga rättigheter och kräver ökad kunskap, större medvetenhet och kraftfulla gemensamma insatser för att bekämpas. Vi har ett ansvar att se, förstå och agera.

Anf. 163 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Jag kunde inte hålla mig. Det är ju lite ironiskt när en företrädare som Jamal El-Haj talar om vilka signaler det sänder om man träffar vissa enskilda personer vid studieresor. Jag har inte själv åkt till Israel och träffat bosättare eller så. Jag vill bara säga det. Men detta är lite ironiskt med tanke på de sammanhang Jamal El-Haj själv har befunnit sig i. Han har stått på Palestinademonstrationer med Hamasflaggor omkring sig. Vilka signaler sänder det till alla de människor som drabbats av Hamas fruktansvärda terror? Det är en mördarsekt, vars flaggor Jamal El-Haj har stått bredvid och demonstrerat tillsammans med. Vilka signaler sänder det?

På detta tema undrar jag också hur Jamal El-Haj egentligen ser på Palestinarörelsen. Vi ser återkommande flaggor tillhörande den islamiska republiken, som för närvarande ockuperar Iran, bland dess anhängare och bland dessa demonstranter. Tar Jamal El-Haj avstånd från den flaggan? Tar Jamal El-Haj avstånd från Hamasflaggan?

Anf. 164 JAMAL EL-HAJ (-) replik:

Herr talman! Det finns en familj som heter Nassar. De bor utanför Jerusalem. De har haft sin gård i över 100 år. Gården är äldre än Israels existens. Den är väldigt mycket äldre än så. Familjen kämpar för att behålla sin gård.

I Palestina och Israel lever i dag knappt 2 procent kristna. De utsätts för de värsta förföljelserna någonsin. De är rädda för sina kyrkors och sina församlingars skull.

Din partiledare Jimmie Åkesson åker till Israel och träffar den extrema högern. Du står här framför mig och ifrågasätter att jag demonstrerar för palestiniernas rättigheter att återvända till sitt hemland. De har levt i flyktingläger i 76 år. Mina föräldrar såg sin by jämnas med marken. Jag är född i ett flyktingläger.

När jag går ut på gatan och kämpar, då kämpar jag för mina föräldrars rätt att återvända till sitt hemland i Palestina. Du har inte lidit som jag eller gått igenom vad jag och min familj har gått igenom. Hur kan du stå i Sveriges riksdag och anklaga mig för att jag har demonstrerat för min familjs och mina rättigheter? Det är absurt.

Anf. 165 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna ledamoten om att vi inte använder ”du” som tilltal i kammaren.

Anf. 166 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Nej, jag anklagar inte Jamal El-Haj för att demonstrera för sina rättigheter, för sin familjs rättigheter eller för någon annans rättigheter. Jag anklagar Jamal El-Haj för att befinna sig i en situation där Hamas och även den islamiska republikens flaggor syns. Det är alltså symboler som tydligt kan förknippas med ett sällan skådat förtryck. Det är fruktansvärt. Det är därför jag ställer den enkla fråga som Jamal El-Haj inte svarade på: Tar han avstånd från Hamas och islamiska republikens flaggor?

Anf. 167 JAMAL EL-HAJ (-) replik:

Herr talman! Jag tycker att ledamoten i första hand ska rikta sin kritik mot sin partiledare Jimmie Åkesson, som mitt i kriget i Palestina, mitt i katastrofen i Gaza, åker ned och träffar extremhögern i Israel. Ingen vill träffa dem, men han gör det. Det är dit kritiken ska riktas i första hand.

Jag har tagit avstånd i debattartikel efter debattartikel och intervju efter intervju, bland annat i SVT. Har ledamoten gått igenom alla de intervjuer jag har gjort och läst alla mina artiklar? Om ledamoten ska stå här och anklaga mig borde han läsa vad jag har skrivit. Jag har skrivit tiotals debattartiklar om detta. Här i riksdagen har jag skrivit motion efter motion gällande Hamas redan långt innan den 7 oktober. Ändå väljer ledamoten att anklaga mig i dag.

Jag vill ändå tacka för att ledamoten gav mig tillfälle att säga sanningen som den ska sägas. Jag är i den här situationen på grund av trollfabrikerna och alla som skrev å Sverigedemokraternas vägnar och gjorde en höna av en fjäder. Gå tillbaka till mina debattartiklar och mina riksdagsmotioner och till intervjun i SVT! Där får ledamoten svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

§ 11 Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU33

Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete (skr. 2025/26:79)
föredrogs.

Anf. 168 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! I kväll debatterar vi Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete. Granskningen belyser ett allvarligt samhällsproblem som hotar både legitimiteten i skattesystemet och finansieringen av den gemensamma välfärden.

Kampen mot svartarbete är dock något som regeringen tyvärr inte prioriterar. Det kan man konstatera bara man ser på dagens talarlista; en enda representant från regeringspartierna kan tänka sig att debattera Riksrevisionens rapport. Det är en rapport som visar att mer behöver göras.

En annan ny rapport kommer från Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, ESO. De uppskattar den kriminella ekonomins omfattning till över 350 miljarder kronor. Av den bedöms den svarta ekonomin utgöra 64 procent. Det är en hisnande summa. Det borde stå utom allt tvivel att insatserna mot den svarta ekonomin och svartarbetet måste stärkas ytterligare.

Arbetsinkomster som undanhålls från beskattning är ett betydande samhällsproblem. Resultatet av uteblivna åtgärder är förödande. Statens intäkter urholkas. Seriösa företag riskerar att konkurreras ut, och arbetstagar utnyttjas. Detta sker samtidigt som regeringens politik konsekvent gynnar de allra rikaste på vanligt folks bekostnad, vilket märks i samhället genom långa vårdköer, färre lärare och en minskad statlig närvaro.

Den omfattande kriminella ekonomin i Sverige är tätt sammankopplad med gängkriminaliteten. Gängen vet vilka verksamheter de kan krama skattepengar ur, exempelvis via företag med svartarbete eller genom momsbedrägerier.

Vi behöver strypa alla möjligheter till finansiering för gängen. Kraftfulla åtgärder mot svartarbete är ett av sätten att göra det. Dessutom är det oerhört viktigt att vi säkerställer att människor inte utnyttjas och att seriösa företag ser att det lönar sig att sköta sig och göra rätt.

Skattefusk och svartarbete är inte bara en fråga om uteblivna skatteintäkter utan också en fråga om rättvisa och tillit. Ytterst handlar det om legitimiteten hos vårt samhällskontrakt. Varje skattekrona ska användas effektivt, och alla ska bidra efter förmåga. Att värna detta är en central prioritering för oss socialdemokrater.

Svartarbete kan gå till på olika sätt. Det kan handla om underrapportering av intäkter, vilket är vanligast i verksamheter med direktbetalning, som restauranger och frisörsalonger. Ett annat sätt är överrapportering av kostnader. Det upplägget är vanligast i branscher med underleverantörer i flera led, som byggbranschen. Legitima och svarta pengar blandas och skickas vidare mellan olika konton hos olika bolag och över nationsgränser. Det blir alltså allt svårare för Skatteverket och andra myndigheter att kontrollera verksamheterna.

Fru talman! Skatteverket motverkar svartarbete genom kontroller och förebyggande arbete. Kontrollerna ska göra det möjligt att upptäcka och korrigera fel, förhindra att fel uppstår och motverka brottslighet. Det förebyggande arbetet syftar till att minska risken för fel genom bland annat branschsamverkan, information och vägledning. Samtliga åtgärder syftar även till att öka förtroendet för skattesystemet och viljan att göra rätt.

I årsredovisningarna för 2023 och 2024 påpekade Skatteverket att skattekontrollen av företag inte kunde genomföras i planerad omfattning, bland annat på grund av ett stort inslag av manuell hantering. I budgetunderlaget för 2024–2026 bedömde myndigheten att antalet kontroller närmade sig en nivå som inte var rimlig för att bibehålla förtroendet, minska skattefelet och hantera de högt värderade skattefelsriskerna.

I en annan tidigare granskning har Riksrevisionen visat att rotavdraget har haft stor betydelse för att minska hushållens efterfrågan på svarta hantverkstjänster. Men trots att rottjänsterna uppfattas som vita av hushållen kan svarta löner betalas ut i ett eller flera led bortom konsumentledet. Riksrevisionen bedömde därför att det krävdes ytterligare insatser utöver rotavdraget för att motverka den typen av svartarbete.

Den omfattande förekomsten av svartarbete, Skatteverkets problem med att upprätthålla en rimlig kontrollnivå och behovet av ytterligare insatser tyder på att det finns potential att förbättra Skatteverkets förmåga att motverka svartarbete. Effektivare åtgärder mot svartarbete kan stärka finansieringen av den offentliga sektorn och bidra till ett väl fungerande samhälle för allmänhet och företag.

Socialdemokraterna delar Riksrevisionens bedömning att Skatteverket saknar tillräckliga verktyg och befogenheter för att effektivt komma åt komplicerat och systematiskt svartarbete. Särskilt allvarligt är det att brister i uppföljning och återkoppling försvårar ett kontinuerligt och träffsäkert arbetssätt. Detta understryker behovet av både regeländringar och ökade resurser, vilket regeringen skyndsamt bör hantera.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Skatteverket: att bredda informationsunderlaget för riskanalys genom exempelvis fler slumpkontroller och myndighetssamverkan, säkerställa att riskanalyserna får genomslag i planering och prioritering av åtgärder mot svartarbete, hemställa till regeringen om regeländringar som kan stärka utredningar av komplicerat och systematiskt svartarbete och utveckla bättre metoder och systemstöd för att löpande följa upp resultatet av åtgärder mot svartarbete.

I Riksrevisionens granskning av Skatteverkets åtgärder mot svartarbete konstateras alltså att det finns brister, och det lämnas rekommendationer om åtgärder. Trots detta anser regeringen att det inte finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport.

Vi socialdemokrater ville skjuta till ytterligare 75 miljoner till Skatteverket just för att utöka kontrollerna, men regeringen sa nej. Därför undrar vi: Varför anser inte regeringen att svartarbete är ett stort problem?

Anf. 169 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Ida Ekeroth Clausson, för anförandet!

Jag tycker att det började riktigt bra; vi är helt eniga om att svartarbete och svart ekonomi ska bekämpas med alla medel. Däremot är vi inte överens om regeringens insatser. Jag vill påstå att ingen annan regering har gjort så mycket för att bekämpa den kriminella ekonomin som den nuvarande. Men det ska jag tala om i mitt anförande, för de två minuter jag har på mig för repliken räcker inte för att nämna allt som regeringen har gjort och avser att göra.

Jag skulle uppskatta om Ida Ekeroth Clausson var lite mer självkritisk. Förutom att Skatteverket ska göra en riktig granskning så att ingen missbrukar reglerna och använder sig av svartarbete måste också företagen visa eget ansvar och inte anlita svart arbetskraft eller underleverantörer som använder sig av svart arbetskraft.

Det kommunalt ägda energibolaget Göteborg Energi är just nu inblandat i en stor härva med illegal arbetskraft som har anlitats vid bygget av kraftvärmeverket Rya. Det är mycket ansvarslöst att använda sig av illegal arbetskraft, inte minst med tanke på den spända omvärldssituationen. Man lurar inte bara staten på skatteintäkter och konkurrerar ut seriösa företag, utan man agerar också ytterst ansvarslöst ur säkerhetssynpunkt.

Jag undrar om Ida Ekeroth Clausson har tagit upp frågan med sina socialdemokratiska kamrater som styr i Göteborgs stad.

Anf. 170 IDA EKEROTH CLAUSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Åberg, för frågan! Jag är inte riktigt säker på vad frågan var, men självklart diskuterar vi i hela partiet att svartarbete är något vi vill komma till rätta med.

Vi har även lämnat förslag när det gäller exempelvis detta med flera underleverantörer. Det är ofta där problem kan uppstå. Vi har velat komma till rätta med detta, men regeringen har sagt nej. De tycker inte att det är ett problem. Ledamoten borde alltså själv prata med sitt eget parti och med regeringen.

Det är precis som du säger: Den offentliga sektorn har svårt att hålla koll på hur byggbranschen fungerar. Om inte ens vi kan hålla koll på vad som sker, hur ska då de privata företagen kunna göra det när de sedan anlitar andra?

Vi skulle kunna stoppa detta genom att begränsa antalet underleverantörsled. Men regeringen visar inget intresse för att sätta stopp.

Det finns som sagt flera åtgärder som skulle behöva vidtas. Ett sätt skulle vara att ge mer pengar till Skatteverket, som vi ville, för att de skulle kunna göra fler kontroller. Men det ville inte regeringen göra, så min fråga är: Om regeringen vill motarbeta svart ekonomi så mycket som man säger att man vill, varför gör man då inte mer?

Anf. 171 TREDJE VICE TALMANNEN:
Jag påminner om tilltalet i kammaren.

Anf. 172 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag fick inte svar på mina frågor. För att förtydliga ska jag upprepa dem: Har Ida Ekeroth Clausson frågat sina socialdemokratiska partikollegor i Göteborg hur det gick till då de anlidade illegal, svart arbetskraft att arbeta på ett skyddsobjekt? Har Ida Ekeroth Clausson frågat sina socialdemokratiska partikamrater som styr Göteborg Energi och Göteborgs kommun vad de tänker göra för att inte anlita svart arbetskraft i fortsättningen?

Oron för vad som kan hända i Göteborgs hamn, som är ett skyddsobjekt och strategiskt viktig för både Sveriges ekonomi och Sveriges försvar, men också oron för att människor utnyttjas uttryckte Ida Ekeroth Clausson så väl och så äkta när hon stod i talarstolen. Jag får inte ihop detta. I talarstolen är Socialdemokraterna emot svartarbete och emot utnyttjande av människor. Men i verkligheten, när de har makten och kontrollen, när det är de som skriver avtalet med leverantör och underleverantör och kan sätta villkor med saftiga böter om dessa utnyttjar svart arbetskraft, då är det helt okej att de använder svart arbetskraft och exploaterar människor. Hur går det ihop?

Anf. 173 IDA EKEROTH CLAUSSON (S) replik:

Fru talman! De propositioner som har kommit under mandatperioden gällande exempelvis rot och att komma till rätta med svartarbete och sådant kommer från utredningar som tillsattes under den socialdemokratiska regeringen. Den nuvarande regeringen har inte tillsatt några ytterligare utredningar för att vi ska kunna komma till rätta med svartarbete.

Vi socialdemokrater tycker att det är ett stort problem att den svarta ekonomin i Sverige är så stor som den är. Därför vill vi sätta in fler åtgärder. Vi vill att det ska vara ett kraftigare regelverk. Vi vill att Skatteverket ska få ännu fler åtgärder för att komma till rätta med felen. Ett sätt är att begränsa hur många underleverantörer man kan ha. Det behövs stark tillsyn inom offentlig upphandling, inklusive transparenta krav på ägare och underleverantörsled och möjlighet att utesluta företag som uppvisar systematiska regelöverträdelser från att exempelvis delta i offentlig upphandling.

Det behöver alltså komma ännu fler verktyg för att stoppa svartarbetet, för det är ett stort problem. Både jag och ledamoten Åberg var ju på Skatteverket så sent som i går, och de säger att de inte kan veta exakt hur mycket pengar som finns i den svarta ekonomin. Skatteverket kan inte få fram hur mycket mer pengar som man skulle kunna få in till staten. Men

en siffra som används är att det är minst 189 miljarder kronor i Sverige som tros vara från svartarbete.

Det här är ju en hisnande summa, så jag tycker att det skulle vara bra om vi och regeringen tillsammans verkligen jobbade för att komma till rätta med det här. Det är ju människor som lider av att den här verksamheten får fortgå. När Riksrevisionen säger att vi har ett problem tycker jag att vi borde ta det till oss och göra något åt det.

Anf. 174 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Svartarbete är ett gift i vår ekonomi. Det urholkar välfärden med miljarder varje år. Det slår undan benen för hederliga svenska företag och utnyttjar människor i en osynlig skugga.

Riksrevisionens rapport från förra året är tydlig: Runt 97 miljarder kronor per år under 2017–2022 var svarta arbetsinkomster. Det är alltså 5 procent av alla arbetsinkomster som försvinner ned i svarta hål i stället för att kunna användas i välfärden för skola, vård och trygghet för våra barn och äldre.

Det här är inget nytt problem. Svartarbetet har frodats i årtionden, särskilt i branscher som bygg, restaurang, städ och hantverk, ofta kopplat till utlandsarbetskraft eller organiserad brottslighet.

Tidigare regeringar, inte minst socialdemokratiska, har pratat väldigt mycket om detta men agerat desto mindre. Kontrollerna har varit för få, verktygen föråldrade och prioriteringarna för svaga. Resultatet har varit att seriösa företag gång på gång har förlorat kontrakt till fuskare som dumpar priser genom att skippa skatter och avgifter. Det är inte bara pengar som har gått förlorade; rättvisa och tillit har eroderats.

Nu har vi äntligen ett Tidösamarbete på plats där vi har tagit tag och tar tag i detta på riktigt. Precis som Borianna Åberg nämnde tidigare i ett replikskifte finns det faktiskt ingen annan regering som har bekämpat den kriminella ekonomin så mycket som denna.

Jag tänkte lyfta fram några exempel på vad som har gjorts.

- Skatteverket har fått starkare möjligheter att granska företag med F-skattsedel.
- Man arbetar aktivt i myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet, vilket är ett viktigt vapen mot svartarbete.
- Regeringen har drivit igenom lagrådsremisser för att modernisera kontrollverktygen, inklusive bättre bevissäkring i den digitala eran.
- Fler förslag är på gång, bland annat skarpare kontroller av rot- och rutbranschen, där fusket historiskt sett har varit enormt.

Det här är konkreta steg framåt, inte bara fina ord. Regeringen har lyssnat på Riksrevisionens varningar och agerar, precis som det ska vara. Rapporten är därför slutbehandlad, och vi i utskottet gör rätt i att lägga den till handlingarna.

Fru talman! Jag vill bara kommentera en liten detalj. När oppositionen, särskilt Socialdemokraterna, försöker framställa sig som stora bekämpare av svartarbete ekar det lite ihåligt. Under deras långa tid vid makten växte problemen utan att tillräckliga resurser eller verktyg tillfördes. Nu när en ansvarstagande majoritet driver på för hårdare tag mot den kriminella eko-

nomin, som enligt den senaste ESO-rapporten omsätter över 350 miljarder kronor årligen och där svartarbete är en stor del, väljer de att kritisera i stället för att bidra konstruktivt och komma med lösningar.

Vi sverigedemokrater säger nej till tom retorik. Vi säger ja till fungerande verktyg, realistiska prioriteringar och verklig förändring. Låt oss därför fortsätta det arbetet tillsammans för svenska folkets skull, för rättvisans skull och för att stoppa fusket en gång för alla!

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 175 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! För snart fyra år sedan fick Tidöregeringen svenska folkets förtroende att få ordning på Sverige, att lyfta ekonomin, att återupprätta arbetslinjen och att bekämpa kriminaliteten.

Nu när det är mindre än sex månader kvar till valet har vi facit på att regeringen har lyckats väl. Sverige har en topplacering i EU när det gäller tillväxt, och antalet skjutningar har minskat markant. Ekonomin har gått upp, och kriminaliteten har gått ned. Flera grovt kriminella sitter i fängelse, dömda till långa straff. Men mycket återstår att göra.

Fru talman! Det är väl känt att skjutningarna är toppen på isberget. Under ytan döljer sig avancerade brottsliga strukturer med falska identiteter, välfärdsbedrägerier, företag som brottsverktyg och exploatering av människor. Det är en utveckling som om den inte stoppas kommer att leda till systemkollaps.

Det är därför regeringen har gjort och gör mycket för att slå mot den grova organiserade brottsligheten och den kriminella ekonomin. Som nämndes omsätter den hisnande 352 miljarder kronor, av vilka en stor del kommer från just svartarbete.

I kampen mot den grova organiserade brottsligheten har inte bara polisen och Ekobrottsmyndigheten avgörande roller utan även myndigheter vars primära roll inte är brottsbekämpning. En sådan myndighet är Skatteverket, som är en nyckelaktör i motverkandet av svartarbete. Därför har Skatteverket fått bättre verktyg, bland annat ökade möjligheter att kontrollera företag godkända för F-skatt. Skatteverket får också nya verktyg för att stoppa momsbedrägerier och komma åt skattefusket.

Regeringen har lämnat in propositionen *Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier*, och på utskottets möte på tisdag har vi den första beredningen. Jag betvivlar inte att utskottet, och senare riksdagen, kommer att ställa sig bakom förslagen. Den 1 juli får Skatteverket alltså utökade möjligheter till kontroll i samband med registrering för moms och möjligheter att neka registrering eller avregistrera en person från moms.

Skatteverket får också möjlighet att besluta att ett registreringsnummer för moms ska visas som ogiltigt i VAT Information Exchange System samt möjlighet att besluta att överskjutande ingående moms inte ska tillgodoräknas i fall där det finns risk för undandragande av skatt. Alla dessa åtgärder kommer att försvåra för dem som använder sig av svartarbete.

Fru talman! Jag vill också nämna myndighetssamverkan för att bekämpa arbetslivskriminalitet, vilket är ett växande samhällsproblem som beräknas kosta skattebetalarna många miljarder kronor årligen. Dit räknas skattebrott, bidragsfusk och arbetsmiljöbrott, vilka leder till snedvriden

konkurrens, osunda arbetsförhållanden och ökad risk för arbetskraftsexploatering.

Därför har Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Skatteverket ett regeringsuppdrag att samverka mot arbetslivskriminalitet.

Arbetet mot arbetslivskriminalitet handlar inte bara om att stoppa olagliga verksamheter utan också om att skydda seriösa företag och arbetstare. Arbetet har underlättats av den nya lagen om informationsdelning och sekretessbrytande bestämmelser, som trädde i kraft 2024. Inom Regeringskansliet bereds också flera förslag om förbättrade kontrollverktyg för Skatteverket, bland annat mot företag som tillhandahåller rot- och rutarbeten.

Som Markus Wiechel nämnde i sitt anförande var detta ett stort problem under den tidigare regeringen. Många minns säkert att till och med före detta statsminister Magdalena Andersson anlät svart arbetskraft för städning i sitt hus. Det var visserligen genom ett företag, men det var ändå ett rätt markant brott mot både regler och moral.

Fru talman! Efter denna långa introduktion om regeringens arbete med att underlätta för Skatteverket återgår jag nu till det betänkande vi debatterar i dag och som handlar om regeringens svar på Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete.

Av regeringens svar framkommer att rapporten utgör ett betydelsefullt bidrag i Skatteverkets verksamhetsutveckling och ständiga förbättringsarbete. Rapporten bedöms också kunna bidra till regeringens styrning och uppföljning av Skatteverket. Regeringen instämmer till viss del i Riksrevisionens kritik gällande behovet av att Skatteverket ska utveckla tydligare uppföljning av resultatet av åtgärder och starkare koppling mellan riskanalys och åtgärder.

Det är värt att notera att Skatteverket inte lämnar några rekommendationer till regeringen. Således är den kritik mot regeringen som nyss framfördes av Ida Ekeröth Clausson malplacerad. Däremot riktar Riksrevisionen flera rekommendationer till Skatteverket.

Enligt rekommendationerna bör Skatteverket bredda informationsunderlaget för riskanalys genom exempelvis fler slumpkontroller och myndighetssamverkan. Skatteverket bör också säkerställa att riskanalyserna får genomslag i planering och prioritering av åtgärderna mot svartarbete samt hemställa till regeringen om regeländringar som kan stärka utredningar av komplicerat och systematiskt svartarbete.

I förrgår var skatteutskottet på besök på Skatteverkets huvudkontor i Sundbyberg, vilket också nämndes i ett tidigare anförande. Där fick vi veta att mycket av den nytillkomna lagstiftningen under nuvarande regering kommer efter hemställan från Skatteverket. Regeringen lyssnar alltså på Skatteverkets förslag och förser myndigheten med verktyg för att utföra sitt arbete.

Skatteverket hemställde tidigare till Finansdepartementet om förslag på nya regler för att anpassa regelverket om bevisåkring till den tekniska utveckling som bland annat har möjliggjort användning av molntjänster. Dessa förslag hanterade skatteutskottet i betänkandet *Modernisering av Skatteverkets kontrollverktyg*, och ändringarna börjar gälla den 1 april.

Slutligen rekommenderar Riksrevisionen att Skatteverket ska utveckla bättre metoder och systemstöd för att löpande följa upp resultatet av åtgärder mot svartarbete. Det säger sig självt att det är essentiellt med uppföljning och utvärdering för att se om Skatteverkets arbete mot oseriösa aktörer är tillräckligt effektivt och ger önskat resultat.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 176 BLÅVITT ELOFSSON (S):

Fru talman! Det handlar nu om skatteutskottets betänkande SkU33 *Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete*.

Skattefusk och svartarbete är inte några bagateller i marginalen utan direkta angrepp på vårt gemensamma samhällskontrakt. Varje krona som undanhålls från skatt är en krona mindre till skolan, till sjukvården, till äldreomsorgen och till den trygghet som människor har rätt att förvänta sig.

När företag fuskar med skatter och avgifter snedvrids konkurrensen. Seriösa företag som följer reglerna slås ut av oseriösa aktörer som pressar priserna genom fusk, dåliga arbetsvillkor och ibland ren kriminalitet. Detta drabbar arbetstagare, företagare och hela samhället.

Riksrevisionens granskning av Skatteverkets arbete mot svartarbete visar tydligt att det finns brister. Åtgärderna är inte tillräckligt träffsäkra, uppföljningen är otillräcklig och kontrollen när inte alltid dit där fuskets är som störst. Det måste tas på största allvar.

Fru talman! Omfattningen av problemet är dessutom betydande. Skatteverket uppskattar att de svarta arbetsinkomsterna uppgår till omkring 97 miljarder kronor varje år i Sverige. Det är pengar som borde gå till vår gemensamma välfärd, som skolor, sjukvård och äldreomsorg. Summan motsvarar i storleksordning en mycket stor del av vad staten varje år avstår i skatteintäkter genom exempelvis jobbskatteavdrag.

Vi socialdemokrater menar därför att kampen mot skattefusk måste stärkas. Skatteverket och andra brottsbekämpande myndigheter behöver rätt verktyg, tillräckliga resurser och tydliga uppdrag för att kunna slå mot svartarbete, falska upplägg och ekonomisk brottslighet. Samverkan mellan myndigheter måste fungera i praktiken, inte bara på papperet.

Fru talman! För Socialdemokraterna är detta ytterst en fråga om rättvisa och solidaritet. Vårt samhälle bygger på principen att alla människor har lika värde och att vi bidrar efter förmåga och får stöd efter behov. När vissa fuskar och undanhåller skatt bryts den balansen. Då urholkas både rättvisan och tilliten i samhället.

Alla ska bidra efter förmåga, och alla ska veta att den som fifflar och fuskar också riskerar att upptäckas. Laglydnad ska löna sig – fusk ska inte göra det. Fuskar man metodiskt ska man också granskas metodiskt. Det handlar om förtroende. När människor upplever att vissa kommer undan med fusk urholkas viljan att göra rätt för sig, och orättvisorna blir tydliga. Vi riskerar att hela skattesystemets legitimitet skadas, och det kan vi aldrig acceptera.

Sverige ska vara ett land där arbete registreras och sker på ett ärligt sätt, där företag konkurrerar sjyst och på lika villkor och där välfärden finansieras solidariskt. Skattefusk ska inte normaliseras, utan det ska beivras – konsekvent, rättssäkert och med full kraft. Skattefusk är nämligen ett angrepp på välfärden, och genom att beivra det värnar vi både välfärd och tillit i vårt samhälle.

Anf. 177 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Blåvitt Elofsson för hans anförande.

Jag är helt överens med Blåvitt Elofsson om att fusket ska bekämpas. Fusket ska inte tillåtas undergräva tilliten till vare sig statens institutioner eller skattesystemet. De som fuskar undergräver möjligheten för de ärliga att göra ett bra jobb, och dessutom tvingas de som är ärliga betala för dem som fuskar.

Däremot blev jag mycket bekymrad när Blåvitt Elofsson sa att staten avstår skatteintäkter genom jobbskatteavdraget. Jag undrar om jag uppfattade det fel eller om Blåvitt Elofsson menar att jobbskatteavdraget är något negativt – något oönskat. Varför har Socialdemokraterna i så fall inte avskaffat jobbskatteavdraget?

Jobbskatteavdraget har gett många människor en extra lön om året, vilket har gjort stor skillnad för om man vill arbeta eller gå på bidrag. Jag vill påstå att jobbskatteavdragen – för det har införts väldigt många jobbskatteavdrag under den tid då vi har haft borgerliga regeringar – bara har gjort gott för Sveriges befolkning. De har både gjort att människor har fått större frihet och gett större intäkter till staten.

Är Blåvitt Elofsson alltså emot jobbskatteavdraget? Om ja, varför gör man ingenting åt det? Man gjorde inget under de åtta år man hade makten.

Anf. 178 BLÅVITT ELOFSSON (S) replik:

Fru talman! Det är väl så att också det här till stor del är en rättvisefråga. Som jag sa i mitt anförande gör jobbskatteavdraget att intäkterna till det gemensamma minskar, och kanske skulle man ha kunnat använda de pengarna till att i stället hjälpa dem som har det svårt – exempelvis pensionärer som inte får så höga pensioner och så vidare. Pengarna hade även kunnat gå till vård och omsorg så att vi fick till sjukvården på ett mycket bättre sätt än i dag. Det är ju många regioner som har det tufft.

Anf. 179 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det inte är Socialdemokraternas officiella linje att jobbskatteavdraget är fel och innebär att pensionärerna berövas inkomster. Det är tvärtom: Ju fler som arbetar, desto mer pengar blir det till pensionärerna. Pensionerna betalas nämligen av dem som arbetar. Fler som arbetar innebär mer skatteintäkter och mer pengar till välfärden, till pensioner och till vård och omsorg.

Som jag sa är införandet av jobbskatteavdraget det bästa som har hänt dem som arbetar i Sverige. Jag hoppas att alla som tittar på den här debatten och alla som läser protokollet i efterhand noterar att Socialdemokraterna är skeptiska – direkt negativa – till jobbskatteavdraget. Det är väldigt bra information för alla som går upp på morgonen, går till jobbet och sliter varje dag, dag ut och dag in. De måste ha rätt att behålla mer av sina peng-

ar. De ska kunna känna att det lönar sig att arbeta och bidra till det gemensamma.

För att vi ska ha pengar att fördela till pensionärerna och till regionerna – ja, till vad som helst inom välfärden – måste någon generera pengarna. Det är företagen som skapar arbetena, och det är människorna som går och arbetar. De är väldigt värda jobbskatteavdraget. Menar Blåvitt Elofsson att jobbskatteavdraget inte är bra för svenskarna som arbetar?

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 180 BLÅVITT ELOFSSON (S) replik:

Fru talman! Det är klart att jobbskatteavdraget är bra för dem som arbetar och erhåller det – naturligtvis. De får ju högre inkomst och mer pengar att spendera. Så är det. Men det finns andra människor, och det finns uppdrag i statens, kommunernas och regionernas regi som det behövs en massa pengar till. Man kanske kunde ha hållit inne en del av jobbskatteavdraget och skickat ut de pengarna till regionerna och kommunerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2025/26:210 Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen

2025/26:211 Förenklingar i jaktlagstiftningen

2025/26:212 Kommunal hyresgarantier för en socialt hållbar bostadsförsörjning

2025/26:213 Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck

EU-dokument

COM(2025) 1023 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2017/745 och (EU) 2017/746 vad gäller förenkling av och minskning av bördan med reglerna för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik samt om ändring av förordning (EU) 2022/123 vad gäller Europeiska läkemedelsmyndighetens stöd till expertpanelerna för medicintekniska produkter och förordning (EU) 2024/1689 vad gäller förteckningen över unionens harmoniseringslagstiftning enligt bilaga I till den förordningen

COM(2026) 11 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå (Enisa), om det europeiska ramverket för cybersäkerhetscertifiering och om säkerhet i IKT-leveranskedjan samt om upphävande av förordning (EU) 2019/881 (cybersäkerhetsakt 2)

COM(2026) 13 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2022/2555 vad gäller förenklingsåtgärder och anpassning till [förslag till cybersäkerhetsakt 2]

Prot. 2025/26:93
19 mars

*Riksrevisionens
rapport om Skatte-
verkets åtgärder
mot svartarbete*

§ 13 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 18 mars

2025/26:392 Ett reformerat utjämningsystem för att stärka välfärden i Sverige

av *Eva Lindh* (S)

till civilminister Erik Slottner (KD)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 mars

2025/26:609 Folkliga protester på Kuba

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:610 Gemensam vapenproduktion med Ukraina

av *Markus Wiechel* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:611 Svenska kraftnäts förslag kring kompensationsmodell vid aggregeringstjänster

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:612 Utvisning av säkerhetshot

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:613 Läsnings i skolan

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 mars

2025/26:559 Skattemedel till islamistiska organisationer

av *Markus Wiechel* (SD)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:578 Renovering av elledningar, ställverk och transformatorer

av *Mikael Larsson* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:579 Licensjakt på lodjur

av *Daniel Bäckström* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:580 Det minskade svenska stödet till International IDEA

av *Janine Alm Ericson* (MP)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:581 Israels attacker mot Dahieh

av *Jacob Risberg* (MP)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:586 Möjlighet till svensk ostronodling

av *Rickard Nordin* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:588 Finansiering av illegal klimataktivism

av *Martin Kinnunen* (SD)

till finansmarknadsminister Niklas Wykman (M)

2025/26:590 Transportkapacitet efter stormen Johannes

av *Malin Larsson* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:589 Kvalificering till socialförsäkringen och effekter på reservationslönen

av *Joakim Sandell* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:582 Kommunalt veto mot brytning i alunskiffer

av *Rickard Nordin* (C)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:587 Ungdomsmottagningarnas arbete

av *Agneta Nilsson* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:584 Krigsorganisation vid försvarsmyndigheterna

av *Mikael Larsson* (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:592 Landsbygdens betydelse för regeringen

av *Denis Begic* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:593 Grön teknik

av *Björn Söder* (SD)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:585 Beloppsgränserna hos Vattenkraftens miljöfond

av *Rickard Nordin* (C)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister

Johan Britz (L)

2025/26:594 Minskade klimatutsläpp från flyg

av *Åsa Westlund* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:596 Stopp för utvisning av tonåringar

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:595 Stockholmsinitiativets arbete

av *Laila Naraghi* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.49,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.12,
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 126 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om efterträdare	1
§ 4 Sjöfartsfrågor	1
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU10	1
Anf. 1 JIMMY STÅHL (SD)	1
Anf. 2 ULRIKA HEIE (C) replik	3
Anf. 3 JIMMY STÅHL (SD) replik	4
Anf. 4 ULRIKA HEIE (C) replik	4
Anf. 5 JIMMY STÅHL (SD) replik	4
Anf. 6 ULRIKA HEIE (C)	5
Anf. 7 JOHANNA RANTSI (M)	7
Anf. 8 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	9
Anf. 9 JOHANNA RANTSI (M) replik	9
Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	10
Anf. 11 JOHANNA RANTSI (M) replik	10
Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S).....	11
Anf. 13 JIMMY STÅHL (SD) replik	13
Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	13
Anf. 15 JIMMY STÅHL (SD) replik	14
Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	14
Anf. 17 MAGNUS JACOBSSON (KD)	15
Anf. 18 MALIN ÖSTH (V).....	17
Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L)	19
Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	22
Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik	22
Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	22
Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L) replik	23
Anf. 24 LINUS LAKSO (MP)	23
Anf. 25 JOHANNA RANTSI (M) replik	25
Anf. 26 LINUS LAKSO (MP) replik	25
Anf. 27 JOHANNA RANTSI (M) replik	25
Anf. 28 LINUS LAKSO (MP) replik	26
Anf. 29 MAGNUS JACOBSSON (KD)	26
(Beslut fattades under § 7.).....	26
Ajournering.....	27
Återupptaget sammanträde.....	27
§ 5 Frågestund.....	27
Anf. 30 TREDJE VICE TALMANNEN	27
<i>Regeringens syn på vårdpersonalens situation.....</i>	<i>27</i>
Anf. 31 KARIN SUNDIN (S)	27
Anf. 32 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	27
Anf. 33 KARIN SUNDIN (S)	28
Anf. 34 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	28
<i>Regionernas användning av statsbidrag.....</i>	<i>28</i>
Anf. 35 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	28
Anf. 36 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	29

Anf. 37 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	29
Anf. 38 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	29
<i>Statistik över vårdköerna.....</i>	<i>29</i>
Anf. 39 KARIN RÅGSJÖ (V)	29
Anf. 40 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	30
Anf. 41 KARIN RÅGSJÖ (V)	30
Anf. 42 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	30
<i>Utvisade tonåringars möjlighet att återvända.....</i>	<i>31</i>
Anf. 43 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	31
Anf. 44 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	31
Anf. 45 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	31
Anf. 46 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	32
<i>Finansieringen av vården.....</i>	<i>32</i>
Anf. 47 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP).....	32
Anf. 48 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	32
Anf. 49 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP).....	32
Anf. 50 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	33
<i>Den svenska exporten av datorspel .....</i>	<i>33</i>
Anf. 51 PETER OLLÉN (M)	33
Anf. 52 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	33
Anf. 53 PETER OLLÉN (M)	34
Anf. 54 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	34
<i>Regeringens syn på uttalande om kärnvapen .....</i>	<i>34</i>
Anf. 55 MAGNUS JACOBSSON (KD)	34
Anf. 56 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	34
Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD)	34
Anf. 58 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	35
<i>Beredskapen för ökade flyktingströmmar .....</i>	<i>35</i>
Anf. 59 ANDERS EKEGREN (L).....	35
Anf. 60 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	35
Anf. 61 ANDERS EKEGREN (L).....	35
Anf. 62 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M)	36
<i>Situationen i förlossningsvården i Skåne.....</i>	<i>36</i>
Anf. 63 LINUS SKÖLD (S).....	36
Anf. 64 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	36
<i>Kontroll av biståndet till Palestina.....</i>	<i>37</i>
Anf. 65 ANN-CHRISTINE FROHM (SD)	37
Anf. 66 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	37
<i>Stödet till biståndsorganisationen Hepatica.....</i>	<i>37</i>
Anf. 67 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	37
Anf. 68 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	38
<i>Jämställdhet och SRHR i EU:s bistånd .....</i>	<i>38</i>
Anf. 69 ANNA LASSES (C)	38
Anf. 70 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	38
<i>Stöd till lokalanställda i Afghanistan .....</i>	<i>39</i>

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	39
Anf. 72 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	39
<i>FLF Finland</i>	39
Anf. 73 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	39
Anf. 74 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	39
<i>Regionala skillnader i vården</i>	40
Anf. 75 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	40
Anf. 76 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	40
<i>Förlossningsvård och skattesänkningar</i>	41
Anf. 77 MONICA HAIDER (S).....	41
Anf. 78 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	41
<i>Nedläggning av skjutbanor</i>	41
Anf. 79 LUDVIG ASPLING (SD).....	41
Anf. 80 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	42
<i>Centralisering av statlig verksamhet</i>	42
Anf. 81 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	42
Anf. 82 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	42
<i>Tonårsutvisningarna</i>	43
Anf. 83 JACOB RISBERG (MP).....	43
Anf. 84 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	43
<i>Snusets framtid i Europa</i>	44
Anf. 85 CARL NORDBLOM (M)	44
Anf. 86 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	44
<i>Transparens i Sidas val av mottagarorganisationer</i>	44
Anf. 87 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	44
Anf. 88 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	45
<i>En fungerande förlossningsvård</i>	45
Anf. 89 PATRIK LUNDQVIST (S).....	45
Anf. 90 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD).....	45
<i>EU:s frihandelsavtal med Indien</i>	46
Anf. 91 JOHNNY SVEDIN (SD).....	46
Anf. 92 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	46
<i>Skärpta krav för medborgarskap</i>	46
Anf. 93 CAROLINE HÖGSTRÖM (M)	46
Anf. 94 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	47
<i>Stopp för tonårsutvisningar</i>	47
Anf. 95 ARBER GASHI (S).....	47
Anf. 96 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	48
<i>Extremism och bristande vandel</i>	48
Anf. 97 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	48
Anf. 98 Migrationsminister JOHAN FORSSELL (M).....	48
<i>Mercosuravtalet</i>	49
Anf. 99 FREDRIK AHLSTEDT (M).....	49
Anf. 100 Bistånds- och utrikeshandelsminister BENJAMIN DOUSA (M).....	49
<i>Kortare vårdköer</i>	49
Anf. 101 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	49

Anf. 102 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	50
<i>Hemförlossningar</i>	50
Anf. 103 CRISTER CARLSSON (M)	50
Anf. 104 Sjukvårdsminister ELISABET LANN (KD)	50
Ajournering	51
Återupptaget sammanträde	51
§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 mars	51
MJU13 Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter och naturvård	51
MJU15 Hund under kontroll	52
AU6 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning, m.m.....	53
§ 7 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	54
TU10 Sjöfartsfrågor	54
§ 8 Ekonomisk familjepolitik	56
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU17	56
Anf. 105 DANIEL PERSSON (SD).....	56
Anf. 106 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik.....	58
Anf. 107 DANIEL PERSSON (SD) replik	58
Anf. 108 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik.....	58
Anf. 109 DANIEL PERSSON (SD) replik	59
Anf. 110 ARBER GASHI (S)	59
Anf. 111 ULRIKA HEINDORFF (M)	61
Anf. 112 ARBER GASHI (S) replik.....	63
Anf. 113 ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	63
Anf. 114 ARBER GASHI (S) replik.....	64
Anf. 115 ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	64
Anf. 116 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik.....	65
Anf. 117 ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	65
Anf. 118 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP) replik.....	66
Anf. 119 ULRIKA HEINDORFF (M) replik.....	66
Anf. 120 MAJ KARLSSON (V)	67
Anf. 121 CAMILLA RINALDO MILLER (KD)	69
Anf. 122 MADELEINE ATLAS (C)	71
Anf. 123 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP)	72
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	74
§ 9 Riksrevisionens rapport om socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet	74
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU10	74
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	74
§ 10 Folkkrätt, inklusive mänskliga rättigheter	75
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU14.....	75
Anf. 124 RASMUS GIERTZ (SD)	75
Anf. 125 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	77
Anf. 126 RASMUS GIERTZ (SD) replik	77
Anf. 127 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	77
Anf. 128 RASMUS GIERTZ (SD) replik	78
Anf. 129 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	78
Anf. 130 RASMUS GIERTZ (SD) replik.....	78

Anf. 131 LINNÉA WICKMAN (S) replik	79
Anf. 132 RASMUS GIERTZ (SD) replik	79
Anf. 133 LINNÉA WICKMAN (S)	79
Anf. 134 MARGARETA CEDERFELT (M)	82
Anf. 135 LINNÉA WICKMAN (S) replik	84
Anf. 136 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	85
Anf. 137 LINNÉA WICKMAN (S) replik	85
Anf. 138 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	85
Anf. 139 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	86
Anf. 140 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	88
Anf. 141 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	89
Anf. 142 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	89
Anf. 143 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik	89
Anf. 144 YUSUF AYDIN (KD).....	90
Anf. 145 KERSTIN LUNDGREN (C).....	92
Anf. 146 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	93
Anf. 147 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	94
Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	94
Anf. 149 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	95
Anf. 150 FREDRIK MALM (L)	95
Anf. 151 JACOB RISBERG (MP).....	98
Anf. 152 YUSUF AYDIN (KD) replik	100
Anf. 153 JACOB RISBERG (MP) replik.....	101
Anf. 154 YUSUF AYDIN (KD) replik	101
Anf. 155 JACOB RISBERG (MP) replik.....	101
Anf. 156 MARKUS WIECHEL (SD)	102
Anf. 157 AZRA MURANOVIC (S).....	103
Anf. 158 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	106
Anf. 159 AZRA MURANOVIC (S) replik	106
Anf. 160 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	106
Anf. 161 AZRA MURANOVIC (S) replik	107
Anf. 162 JAMAL EL-HAJ (-).....	107
Anf. 163 MARKUS WIECHEL (SD) replik	109
Anf. 164 JAMAL EL-HAJ (-) replik.....	109
Anf. 165 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	109
Anf. 166 MARKUS WIECHEL (SD) replik	109
Anf. 167 JAMAL EL-HAJ (-) replik.....	110
(Beslut skulle fattas den 25 mars.).....	110

§ 11 Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot

svartarbete.....	110
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU33	110
Anf. 168 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S)	110
Anf. 169 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	112
Anf. 170 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S) replik	112
Anf. 171 TREDJE VICE TALMANNEN	113
Anf. 172 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	113
Anf. 173 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S) replik	113
Anf. 174 MARKUS WIECHEL (SD)	114
Anf. 175 BORIANA ÅBERG (M).....	115
Anf. 176 BLÅVITT ELOFSSON (S).....	117
Anf. 177 BORIANA ÅBERG (M) replik.....	118

Anf. 178 BLÅVITT ELOFSSON (S) replik	118
Anf. 179 BORIANA ÅBERG (M) replik	118
Anf. 180 BLÅVITT ELOFSSON (S) replik	119
(Beslut skulle fattas den 25 mars.)	119
§ 12 Bordläggning.....	119
§ 13 Anmälan om interpellation	120
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	120
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	120
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 20.06.	122